

Załącznik do Uchwały nr XXIII/119/2016

Rady Gminy Przeworsk z dnia 28 października 2016 r.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY PRZEWORSK
NA LATA 2016-2022**

2016

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	15
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	15
2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA.....	16
3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE.....	17
4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY.....	23
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	32
6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA.....	33
7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	36
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	42
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	49
10. PRZESTĘPCZOŚĆ.....	50
11. POMOC SPOŁECZNA	52
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	67
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ...	71
14. ANALIZA SWOT	87
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	94
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	98
IV. PROGRAMY I PROJEKTY.....	108
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	110
SPIS TABEL I WYKRESÓW	114

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Przeworsku. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Strategia ma charakter kilkuletni; została przygotowana na lata 2016-2022. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Infrastruktura transportowa i komunikacyjna; Struktura demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Struktura gospodarcza i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Życie kulturalne i infrastruktura sportowo-rekreacyjna; Opieka zdrowotna i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Przestępczość; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przeworsk na lata 2016-2022 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 930 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 446),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 487),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 575),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 114 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 169 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 224),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 645),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r., nr 43, poz. 225 ze zm.),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r., nr 127, poz. 721 ze zm.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 581 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.),
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 618 ze zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 546),
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 833 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 150 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 966 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 239),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.).

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przeworsk na lata 2016-2022 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,

- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020,
- Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2016-2023,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Przeworskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodość w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt

„*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które

uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia opartego na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorządy województw programów

dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**, dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 przewiduje utworzenie 10 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowych 6. Spójność przestrzenna i społeczna, 7. Regionalny rynek pracy i 8. Integracja społeczna.

Za cele osi priorytetowej 6. przyjęto „promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników”, „promowanie włączenia społecznego, walkę z ubóstwem i wszelką dyskryminacją” oraz „inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej”. Ich osiągnięcie uzależniono od realizacji priorytetów zakładających: wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcenie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój, inwestowanie w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, co przyczyni się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności

w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych, wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich oraz inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Z kolei priorytety wyznaczone w ramach osi priorytetowej 7., której celem jest „promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników”, zakładają: zapewnienie dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników, udzielenie pomocy w podjęciu pracy na własny rachunek, wspieranie przedsiębiorczości i tworzenie przedsiębiorstw (w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich), wyrównywanie szans mężczyzn i kobiet m.in. na rynku pracy (w zakresie dostępu do zatrudnienia, robienia kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego oraz wyrównywania wynagrodzeń za taką samą pracę), przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian gospodarczych oraz utrzymanie pracowników w jak najlepszej kondycji psychofizycznej na rynku pracy przy jednoczesnym ułatwieniu powrotu do pracy osobom w wieku aktywności zawodowej, które zostały zdiagnozowane jako czasowo niezdolne do pracy.

Za cel osi priorytetowej 8. uznano „promowanie włączenia społecznego, walkę z ubóstwem i wszelką dyskryminacją”, a jego osiągnięcie uzależniono od realizacji priorytetów zakładających: aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie, ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym, wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2016-2023 jest dokumentem, który wyznacza główne kierunki działań samorządu województwa podkarpackiego w zakresie polityki społecznej. Za cel główny Programu uznano „zwiększenie efektywności systemu pomocy społecznej i integracji w województwie”.

W ramach celu operacyjnego 1. „Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego” wyznaczono działania, które zakładają: wdrażanie nowych rozwiązań w zakresie integracji i reintegracji osób zagrożonych bądź dotkniętych wykluczeniem społecznym, wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie programów i inicjatyw na rzecz pomocy osobom zagrożonym bądź dotkniętym wykluczeniem społecznym, wzmocnienie i skoordynowanie współpracy podmiotów działających na rzecz osób wykluczonych społecznie oraz zwiększenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego na rzecz tych osób.

Działania zaplanowane w obrębie celu operacyjnego 2. „Wspieranie rodzin w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej” zakładają z kolei wdrażanie i promowanie różnorodnych form wsparcia rodziny (np. streetworking, asystentura rodziny itp.), wspieranie działań organizacji prowadzących placówki wsparcia dziennego, wspieranie działań pomocowych realizowanych w placówkach stacjonarnych i dziennych, ogniskach wychowawczych, świetlicach i klubach środowiskowych dla dzieci i młodzieży, promowanie zdrowego modelu życia i pozytywnych wzorców rodziny, wspieranie działań profilaktycznych i wczesnej interwencji w rodzinie oraz rozwijanie modelowego systemu poradnictwa i edukacji dla rodziców w zakresie rozpoznawania zagrożeń opiekuńczo-wychowawczych.

Cel operacyjny 3. „Zwiększenie i rozwój oferty świadczeń pomocy społecznej dla seniorów” będzie natomiast realizowany poprzez: wspieranie organizowania grup samopomocowych osób starszych oraz inicjowanie pomocy sąsiedzkiej w środowisku lokalnym, włączenie wolontariuszy i innych grup społecznych w niesienie pomocy osobom starszym, rozwój form pomocy środowiskowej, dziennej i usług opiekuńczych skierowanych do ludzi starszych, wspieranie działań wzmacniających więzi międzypokoleniowe, inicjowanie współpracy instytucji pomocy społecznej i organizacji pozarządowych na rzecz świadczenia usług socjalnych dla osób starszych, wzbogacenie oferty w zakresie aktywizacji i organizacji czasu wolnego seniorów, edukowanie członków rodzin zajmujących się opieką nad osobami

starszymi i przewlekle chorymi, promowanie zdrowego stylu życia i kreowanie pozytywnego wizerunku starości oraz prowadzenie kampanii medialnych i przeciwdziałanie dyskryminacji.

W ramach celów operacyjnych 4. „Promowanie rozwoju infrastruktury pomocy społecznej” i 5. „Doskonalenie kompetencji zawodowych kadry pomocy społecznej i podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej” wyznaczono działania, które zakładają: promowanie tworzenia i rozwoju instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych form pomocy dziennej, wspieranie idei budowy i rozbudowy instytucji opiekuńczo-wychowawczych, socjalnych poprzez wskazywanie możliwości pozyskiwania środków, inicjowanie i wspieranie tworzonych placówek pomocy społecznej w szczególności na terenach wiejskich, wspieranie tworzenia sieci poradnictwa specjalistycznego, opracowanie programów szkoleniowych dla kadry pomocy społecznej i podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej, organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów w szczególności w zakresie pozyskiwania funduszy oraz podejmowanie współpracy ze szkołami i uczelniami.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Przeworskiego na lata 2014-2020 jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki rozwoju powiatu. W oparciu o analizę sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu, uwarunkowań zewnętrznych oraz identyfikację mocnych i słabych stron powiatu oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją, sformułowano wizję rozwoju powiatu oraz cele strategiczne, które ujęto w ramach 4 osi priorytetowych: 1. Rozwój gospodarki i przedsiębiorczości, 2. Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa efektywności energetycznej, 3. Wykorzystanie i wzmocnienie potencjału turystycznego, 4. Rozwój kapitału ludzkiego i poprawa warunków życia mieszkańców.

Do celów strategicznych i kierunków działań istotnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono m.in.: tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy oraz dla rozwoju przedsiębiorczości, rozwijanie klastrów i grup producenckich, poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych, rozwijanie sieci szlaków turystycznych i turystyczno-sportowych oraz bazy noclegowej i gastronomicznej, w tym gospodarstw agroturystycznych, oraz promowanie oferty turystycznej powiatu.

Podkreślono również potrzebę promowania zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy, rozwijanie oferty edukacyjnej przedszkoli i szkół oraz infrastruktury rekreacyjno-sportowej, poprawy dostępu mieszkańców do usług medycznych i społecznych oraz wspierania i promowania organizacji pożytku publicznego.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i kierunki polityki rozwoju gminy. Na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej gminy oraz analizy mocnych i słabych jej stron oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją, sformułowano 6 celów strategicznych (1. Poprawa funkcjonalności logistycznej gminy, 2. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz efektywności energetycznej, 3. Odnowa zdegradowanych przestrzeni oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych, 4. Wzrost gospodarczy oraz poprawa na rynku pracy, 5. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy, 6. Zwiększenie atrakcyjności gminy jako obszaru odpowiedniego do zamieszkania), a w ich ramach cele operacyjne.

W ramach ww. celów zaplanowano m.in. takie cele odnoszące się do problematyki społecznej, jak: poprawa jakości życia mieszkańców, rozwój inwestycji na profesjonalnie przygotowanych terenach inwestycyjnych, nadanie nowych funkcji gospodarczych lub społecznych niewykorzystanym obszarom gminy, zwiększenie liczby miejsc pracy oraz wysokości dochodów, wzrost przychodów do budżetu gminy w wyniku rozwoju działalności gospodarczej, wyspecjalizowanie produkcji rolnej na konkretne produkty oraz ich skuteczną sprzedaż, podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych, zwiększenie rozpoznawalności marki gminy jako miejsca atrakcyjnego do wypoczynku i rekreacji, wzrost liczby turystów odwiedzających gminę (np. wycieczki rowerowe – pobyty jednodniowe), zwiększenie liczby osób korzystających z oferty agroturystycznej (pobyty dłuższe), zwiększenie dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

W ramach ww. celów zaplanowano realizację m.in. takich inwestycji, jak: utworzenie strefy inwestycyjnej w miejscowościach Świętoniowa (25 ha), Rozbórz (17 ha) i Gorliczyna (15 ha), budowa wielofunkcyjnych boisk sportowych o nawierzchni poliuretanowej, wykonanie projektów i realizacja przyszkolnych sal gimnastycznych, budowa kompleksu sportowego wraz z modernizacją stadionu piłkarskiego oraz adaptacja i wyposażenie budynków gminnych na domy dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina wiejska Przeworsk położona jest w województwie podkarpackim, w powiecie przeworskim. Graniczy z gminami Tryńcza, Zarzecze, Kańczuga i Gać oraz miastem Przeworsk z powiatu przeworskiego, z gminami Jarosław i Pawłosiów z powiatu jarosławskiego oraz z gminą Białobrzegi z powiatu łańcuckiego.

Gmina zajmuje powierzchnię 91 km² i składa się z 11 sołectw: Chałupki-Gorliczyna Szewnia, Gorliczyna, Grzęska, Gwizdaj, Mirocin, Nowosielce, Rozbórz, Studzian, Świętoniowa, Ujezna i Urzejowice.

Gmina położona jest w Kotlinie Sandomierskiej, na Pogórzu Rzeszowskim, pomiędzy dolinami Sanu i Wisłoka. Przez jej teren przepływa rzeka Mlecza – prawy dopływ Wisłoka. Krajobraz gminy jest urozmaicony, w północnej części jest on rozległy i równinny, z kolei w południowej widok rozciąga się na pagórki Pogórza, sięgające wysokości ok 400 m. n.p.m. Lasy zajmują bardzo małą powierzchnię – ok. 100 ha. Szatę roślinną stanowią różnorodne gatunki drzew, m.in. jodły, buki, brzozy, graby i dęby. Do osobliwości rejonu przeworskiego należą nieczęsto występujące w naszej strefie klimatycznej platany. Uwagę zwracają również stare, 300-letnie lipy i 200-letnie dęby.

Najstarsze ślady osadnictwa na ziemi przeworskiej sięgają epoki kamienia – 4.500 p.n.e. Z tego okresu pochodzą znalezione w okolicach krzemienne i kamienne toporki, siekierki, noże oraz ceramika gliniana. Również w późniejszych okresach tereny były zamieszkiwane nieprzerwanie. Świadczą o tym pochodzące z lat 2500-1700 p.n.e. naczynia z tzw. kultury ceramiki sznurowej. Okres od I w. p.n.e. do V w. n.e. został nazwany kulturą przeworską, ze względu na liczne znaleziska archeologiczne z okolic Przeworska. Okres ten

cechował się wysokim stopniem rozwoju rzemiosła, głównie hutnictwa, kowalstwa i garncarstwa oraz szerokimi kontaktami handlowym.

We wczesnym średniowieczu przez okolice Przeworska przebiegał szlak komunikacyjny łączący ośrodki miejskie wschodu i zachodu. Około VII wieku istniała osada, a na przełomie X i XI wieku powstał obronny gród. Miejscowa ludność związana była z plemionami zachodniostowiańskimi, później przeszła pod władanie książąt ruskich.

Pierwsza pisana wzmianka o Przeworsku pochodzi z 1280 roku i związana jest ze zwycięstwem Leszka Czarnego nad wojskami księcia ruskiego – Lwa, po którym książę polski uderzył na ziemie pogranicza, zdobywając m.in. wieś „Pereworesk”.

Za panowania króla Kazimierza Wielkiego nastąpił rozwój osadnictwa na ziemi przeworskiej. Na opustoszałe, wyludnione tereny przybywali Polacy, Wołosi, Węgrzy, Rusini, osadzono tu również wziętych do niewoli Tatarów. Stopniowo zagęszczała się sieć osad, następował rozwój gospodarczy regionu. W 1393 roku Przeworsk uzyskał prawa miejskie.

Własną historię mają miejscowości wchodzące w skład obecnej gminy wiejskiej. Jedną z najbogatszych posiada wieś Nowosielce; pierwsza wzmianka o niej pochodzi z 1372 roku, a w 1384 roku została erygowana miejscowa parafia – zaliczana do najstarszych w diecezji przemyskiej.

Na terenie gminy zachowały się liczne pamiątki przeszłości świadczące o znaczącym dorobku kulturowym mieszkańców tych ziem. Do najcenniejszych zaliczyć należy: we wsi Nowosielce – kościółek św. Marii Magdaleny z 1595 roku, Dom Myśliwski z XIX wieku, Kopiec Pyrza, usypany w 1936 roku dla uczczenia pamięci Michała Pyrza, który w 1624 roku dowodził obroną kościoła przed Tatarami; we wsi Świętoniowa – starą kapliczkę z podwójnym krzyżem (symbolem Miechowitów); we wsi Urzejowice – zespół pałacowo-parkowy z końca XIX wieku i kościół pw. Św. Mikołaja z 1701 roku.

Historię gminy dokumentują także znaleziska archeologiczne, wśród nich ślady późnołużyckiego cmentarza ciałopalnego z 700-900 r. n.e. w Nowosielcach, cmentarzysko kultury przeworskiej w Świętoniowej oraz Święte Jezioro, gdzie według legendy stała świątynia pogańska, o czym świadczą liczne, metalowe przedmioty znalezione nad jego brzegiem.

2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Gmina Przeworsk charakteryzuje się korzystnym układem komunikacyjnym, a sieć dróg jest dobrze rozwinięta. Przez jej obszar przebiega droga krajowa nr 4 relacji Zgorzelec – Przemyśl i droga wojewódzka nr 835 Lublin – Przeworsk.

System komunikacyjny gminy uzupełniają sieci dróg powiatowych (o łącznej długości 33,5 km) i gminnych (o łącznej długości 58,9 km). Ocenia się, że wiele dróg powiatowych i gminnych wymaga kompleksowych remontów i wymiany nawierzchni.

Gmina Przeworsk położona jest w odległości ok. 15 km od Jarosławia, 35 km od Rzeszowa, 60 km od granicy państwowej z Ukrainą i 120 km od południowej granicy kraju ze Słowacją. Ponadto od lotniska w Jasionce koła Rzeszowa dzieli ją ok. 40 km.

Przez teren gminy przebiega również magistrala kolejowa Kraków – Medyka poprowadzona tranzytem oraz linia kolejowa nr 68 Lublin – Przeworsk i wąskotorowa linia Dynów – Przeworsk.

Usługi komunikacyjne na terenie gminy świadczą: PKP, PKS i prywatni przewoźnicy. Ocenia się, że dobry dostęp do transportu publicznego mają mieszkańcy miejscowości Urzejowice, Grzęska, Nowosielce, Gwizdaj, Miocin, Studzian, Gorliczyna, natomiast trudności komunikacyjnych doświadczają mieszkańcy Chałupek, Świętoniowej, Rozborza i Ujeznej.

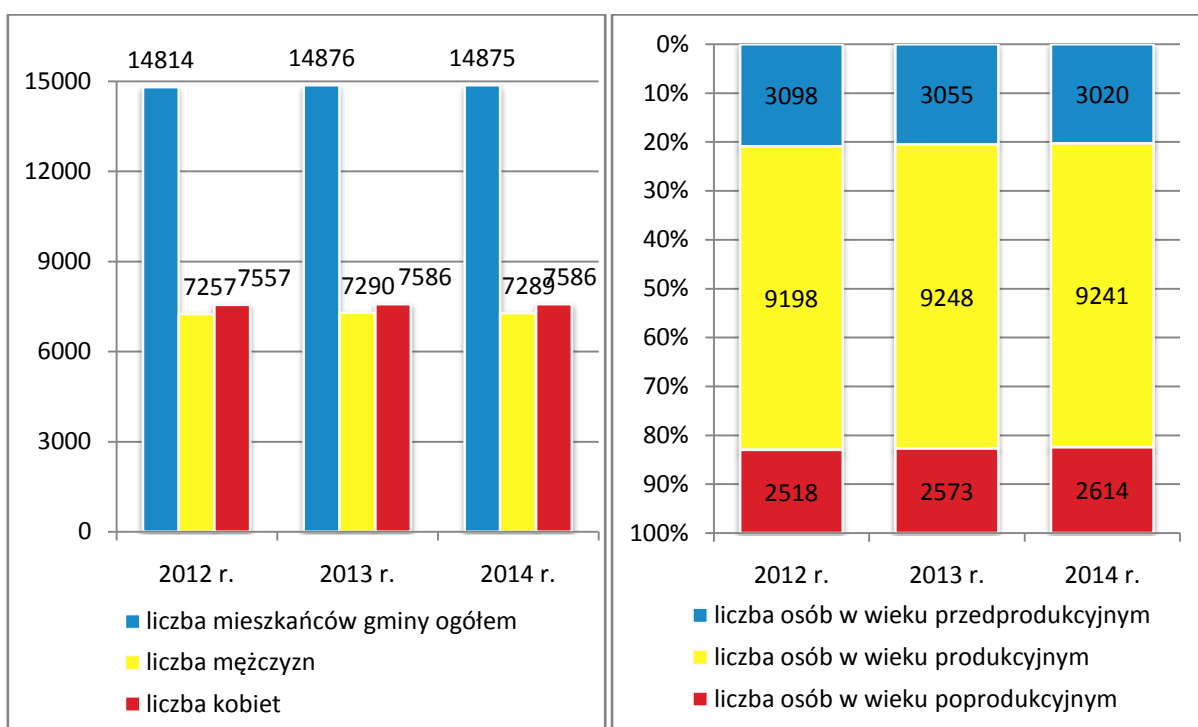
3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

W latach 2012-2014 liczba mieszkańców gminy Przeworsk nieznacznie zwiększyła się (z 14.814 w 2012 r. do 14.875 w 2014 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród ogółu ludności gminy stanowiły kobiety (po 51% w każdym roku).

Najwięcej mieszkańców liczyły sołectwa Grzęska (2.035), Rozbórz (2.025), Gorliczyna (1.990) i Urzejowice (1.817). Na koniec 2014 roku średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 164 osoby na 1 km² i była wyższa od średniej dla powiatu przeworskiego (114 osób na 1 km²).

W analizowanym okresie systematycznie zmniejszała się liczba dzieci i młodzieży, rosła natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym i starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2012-2014

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Niewielki wzrost liczby mieszkańców gminy była efektem coraz bardziej korzystnego przyrostu naturalnego (+4 w 2012 r., +13 w 2013 r., +22 w 2014 r.) oraz dodatniego w latach 2012-2013 salda migracji odbywającej się w ruchu wewnętrznym (+33 w 2012 r., +32 w 2013 r.). Co warto podkreślić, rok 2014 przyniósł ujemne saldo migracji (-36).

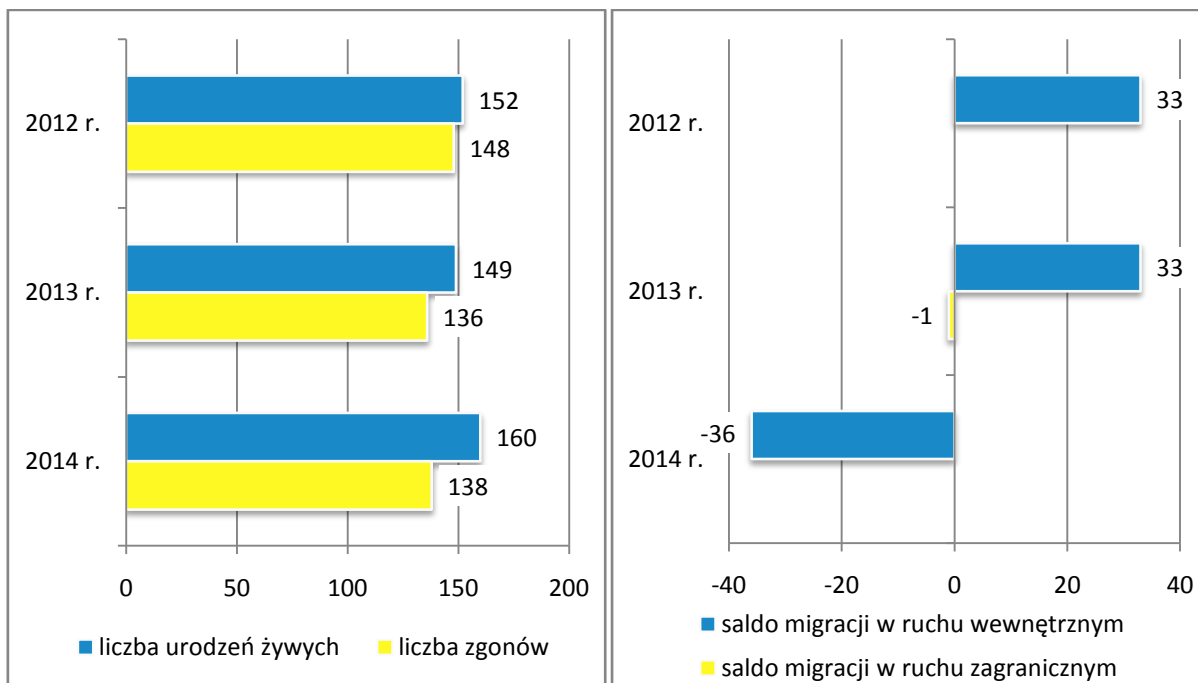
Mieszkańcy gminy opuszczający jej teren kierowali się zarówno do jednostek miejskich, jak i na inne obszary wiejskie. O ile jednak w latach 2012-2013 oba kierunki migracje były równie powszechne, o tyle w 2014 zarysowała się przewaga, tych którzy postanowili osiedlić się na innych obszarach wiejskich.

Dla osób, które postanowiły się osiedlić w gminie, najczęściej wcześniejszym miejscem zamieszkania były miasta. Niewielkie znaczenie miał z kolei ruch migracyjny odbywający się za granicę i z za granicy.

Nowi mieszkańcy gminy, wcześniej zamieszkujący w miastach, mogą stanowić grupę osób, które postanowiły się osiedlić na nieodległych od miejskich terenach, charakteryzujących się brakiem zgiełku, ciszą i spokojem okolicy. Powodem może być również dostępność w gminie tańszych lokali i domów mieszkalnych i traktowanie jej jako bazy wypadowej do działalności zawodowej podejmowanej w pobliskich miastach.

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i migracyjnego ludności gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2012-2014

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Wykres 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2012-2014 według typu i kierunku migracji

do miasta i z miast w 2012 r.
do miasta i z miast w 2013 r.
do miasta i z miast w 2014 r.
na wieś i ze wsi w 2012 r.
na wieś i ze wsi w 2013 r.
na wieś i ze wsi w 2014 r.
za granicę i zza granicy w 2012 r.
za granicę i zza granicy w 2013 r.
za granicę i zza granicy w 2014 r.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż przyjęty do badania trzyletni okres jest zbyt krótki, aby jednoznacznie zdefiniować charakter zachodzących zmian. Z jednej strony stale zmniejsza się liczba dzieci i młodzieży (mimo rosnącego z roku na rok przyrostu naturalnego) oraz rośnie liczba osób starszych, z drugiej natomiast widoczny jest wzrost liczby mieszkańców, w tym liczby osób w wieku produkcyjnym. Generalnie jednak struktura wiekowa, choć nadal korzystna, z roku na rok ulega pogorszeniu, o czym świadczy coraz mniejszy udział w ogóle ludności osób w wieku przedprodukcyjnym (20,9% w 2012 r., 20,5% w 2013 r., 20,3% w 2014 r.), któremu towarzyszy stale rosnący odsetek osób starszych (17% w 2012 r., 17,3% w 2013 r., 17,6% w 2014 r.). Zmiany te znamionują postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, co w perspektywie najbliższych lat będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

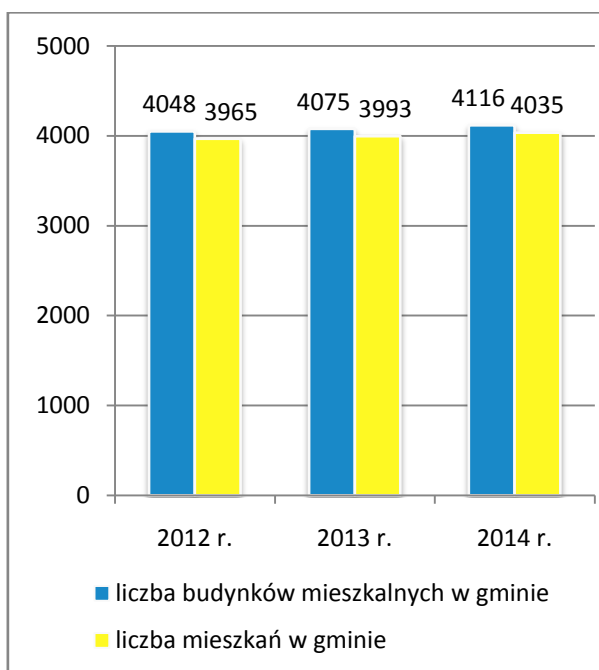
Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2012-2014 liczba mieszkań w gminie Przeworsk zwiększała się z roku na rok (z 3.965 w 2012 r. do 4.035 w 2014 r.). Z kolei z danych Urzędu Gminy Przeworsk wynika, że w analizowanym okresie liczba mieszkań będących w zasobach gminy była niewielka (po 2 w każdym roku). Wśród nich nie było mieszkań socjalnych.

Warto dodać, że w latach 2012-2014 żaden mieszkaniec gminy nie złożył wniosku o przydział lokalu komunalnego oraz nie oczekiwał na mieszkanie socjalne, z kolei po 4 osoby w latach 2013-2014 posiadały wyroki eksmisyjne bez wskazania lokalu socjalnego.

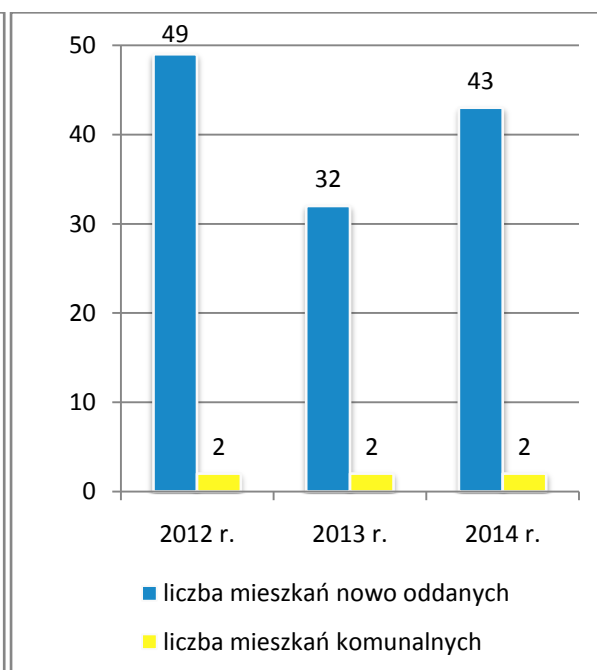
W 2012 roku oddano do użytkowania 49 nowych mieszkań w gminie, rok później 32, a w 2014 roku 43. Wśród nich nie było mieszkań poszerzających zasoby komunalne gminy.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2012-2014

Wykres 7. Mieszkania nowo oddane w gminie oraz pozostające w zasobach gminy w latach 2012-2014

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2014 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Najlepiej wyglądała sytuacja

z dostępem do sieci wodociągowej, do której podłączonych było 91,5% mieszkań. Ustęp sflukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 84,4 i 78,5% mieszkań, a do sieci gazowej i centralnego ogrzewania dostęp miało odpowiednio 70,7 i 61,5% mieszkań.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy i realizowane przez Urząd Gminy Przeworsk. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	5	16	18
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	9.227	9.768	12.018

Źródło danych: Urząd Gminy Przeworsk.

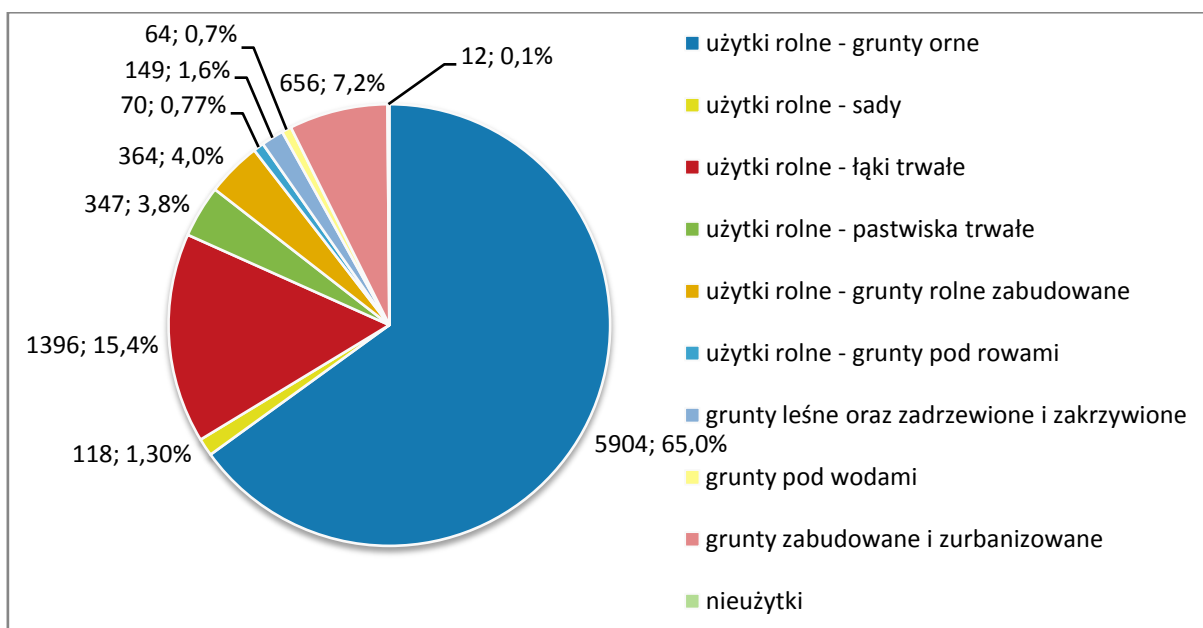
W latach 2013-2014 liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe, była wyższa w porównaniu z rokiem 2012 (5 w 2012 r., 16 w 2013 r. i 18 w 2014 r.), a wysokość środków finansowych wydatkowanych na ten cel zwiększała się z roku na rok (z 9.227 zł w 2012 r. do 12.018 zł w 2014 r.).

Warto dodać, iż w 2014 roku żadne gospodarstwo domowe w gminie nie otrzymało dodatku energetycznego. Ta forma pomocy udzielana jest osobom, którym przyznano dodatek mieszkaniowy oraz które są stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkują w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Przeworsk jest gminą o charakterze zdecydowanie rolniczym, mimo iż układ agrarny nie jest szczególnie korzystny, a to za sprawą znacznego rozdrobnienia gospodarstw rolnych. Użytki rolne zajmują 90,1% powierzchni gminy, w tym 65% przypada na grunty orne, a 19,2% na łąki i pastwiska. Lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują tylko 1,6% powierzchni gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie w 2014 roku

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na terenie całej gminy panują korzystne warunki przyrodnicze do prowadzenia produkcji rolnej, dominują gleby IV klasy bonitacyjnej, miejscami występują urodzajne lessy.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w gminie funkcjonowało 2.731 gospodarstw rolnych, z czego 2.377 prowadziło działalność rolniczą. Wśród nich było 1.227 gospodarstw małych o powierzchni do 1 ha, 978 gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha, 86 gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha, 34 gospodarstwa o powierzchni od 10 do 15 ha oraz 52 gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej.

W strukturze upraw dominowały zboża (uprawą zbóż zajmowało się 1.649 gospodarstw rolnych spośród 1.993 trudniących się uprawą) i ziemniaki (1.546). Uprawiano również uprawy przemysłowe (336), rzepak i rzepik (295), warzywa gruntowe (237), na mniejszą skalę buraki cukrowe (60) i rośliny strączkowe jadalne na ziarno (34). Podstawowe kierunki produkcji zwierzęcej stanowiły natomiast hodowle trzody chlewnej (zajmowało się nią 371 gospodarstw spośród 1.163 utrzymujących zwierzęta gospodarskie) i bydła (303). Prowadzono także chów koni (75), a w większości gospodarstw (997) hodowano także drób, którego pogłowie liczyło łącznie 25.567 sztuk.

Na terenie gminy Przeworsk znajdują się udokumentowane złoża naturalne, do których należą: gips, alabaster, piaskowiec, glina, torf, piasek rzeczny, węgiel kamienny oraz ruda darniowa. Obecnie wykorzystanie tych surowców jest niewielkie.

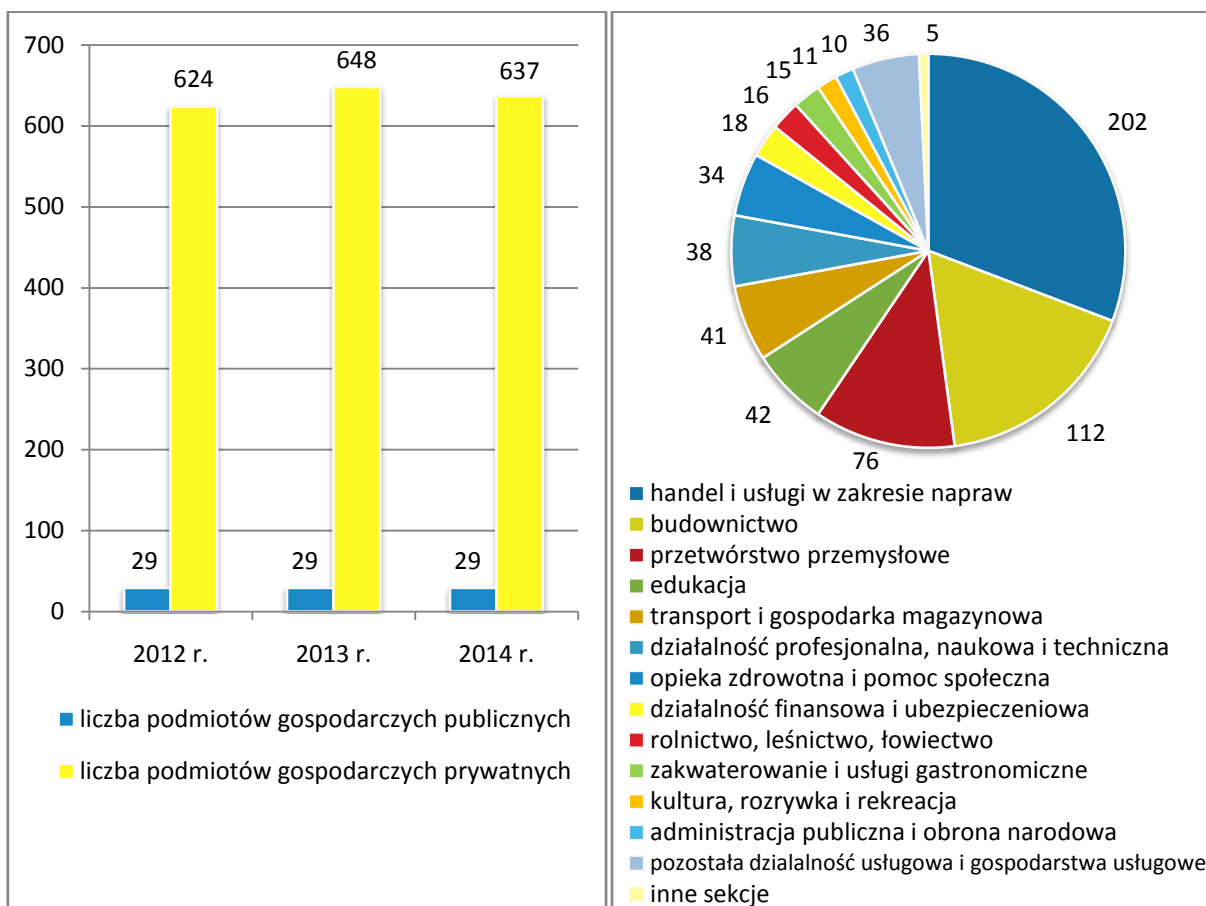
W latach 2012-2014 liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy zmieniała się. Po wzroście w 2013 roku (z 653 do 677), w kolejnym – 2014 roku nastąpił jej spadek (do 666). Większość działających w gminie podmiotów gospodarczych znajdowała się w rękach prywatnych (624 w 2012 r., 648 w 2013 r., 637 w 2014 r.).

W 2014 roku dominującym rodzajem działalności gospodarczej w gminie był handel i usługi w zakresie napraw (202 podmioty). Znaczna liczba podmiotów trudniła się także budownictwem (112) i przetwórstwem przemysłowym (76). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2012-2014

Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji

Działalności (PKD) w 2014 roku

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Do większych podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie należą m.in.: Fabryka Okien Szewpol Plus sp. z o.o. Villergran w Gwizdaju, P.P.H.U. „Eko-Rister” s.c. Tomasz Zimny, Piekarnia w Rozborzu, Zakład Ślusarski – Emil Stopka oraz Skup złomu – Janusz Mroszczyk.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2012-2014 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Przeworsk zwiększała się z roku na roku (z 613 w 2012 r. do 784 w 2014 r.). Mimo iż dane te nie uwzględniają pełnej liczby osób zatrudnionych (nie obejmują osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach

i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób), na uwagę zasługuje wyższy w tym gronie udział kobiet (55,1% w 2012 r., 56,5% w 2013 r., 52,8% w 2014 r.).

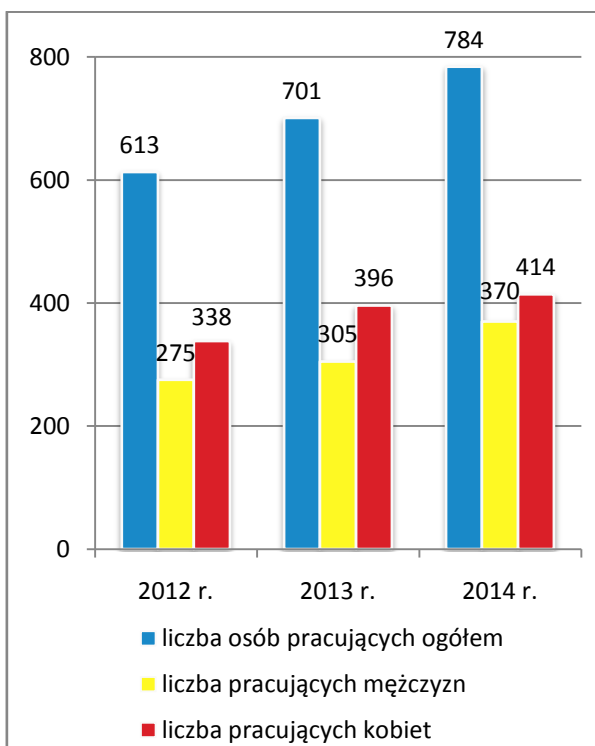
Z kolei z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przeworsku wynika, że w 2014 roku, w porównaniu do lat poprzednich, liczba osób bezrobotnych w gminie spadła (z 1.365 w 2012 r., 1.364 w 2013 r., 1.221 w 2014 r.). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety (51,4% w 2012 r., 51,7% w 2013 r., 53% w 2014 r.).

Spadek liczby osób bezrobotnych w gminie w 2014 roku mógł być efektem wprowadzenia profilowania osób pozostających bez pracy w zależności od gotowości do podjęcia zatrudnienia. Z tego powodu wiele osób, które dotychczas rejestrowały się w Urzędzie Pracy tylko po to, by podlegać ubezpieczeniu zdrowotnemu, straciło status osoby bezrobotnej.

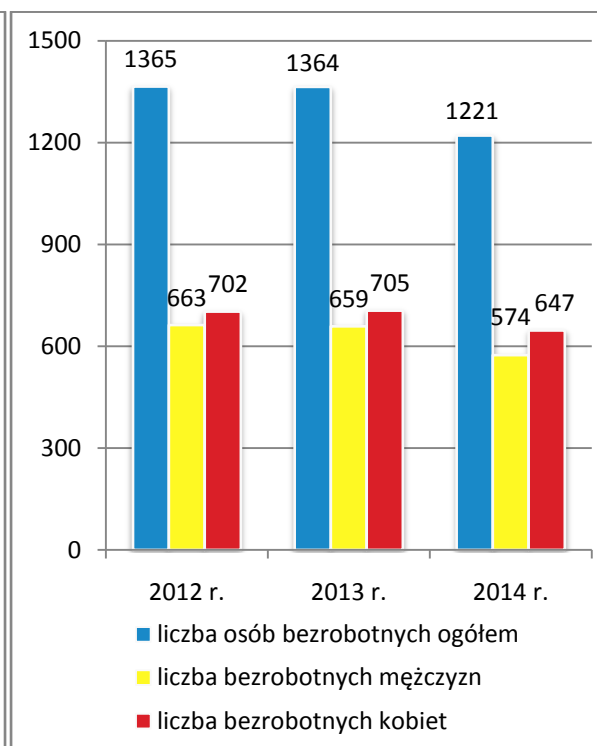
W latach 2012-2014 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszał się z roku na rok. W 2012 roku wyniósł on 14,8%, rok później był na poziomie 14,7%, a w 2014 roku spadł do 13,2%.

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

zatrudnienie w latach 2012-2014*

w latach 2012-2014

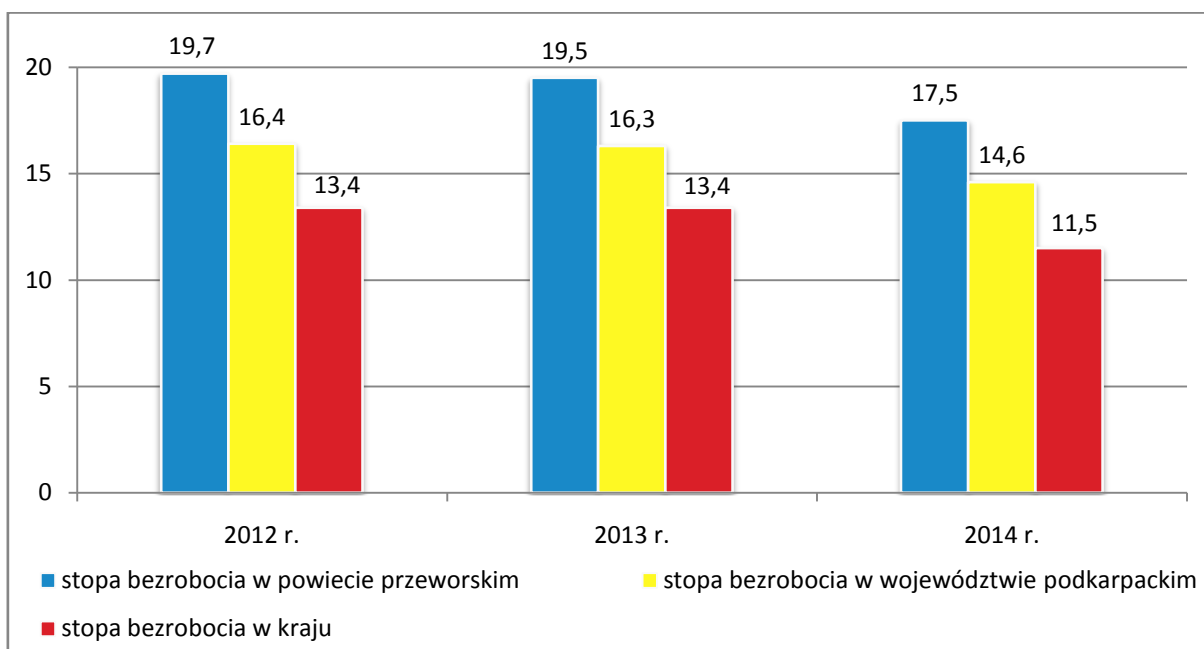

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku.

W latach 2012-2014 stopa bezrobocia w powiecie przeworskim była wyższa niż w województwie podkarpackim i w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie przeworskim, w województwie podkarpackim i w kraju w latach 2012-2014 (w %)

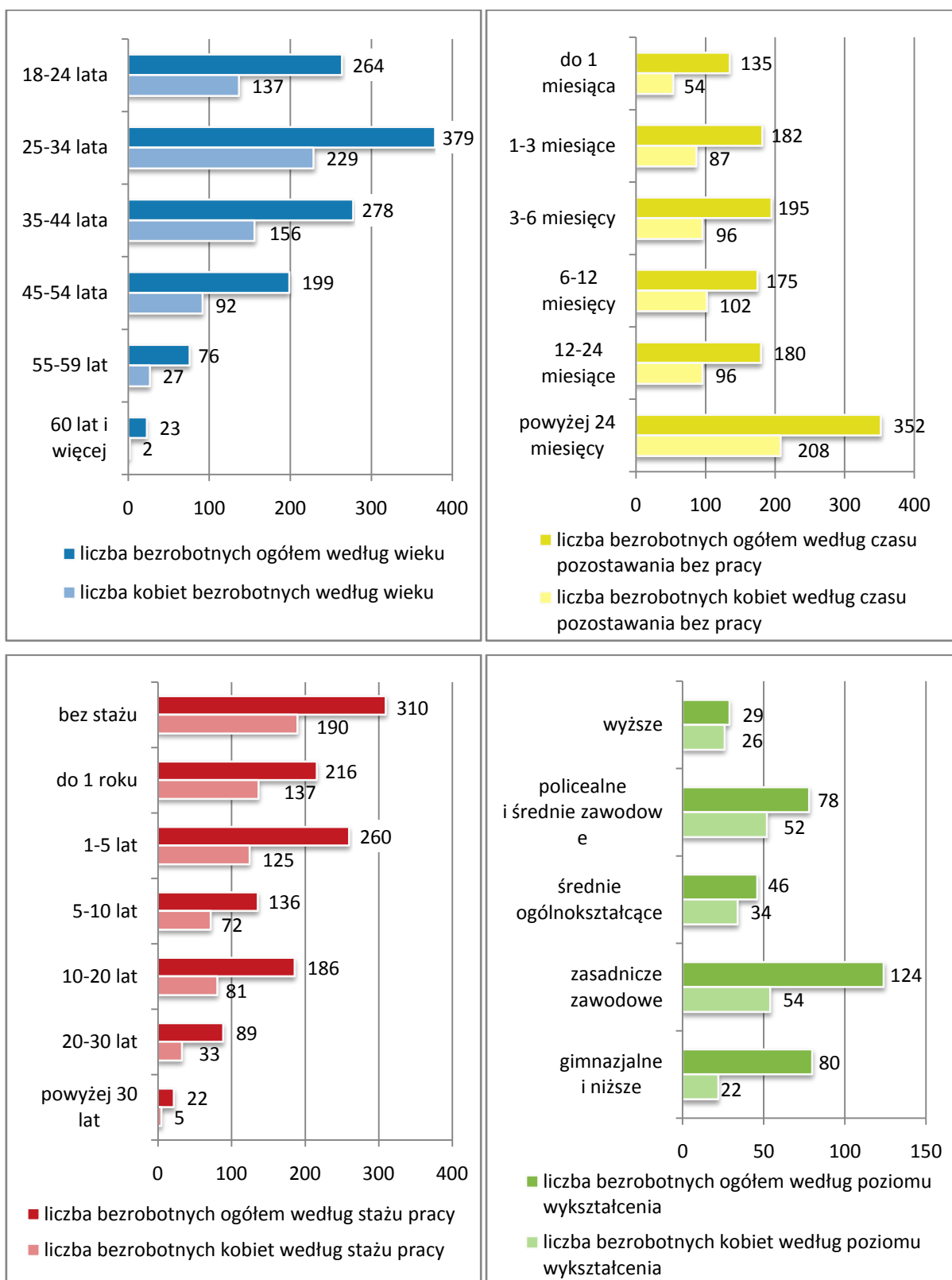
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2014 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 25-34 lata (379 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 24 miesięcy (352 osoby), osoby ze bez stażu pracy (310 osób) oraz ze stażem pracy od roku do 5 lat (260 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (124 osoby).

Największy odsetek kobiet wśród bezrobotnych odnotowano w gronie osób w wieku 25-34 lata (60,4%) i 35-44 lata (56,1%), osób pozostających bez pracy długotrwale, powyżej 24 miesięcy (59,1%) oraz od 6 do 12 miesięcy (58,3%), osób ze stażem pracy do 1 roku (63,4%) oraz bez stażu (61,3%), a także osób z wykształceniem wyższym (89,7%) oraz średnim ogólnokształcącym (73,9%).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

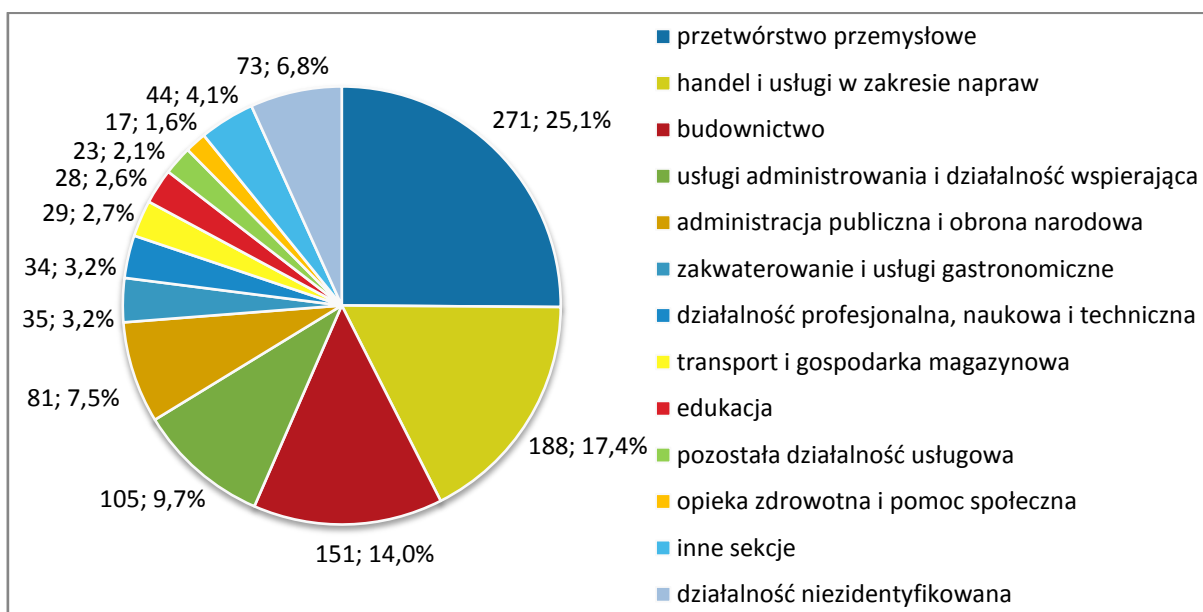
Wykresy 14-17. Bezrobotni w gminie na koniec 2014 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku.

W 2014 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby, dla których ostatnimi miejscami pracy były podmioty gospodarcze zajmujące się przetwórstwem przemysłowym (282), handlem i usługami w zakresie napraw (169) oraz budownictwem (124). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 18. Bezrobotni w gminie w 2014 roku według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku.

W analizowanym roku liczba zgłoszonych w gminie wolnych miejsc pracy wyniosła 104 (w tym 77 miejsc pracy subsydiowanej), przy czym na koniec roku żadne nie było dostępne. Najwięcej wolnych miejsc pracy oferowali pracodawcy zajmujący się przetwórstwem przemysłowym (37), handlem i usługami w zakresie napraw (21) oraz edukacją (16).

Podregion przemyski, w którym znajduje się gmina wiejska Przeworsk, należy do najsłabszych gospodarczo obszarów w kraju, co potwierdza niska przedsiębiorczość mieszkańców i wysoki poziom bezrobocia. W 2014 roku w gminie Przeworsk na 1.000 mieszkańców pracowały 53 osoby, bezrobocie było na poziomie 19,2% (21,9% wśród kobiet i 16,9% wśród mężczyzn), a przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło 2 977,07 zł, co stanowiło 74,4% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy 268 osób pracowało w innych gmin, a 37 osób spoza gmin przyjeżdżało do pracy na jej terenie. Większość aktywnych zawodowo

mieszkańców gminy (55,6%) pracowało w sektorze rolniczym, 19% w przemyśle i budownictwie, a 7,2% w handlu i sektorze usługowym.

Podsumowując sytuację gospodarczą w gminie oraz na lokalnym rynku pracy, należy stwierdzić, że bezrobocie w gminie jest bardzo poważnym problemem i dominującą przyczyną korzystania z pomocy społecznej. W tym kontekście bardzo ważnym wydaje się podejmowanie działań na rzecz tworzenia na jej terenie sprzyjającego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości, m.in. poprzez zachęty dla potencjalnych inwestorów (budowa infrastruktury technicznej, preferencyjne stawki opłat lokalnych).

Z uwagi na to, że wśród podmiotów gospodarczych w gminie znaczącą większość stanowią małe firmy, istotnym dla utrzymania i rozwoju lokalnego rynku pracy jest wspieranie ich potencjału, np. poprzez pomoc w dostępie do nowoczesnych technologii i innowacyjnych rozwiązań biznesowych. Warty rozważenia jest także udzielenie wsparcia gospodarstwom prowadzącym produkcję rolniczą, np. poprzez pomoc w stworzeniu grup producenckich czy wyprofilowanie produkcji rolniczej, np. w kierunku prowadzenia upraw ekologicznych.

Pewne korzyści mogłoby również przynieść zainicjowanie procesu tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej, np. spółdzielni socjalnych. Podmioty takie powstają z myślą o mających trudności w znalezieniu pracy osobach zagrożonych wykluczeniem społecznym i stanowią nie tylko instrument walki z bezrobociem, ale także aktywizacji zawodowej tych osób.

Rozważając położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy również zwrócić uwagę na potrzebę kreowania przedsiębiorczości i usprawnienia procesu aktywizacji osób bezrobotnych, m.in. poprzez popularyzację kształcenia ustawicznego, organizowanie i zapewnienie dostępu do szkoleń i kursów współfinansowanych ze środków unijnych, staży, prac interwencyjnych i robót publicznych.

Szczególną uwagę warto skupić na osobach młodych, którym należy m.in. umożliwić podjęcie pierwszej pracy oraz zdobycie doświadczenia zawodowego.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W roku szkolnym 2014/2015 w gminie Przeworsk funkcjonowały 2 przedszkola (oba niepubliczne), 9 szkół podstawowych i 10 gimnazjów. Wychowanie przedszkolne było także realizowane w 8 oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3. oraz edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym zapewniały z kolei żłobek oraz placówki oświatowe funkcjonujące w mieście Przeworsk (szkoły zawodowe, technika i licea).

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2014/2015

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Zespół Szkół w Chałupkach	Chałupki 109, 37-200 Przeworsk
2.	Zespół Szkół w Grzędze	Grzędzka 503, 37-200 Przeworsk
3.	Zespół Szkół w Nowosielcach	Nowosielce 561, 37-200 Przeworsk
4.	Zespół Szkół w Mirocinie	Mirocin 384, 37-200 Przeworsk
5.	Zespół Szkół w Rozborzu	Rozbórz 568, 37-200 Przeworsk
6.	Zespół Szkół w Studzianie	Studzian 338, 37-200 Przeworsk
7.	Zespół Szkół w Świętoniowej	Świętoniowa 100, 37-200 Przeworsk
8.	Zespół Szkół w Ujeznej	Ujezna 221, 37-200 Przeworsk
9.	Zespół Szkół w Urzejowicach	Urzejowice 542, 37-200 Przeworsk
10.	Gimnazjum w Gorliczynie	Gorliczyna 148, 37-200 Przeworsk
11.	Przedszkole Niepubliczne „Ochronka Św. Józefa” w Nowosielcach	Nowosielce 69, 37-200 Przeworsk
12.	Niepubliczne Przedszkole „Smerfowo” w Grzędze	Grzędzka 544, 37-200 Przeworsk

Źródło danych: Urząd Gminy Przeworsk.

W analizowanym roku szkolnym do przedszkoli uczęszczało łącznie 332 dzieci (w tym 200 dzieci do oddziałów przedszkolnych przy szkołach), w szkołach podstawowych naukę pobierało w sumie 836 uczniów, a w gimnazjum 492 uczniów. W placówkach oświatowych w gminie zatrudnionych było łącznie 232 nauczycieli, w tym 10 nauczycieli w przedszkolach i w oddziałach przedszkolnych, oraz 214 nauczycieli w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.

Infrastruktura oświatowa na terenie gminy jest remontowana i modernizowana w miarę posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Szkoły zapewniają dzieciom i młodzieży dostęp do świetlicy, biblioteki, stołówki i sal gimnastycznych oraz organizują zajęcia pozalekcyjne. Wśród tych ostatnich najczęściej prowadzone są koła zainteresowań – przedmiotowe, artystyczne i sportowe. Placówki oferują również zajęcia korekcyjno-kompensacyjne i dydaktyczno-wyrównawcze, są wyposażone w sprzęt komputerowy oraz prowadzą dożywianie uczniów. Pomoc ta, w postaci gorącego posiłku, świadczona jest w 9 szkołach. Wyjątek stanowi Gimnazjum w Gorliczynie, w którym dożywianie nie jest realizowane z uwagi na brak uczniów kwalifikujących się do tego rodzaju pomocy.

6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA

Główną instytucją prowadzącą działalność kulturalną w gminie Przeworsk jest Biblioteka Publiczna Gminy Przeworsk z siedzibą w Urzejowicach. Placówka zajmuje się prowadzeniem wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby mieszkańców gminy w zakresie kultury. Ma 6 filii (w miejscowościach: Gorliczyna, Grzęska, Mirocin, Studzian, Świętoniowa i Ujezna), zatrudnia 7 etatowych pracowników i posiada 1.095 zarejestrowanych czytelników.

Do zadań Biblioteki należy w szczególności gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących regionu, udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych. Placówka prowadzi również działalność informacyjno-bibliograficzną, popularyzacyjną, w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności lokalnej współdziała z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury oraz organizacjami i towarzystwami, a także doskonali formy i metody pracy bibliotecznej.

Na koniec 2014 roku księgozbiór Biblioteki liczył 44.781 woluminów, na co składała się literatura piękna dla dorosłych i dzieci oraz publikacje popularnonaukowe. Placówka prenumerowała także czasopisma: „Cogito”, „Victor Gimnazjalista”, „Victor Junior”, „Polityka”, „Przyjaciółka”, „Poradnik Domowy” czy „Poradnik Bibliotekarza”.

W ramach prowadzonej działalności Biblioteka organizuje m.in. różnorodne konkursy (np. na Mazurek Wielkanocny), wystawy (np. „Mini Skansen” Józefa Woźnika), prelekcje (np. „Zbrodnia Katyńska” – wykład Katarzyny Kyc, pracownika Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie, „Rzeź wołyńsko-małopolska” – wykład Artura Brożyniaka, pracownika Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie). Placówka podejmuje inicjatywy promujące czytelnictwo i kulturę, organizując spotkania z ciekawymi ludźmi, np. z Anną Czerwińską-Rydel – muzykiem, pedagogiem, autorką książek dla dzieci i młodzieży, jest organizatorem lekcji bibliotecznych (np. „Tradycje Świąt Wielkanocnych”), konkursów czytelniczych i zajęć warsztatowych.

Biblioteka zajmuje się także organizatorem czasu wolnego, zapewniając dzieciom i młodzieży szereg ciekawych zajęć, m.in. w ramach akcji „Zima w bibliotece” i „Wakacje z biblioteką”. Placówka jest również lokalnym inspiratorem ogólnopolskich akcji pn. „Narodowe czytanie” czy „Cała Polska czyta dzieciom”.

Biblioteka aktywnie współpracuje z organizacjami społecznymi i przedstawicielami lokalnego samorządu współorganizując wiele imprez okolicznościowych, jak np. „Dzień Kobiet” w Gorliczynie czy koncert z okazji Dnia Matki w Grzędzie.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie w 2014 roku

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Biblioteka Publiczna Gminy Przeworsk z siedzibą w Urzejowicach	Urzejowice 462, 37-200 Przeworsk
2.	Filia Biblioteki Publicznej w Gorliczynie	Gorliczyna 741, 37-200 Przeworsk
3.	Filia Biblioteki Publicznej w Grzędzie	Grzędza 536, 37-200 Przeworsk
4.	Filia Biblioteki Publicznej w Mirocinie	Mirocin 386, 37-200 Przeworsk
5.	Filia Biblioteki Publicznej w Studzianie	Studzian 302, 37-200 Przeworsk
6.	Filia Biblioteki Publicznej w Świętoniowej	Świętoniowa 233, 37-200 Przeworsk
7.	Filia Biblioteki Publicznej w Ujeznej	Ujezna 227, 37-200 Przeworsk

Źródło danych: Urząd Gminy Przeworsk.

Na terenie gminy znajdują się także budynki Wiejskich Domów Kultury, w których możliwe jest prowadzenie działalności kulturalnej przez samorządy mieszkańców, koła gospodyń wiejskich, placówki oświatowe czy organizacje pozarządowe. Stanowią one doskonałą bazę lokalową dla działań na rzecz integracji społeczności lokalnej. Wiejskie Domy

Kultury znajdują się w Gorliczynie, Grzęsce, Mirocinie, Studzianie, Świętoniowej, Rozborzu, Ujeźnie, Nowosielcach, Urzejowicach, Chałupkach. Koła Gospodyń Wiejskich działają w Rozborzu, Gorliczynie, Grzęsce, Mirocinie, Studzianie, Urzejowicach, Świętoniowej, Chałupkach, Ujeźnie oraz Nowosielcach.

Zakres działalności sportowej na terenie gminy wyznaczają kluby sportowe zajmujące się upowszechnianiem kultury fizycznej, organizowaniem zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych. Aktywną działalność prowadzą: Ludowy Klub Sportowy „Gorliczanka” w Gorliczynie, Ludowy Klub Sportowy „Błękitni” Grzęska, Ludowy Klub Sportowy „Start” Mirocin, Ludowy Klub Sportowy „Piaś” w Nowosielcach, Rozborski Klub Sportowy „1944 Błyskawica” w Rozborzu, Ludowy Klub Sportowy „Tęcza” w Ujeźnej, Ludowy Klub Sportowy „Wisłok” w Świętoniowej, Ludowy Klub Sportowy „Sokół” Studzian i Ludowy Klub Sportowy „Promyk” w Urzejowicach.

Do ważniejszych imprez sportowych w gminie należy cyklicznie organizowane Gminne Święto Sportu, w ramach którego rozgrywane są mecze o Puchar Wójta Gminy Przeworsk w różnych dyscyplinach sportowych.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. W jej skład wchodzi: Moje boisko – Orlik 2012, 2 boiska wielofunkcyjne, 8 stadionów sportowych, 4 sale sportowe i kilkanaście placów zabaw. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie w 2014 roku

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Moje Boisko – Orlik 2012	Studzian 400
2.	Boiska Wielofunkcyjne	Świętoniowa, Nowosielce
3.	Stadiony sportowe	Studzian, Nowosielce, Urzejowice, Grzęska, Świętoniowa, Mirocin, Rozbórz, Ujeźna
4.	Place zabaw	Mirocin, Urzejowice, Nowosielce, Grzęska, Chałupki
5.	Place zabaw przy szkołach	Urzejowice, Studzian, Mirocin, Rozbórz, Ujeźna, Świętoniowa, Chałupki, Grzęska, Gorliczyna
6.	Sale sportowe	Urzejowice, Grzęska, Nowosielce, Rozbórz

Źródło danych: Urząd Gminy Przeworsk.

Gmina Przeworsk posiada potencjał turystyczny, na który składają się głównie zasoby kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie turystyki weekendowej i wycieczkowej. Wyjątkową atrakcją turystyczną w gminie jest kolejka wąskotorowa z Przeworska do Dynowa, na trasie której znajduje się najdłuższy w Europie tunel kolei wąskotorowej.

7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W 2014 roku w gminie funkcjonowało 4 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, prowadzone były 3 prywatne praktyki lekarskie oraz działała 1 apteka. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2014 roku

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lekarz Rodzinny” – Poradnia ogólna w Nowosielcach	Nowosielce 115, 37-200 Przeworsk
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Sal-Med” w Rozborzu	Rozbórz 599, 37-200 Przeworsk
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Proximus” w Urzejowicach	Urzejowice 482, 37-200 Przeworsk
4.	Poradnia Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” s. c. w Studzianie	Studzian 180, 37-200 Przeworsk
5.	Indywidualna praktyka lekarska w Studzianie	Studzian 402, 37-200 Przeworsk
6.	Praktyka lekarska ogólna w Mirocinie	Mirocin 276, 37-200 Przeworsk
7.	Praktyka lekarska ogólna w Urzejowicach	Urzejowice 482, 37-200 Przeworsk
8.	Apteka „Kamelka” w Rozborzu	Rozbórz 599, 37-200 Przeworsk

Źródło danych: Urząd Gminy Przeworsk.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2013-2014 liczba porad lekarskich udzielonych w gminie w ramach podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej była wyższa niż w 2012 roku. W 2012 roku wyniosła 23.458, rok później 25.705, a w 2014 roku 25.141.

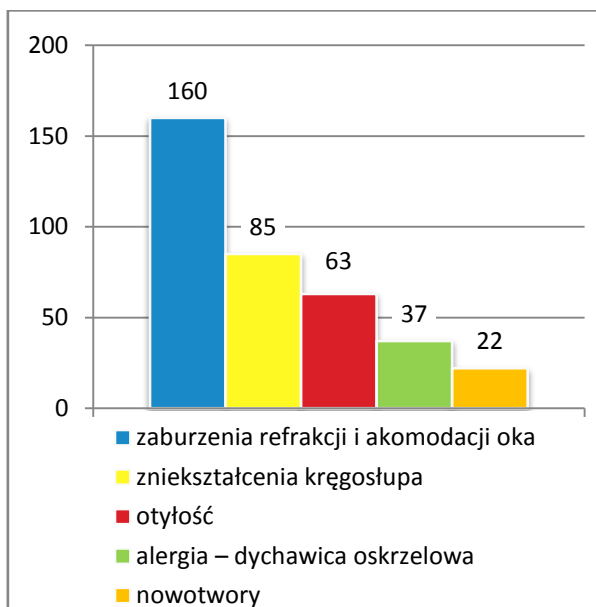
Specjalistyczną opieką medyczną zapewniają mieszkańcom gminy placówki służby zdrowia działające w Przeworsku. W mieście znajdują się również: udzielający świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (ul. Szpitalna 16, 37-200 Przeworsk), a także Pogotowia Ratunkowe.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Przeworsku jest placówką świadczącą usługi medyczne w zakresie: leczenia szpitalnego, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, rehabilitacji, pomocy doraźnej i transportu sanitarnego, podstawowej opieki zdrowotnej oraz profilaktycznych programów zdrowotnych. W jego ramach funkcjonują: izba przyjęć, 12 oddziałów (Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Oddział Pediatriczny, Oddział Neurologiczny i Udarowy, Oddział Chirurgii Ogólnej, Oddział Urologiczny, Oddział Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruchu, Oddział Noworodkowy, Oddział Położniczo-Ginekologiczny, Oddział Geriatryczny, Oddział Kardiologiczny, Oddział Rehabilitacji Neurologicznej, Oddział Chorób Wewnętrznych), pracownia endoskopii oraz 19 poradni (Poradnia Medycyny Szkolnej, Poradnia Medycyny Pracy, Poradnia Urologiczna, Poradnia Chorób Płuc i Gruźlicy, Poradnia Leczenia Uzależnień, Poradnia Ginekologiczno-Położnicza, Poradnia Kardiologiczna, Poradnia Otolaryngologiczna, Poradnia Neonatologiczna, Poradnia Endokrynologiczna, Poradnia Skórno-Wenerologiczna, Poradnia Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, Poradnia Preluksacyjna, Poradnia Okulistyczna, Poradnia Chirurgii Ogólnej, Poradnia Neurologiczna dla Dzieci, Poradnia Neurologiczna, Poradnia Reumatologiczna i Poradnia Rehabilitacyjna). Placówka świadczy usługi medyczne zarówno pacjentom z powiatu przeworskiego jak i z powiatów ościennych.

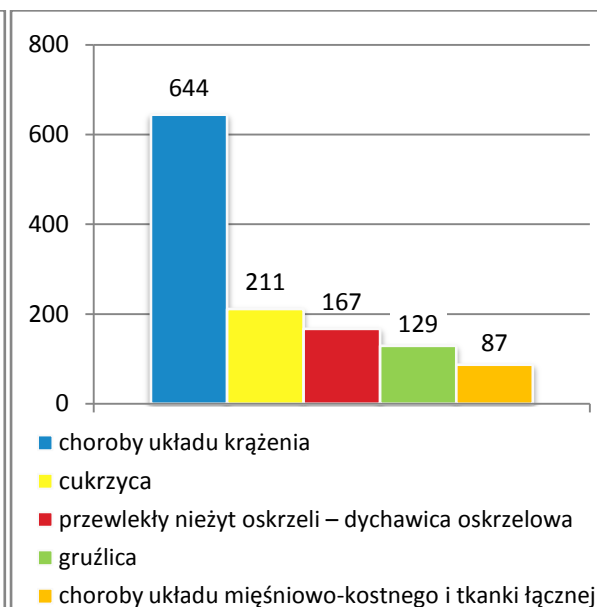
Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lekarz Rodzinny” – Poradnię ogólną w Nowosielcach, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Sal-Med” w Rozborzu oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Proximus” w Urzejowicach. Wynika z nich, że w 2014 roku z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 323 dzieci i młodzieży oraz 1.255 osób dorosłych. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (160), zniekształcenia kręgosłupa (85), otyłość (63), alergia – dychawica oskrzelowa (37), nowotwory (22), alergie skórne (11) i upośledzenie umysłowe (7). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (644), cukrzycę (211), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (167), gruźlicę (129), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (87), przewlekłe choroby układu trawiennego (68), choroby tarczycy (65) i nowotwory (54).

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 19. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2014 roku

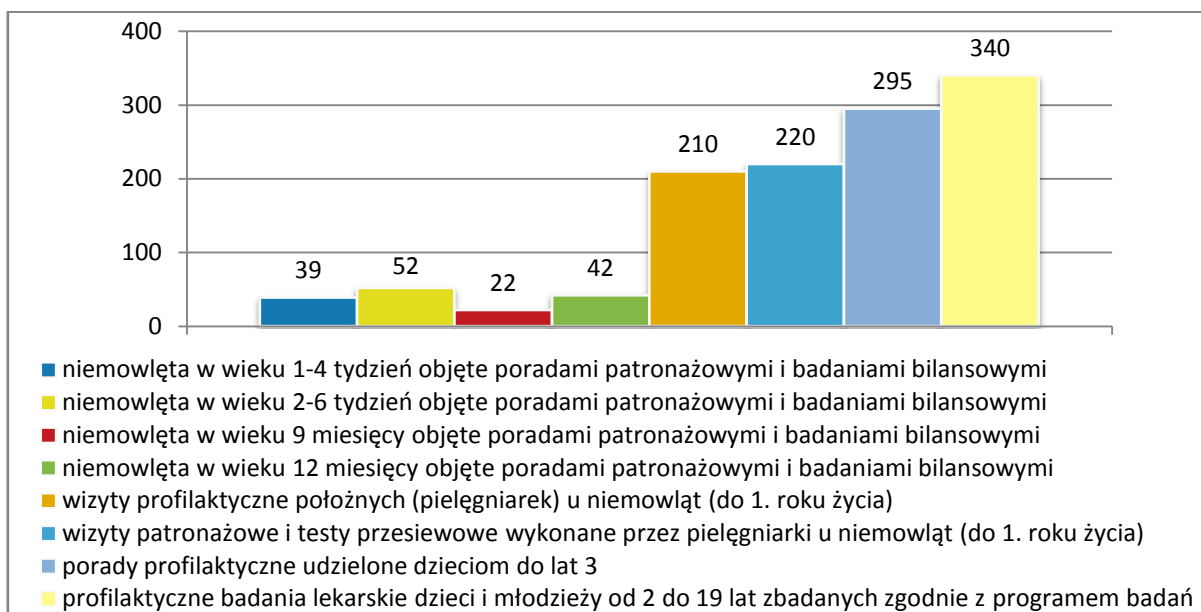
Wykres 20. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2014 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lekarz Rodzinny” – Poradnia ogólna w Nowosielcach, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Sal-Med” w Rozborzu i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Proximus” w Urzejowicach.

W analizowanym roku Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lekarz Rodzinny” – Poradnia ogólna w Nowosielcach, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Sal-Med” w Rozborzu oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Proximus” w Urzejowicach sprawowali także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 21. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2014 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lekarz Rodzinny” – Poradnia ogólna w Nowosielskach, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Sal-Med” w Rozborzu i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Proximus” w Urzejowicach.

W 2014 roku poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 39 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia, 52 niemowlęta od 2 do 6 miesiąca życia, 22 niemowlęta w 9 miesiącu życia i 42 niemowlęta w 12 miesiącu życia. Liczba wizyt profilaktycznych położnych (pielęgniarek) oraz wizyt patronażowych pielęgniarek i testów przesiewowych u niemowląt do 1. roku życia wyniosła odpowiednio 210 i 220. Z porad profilaktycznych korzystały również dzieci do lat 3 (udzielono 295 takich porad), natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 340 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

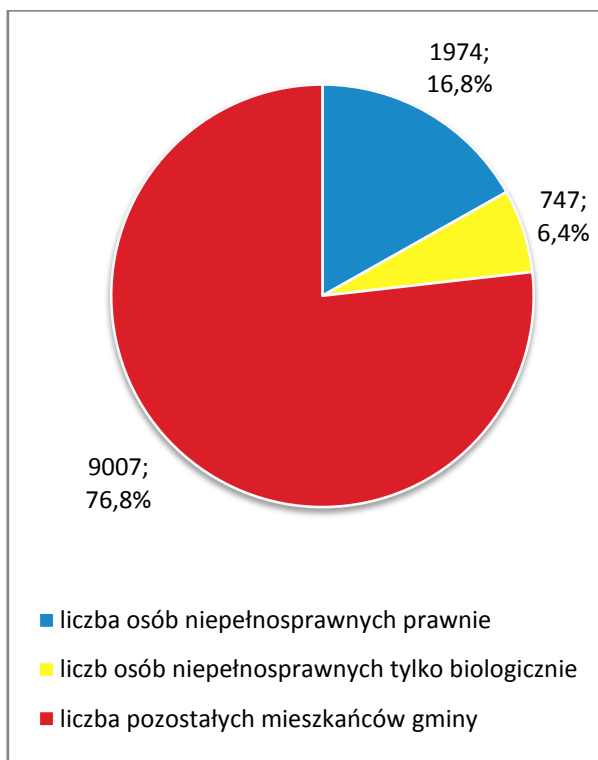
Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego,

przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

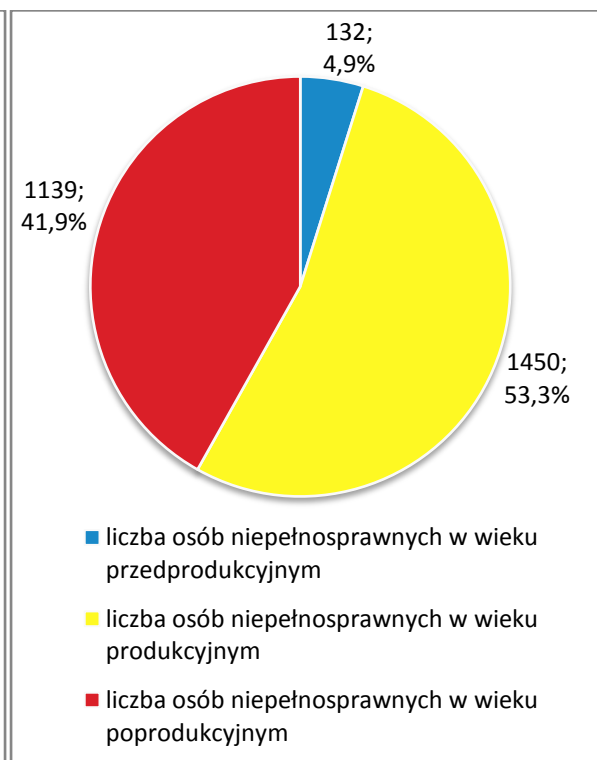
W 2002 roku w gminie Przeworsk mieszkało 2.721 osób niepełnosprawnych, w tym 1.215 mężczyzn i 1.506 kobiet. Wśród nich większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (1.974 osoby, tj. 72,5%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 747 osób (27,5%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 19%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (1.450 osób, tj. 53,3%) i poprodukcyjnym (1.139 osób, tj. 41,9%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 23. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

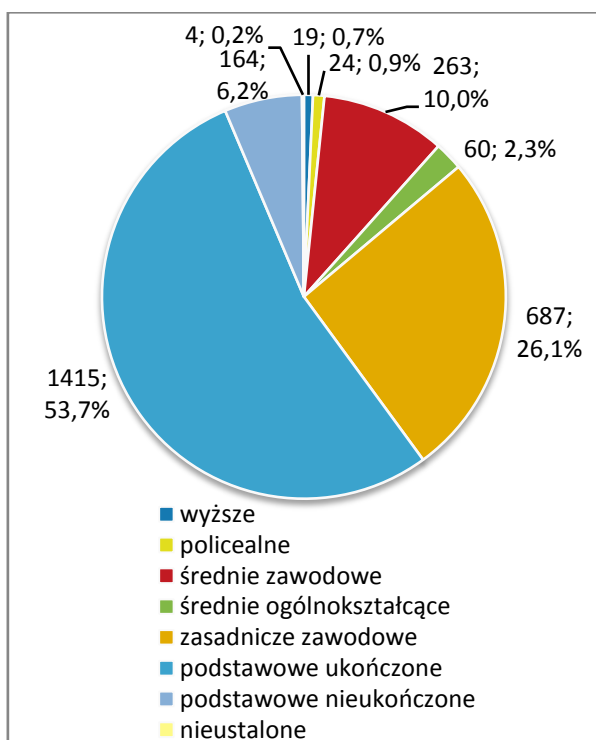
Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 17,9% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Dużo większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 46,5%.

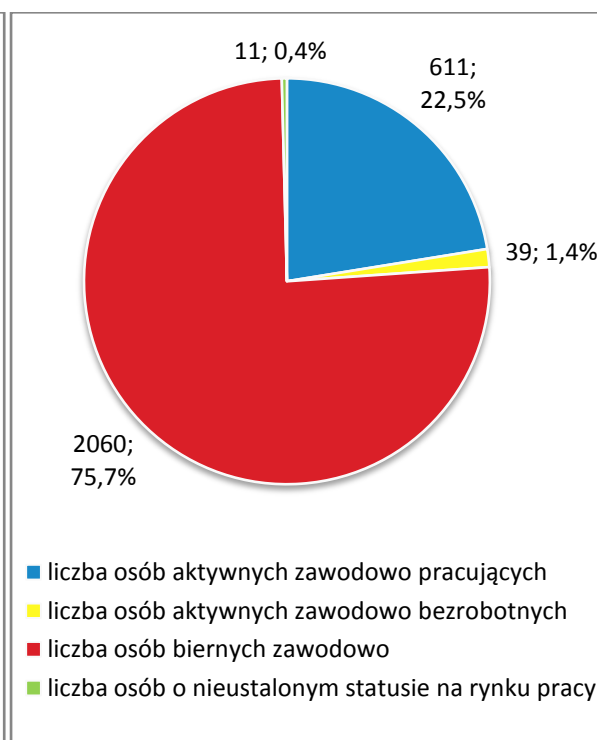
Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (1.415 osób, tj. 53,7%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (2.060 osób, tj. 75,7%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Wykres 25. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Przeworsk zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Przeworsku. Według jego danych, w latach 2012-2014 roku liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) wyniosła 86, a liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia) – 350.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

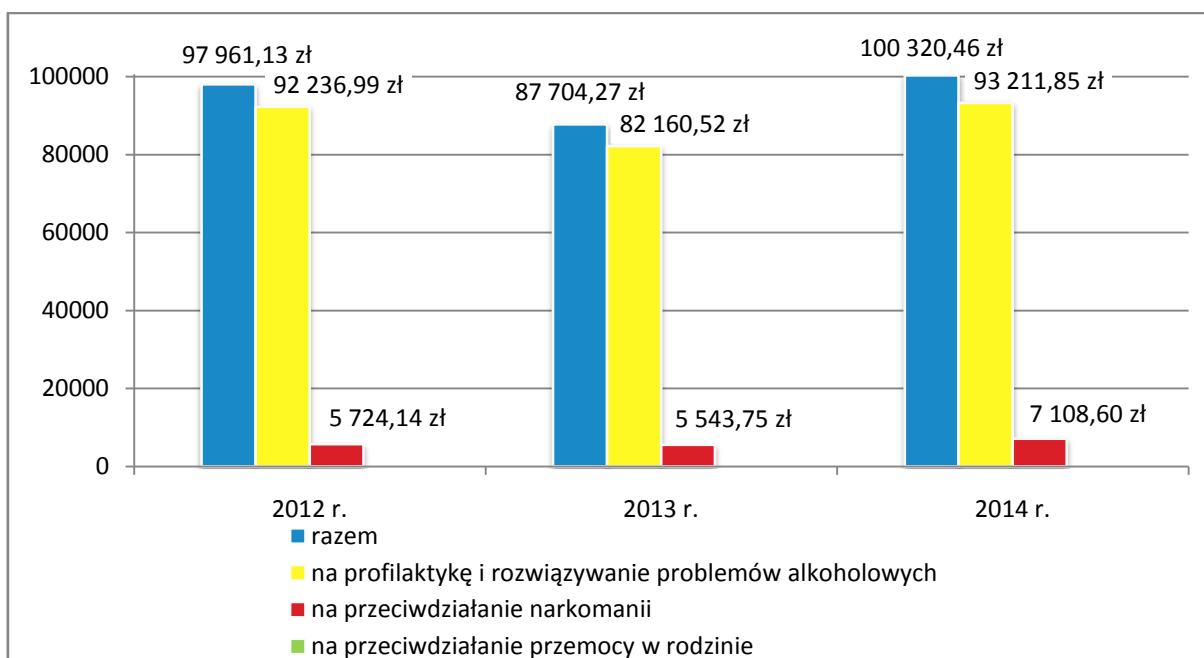
Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Dane zamieszczone w powyższym zestawieniu pozwalają określić szacunkową liczbę mieszkańców gminy Przeworsk dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. Z wyliczeń wynika, że na jej terenie żyją ok. 297 osób uzależnionych od alkoholu (2% populacji), ok. 595 osób współuzależnionych (4% populacji), ok. 744-1.041 osób pijących szkodliwie alkohol (5-7% populacji), ok. 595 dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym (4% populacji) oraz ok. 793 ofiary przemocy domowej w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym. Analizując powyższe dane należy mieć świadomość, iż nie odzwierciedlają one w pełni rzeczywistej skali problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Przeworsk w latach 2012-2014.

Wykres 26. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2012-2014

Źródło danych: Urząd Gminy Przeworsk.

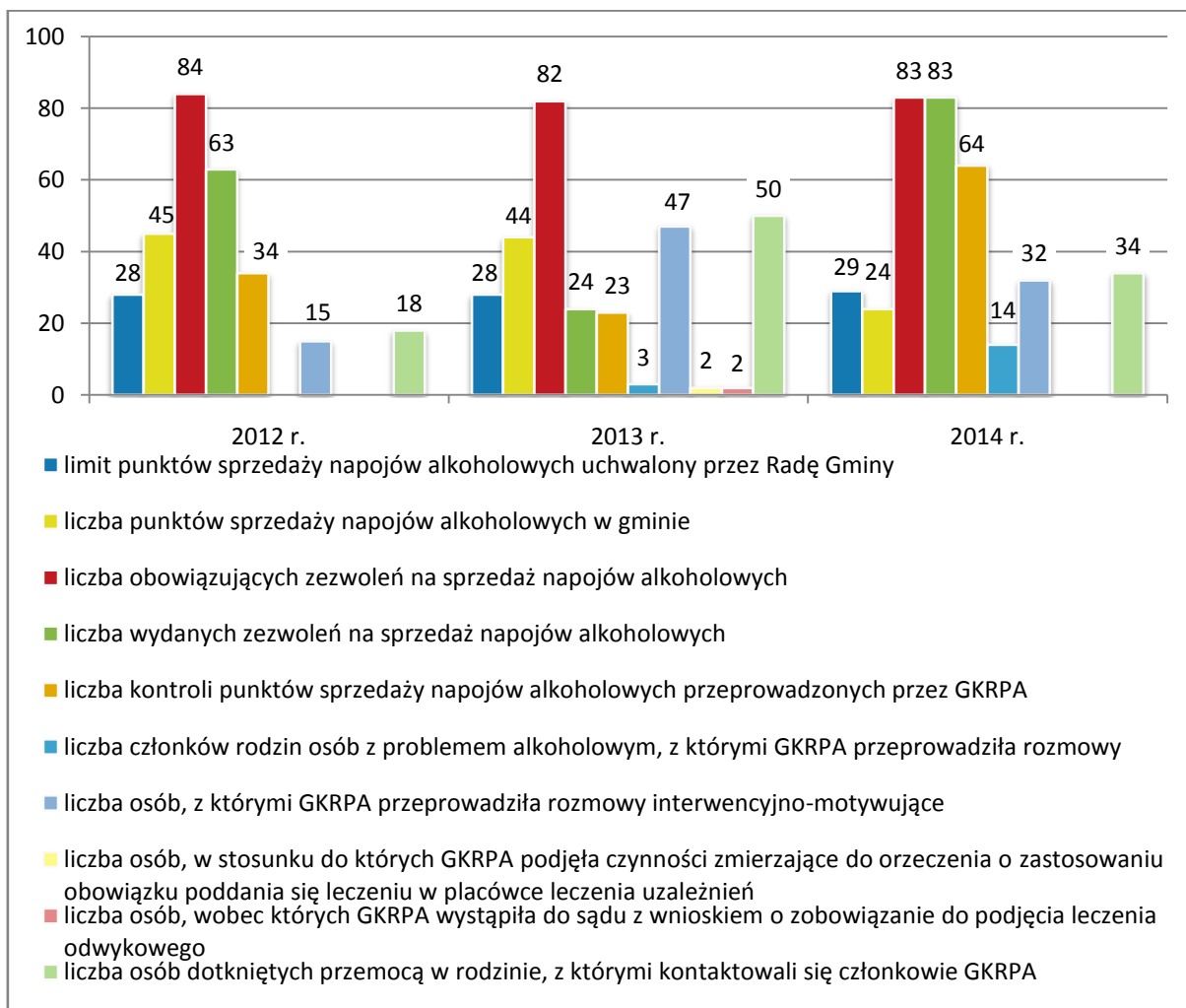
W latach 2012-2014 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii ulegała wahaniom (97.961,13 zł w 2012 r., 87.704,27 zł w 2013 r., 100.320,46 zł w 2014 r.). Główny wpływ na to miała zmieniająca się pula środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych. Należy dodać, że w analizowanym okresie nie uwzględniano w budżecie osobnych środków na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracją społeczną osób uzależnionych w gminie Przeworsk zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do jej ustawowych zadań należy m.in.: podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na

sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych oraz kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.

Wybrane dane dotyczące działań podejmowanych przez Komisję, a także lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 27. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2012-2014

Źródło danych: Urząd Gminy Przeworsk.

W latach 2012-2014 uchwalony przez Radę Gminy limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był na podobnym poziomie (po 28 w latach 2012-2013, 29 w 2014 r.), a liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych znacznie spadła w 2014 roku (45 w 2012 r., 44 w 2013 r., 24 w 2014 r.). Z kolei liczba przeprowadzonych w nich przez GKRPA kontroli bardzo wzrosła w 2014 roku (34 w 2012 r., 23 w 2013 r., 64 w 2014 r.).

W analizowanym okresie liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych była na zbliżonym poziomie (84 w 2012 r., 82 w 2013 r., 83 w 2014 r.), a liczba wydanych zezwoleń ulegała znacznym wahaniom (63 w 2012 r., 24 w 2013 r., 83 w 2014 r.). Duży wzrost liczby wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w 2014 roku wynikał ze wznowienia większości zezwoleń, którym w roku tym kończyła się ważność. Warto dodać, iż w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W 2014 roku liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy, wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim (z 3 w 2013 r. do 14 w 2014 r.), z kolei wahaniom ulegała liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące (15 w 2012 r., 47 w 2013 r., 32 w 2014 r.).

W 2013 roku Komisja podejmowała również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień w stosunku do 2 osób oraz występowała do sądu z wnioskiem o zobowiązanie ich do podjęcia leczenia odwykowego.

W latach 2012-2014 liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA, ulegała wahaniom (18 w 2012 r., 50 w 2013 r., 34 w 2014 r.).

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy ogrywają: podmioty mające swoją siedzibę w Przeworsku – Punkt Konsultacyjno-Informacyjny przy Urzędzie Gminy Przeworsk, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Poradnia Leczenia Uzależnień w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, grupy samopomocowe AA i Al-Anon „Nadzieja”, Komenda Powiatowa Policji i Prokuratora Rejonowa, a także pedagodzy szkolni w gminnych placówkach oświatowych, Świetlice socjoterapeutyczne w Rozborzu i Urzejowicach, Ośrodek Leczenia Uzależnień w Specjalistycznym Psychiatrycznym Zespole Opieki Zdrowotnej w Jarosławiu, Oddziały Terapii Uzależnienia od Alkoholu oraz Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych w Wojewódzkim Podkarpackim Szpitalu Psychiatrycznym w Żurawicy, Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych

(Detoksykacji) w Samodzielnym Publicznym Zespole Opieki Zdrowotnej w Leżajsku, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Korytnikach, Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górnem, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie oraz Izba Wyrzeźwień w Rzeszowie.

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz liczby osób z gminy objętych przez nie wsparciem w 2014 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz liczba osób z gminy objętych przez nie wsparciem w 2014 roku

nazwa i adres podmiotu	liczba osób z gminy objętych wsparciem w 2014 roku
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przeworsku, ul. Bernardyńska 1a, 37-200 Przeworsk	34
Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w Przeworsku, ul. Bernardyńska 1a, 37-200 Przeworsk	88
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku, ul. Bernardyńska 1a, 37-200 Przeworsk	z powodu alkoholizmu: 121 osób w 33 rodzinach, z powodu przemocy w rodzinie: 96 osób w 19 rodzinach, z powodu narkomanii: 0
Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Przeworsk, ul. Bernardyńska 1a, 37-200 Przeworsk	125
Pedagodzy szkolni w gminnych placówkach oświatowych	35
Świetlica socjoterapeutyczna w Rozborzu, Rozbórz 568, 37-200 Przeworsk	30
Świetlica socjoterapeutyczna w Urzejowicach, Urzejowice 542, 37-200 Przeworsk	
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Przeworsku – Poradnia Leczenia Uzależnień, ul. Szpitalna 16, 37-200 Przeworsk	38
Grupa AA w Przeworsku	7
Grupa Al-Anon „Nadzieja” w Przeworsku	3
Specjalistyczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej im. prof. A. Kępińskiego w Jarosławiu – Ośrodek Leczenia Uzależnień (Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Poradnia Leczenia Uzależnień), ul Kościuszki 18, 37-500 Jarosław	8

Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny im. prof. Eugeniusza Brzezickiego w Żurawicy – Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych, ul. Różana 9, 37-710 Żurawica	3
Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Leżajsku – Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych (Detoksykacji), ul. Leśna 22, 37-300 Leżajsk	4
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Korytnikach, Korytniki 14, 37-741 Krasieczyn	9
Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie, ul. Skubisza 4 35-020 Rzeszów	
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górnem, ul. Rzeszowska 5 (pawilon nr 7), 36-051 Górnio	
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie, ul. Łukasiewicza 3, 37-310 Nowa Sarzyna	
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przeworsku, ul. Lwowska 16, Przeworsk	41
Komenda Powiatowa Policji w Przeworsku, ul. Stepkiewicza 1, 37-200 Przeworsk	130
Prokuratora Rejonowa w Przeworsku, ul. Studziańska 1a, 37-200 Przeworsk	4
Izba Wyrzeźwień w Rzeszowie, ul. J. Kochanowskiego 17, 35-959 Rzeszów	47

Źródło danych: Urząd Gminy Przeworsk.

W Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym przy Urzędzie Gminy Przeworsk usługi świadczą psycholog i prawnik. W latach 2012-2014 liczba osób, którym udzielono w nim wsparcia, zwiększała się z roku na rok (37 w 2012 r. 72 w 2013 r., 88 w 2014 r.). Z kolei z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku wynika, że w analizowanym okresie liczba rodzin objętych wsparciem z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom. W 2012 roku pomocą społeczną w związku z tym problemem objęto 42 rodziny liczące 142 osoby, rok później 52 rodziny liczące 202 osoby, a w 2014 roku 33 rodziny liczące 121 osób. Jednocześnie przemoc w rodzinie była przyczyną przyznania wsparcia w przypadku 25 rodzin liczących 113 osób w 2012 roku, 38 rodzin liczących 142 osoby w 2013 roku i 19 rodzin liczących 96 osób w 2014 roku. W analizowanym okresie nie udzielano pomocy społecznej w gminie z powodu narkomanii.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych i wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów, prelekcji, pogadarek i spektakli profilaktycznych, zajęć profilaktycznych w formie warsztatów, imprez sportowych, festynów i innych imprez plenerowych, wypoczynku dzieci i młodzieży w czasie ferii zimowych i wakacji, zajęć w świetlicach socjoterapeutycznych, spotkań mikołajkowych oraz szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

W 2014 roku w programach profilaktycznych realizowanych w gminie uczestniczyło 75 uczniów, 15 nauczycieli lub wychowawców oraz 20 rodziców, w prelekcjach i pogadankach – 50 osób, w spektaklach profilaktycznych – 30 osób, w koloni letniej z programem zajęć profilaktycznych – 35 dzieci, w zajęciach organizowanych w świetlicach socjoterapeutycznych – 30 dzieci, w tym 25 dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, a w szkoleniach dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych – 35 osób.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Przeworsk bezdomność ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. W latach 2012-2014 z powodu bezdomności objął on wsparciem 1 osobę w każdym roku.

W gminie nie ma żadnych placówek zapewniających osobom bezdomnym schronienie. W razie potrzeby osoby te kierowane są do noclegowni i schronisk działających poza jej terenem. Według danych resortu pracy i polityki społecznej, w 2014 roku w województwie podkarpackim funkcjonowały 24 placówki zapewniające osobom bezdomnym schronienie i nocleg. Na terenie powiatu przeworskiego działało prowadzone przez Fundację Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie” Schronisko dla bezdomnych kobiet (ul. Kasztanowa 1, 37-200 Przeworsk), a w ościennych powiatach m.in. Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Jarosławiu (ul. Sanowa 11, 37-500 Jarosław) również prowadzone przez Fundację Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie”, oraz Schronisko dla Bezdomnych i Samotnych Kobiet w Jarosławiu (ul. Jasna 4, 37-500 Jarosław), dla którego podmiotem prowadzącym jest Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta.

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

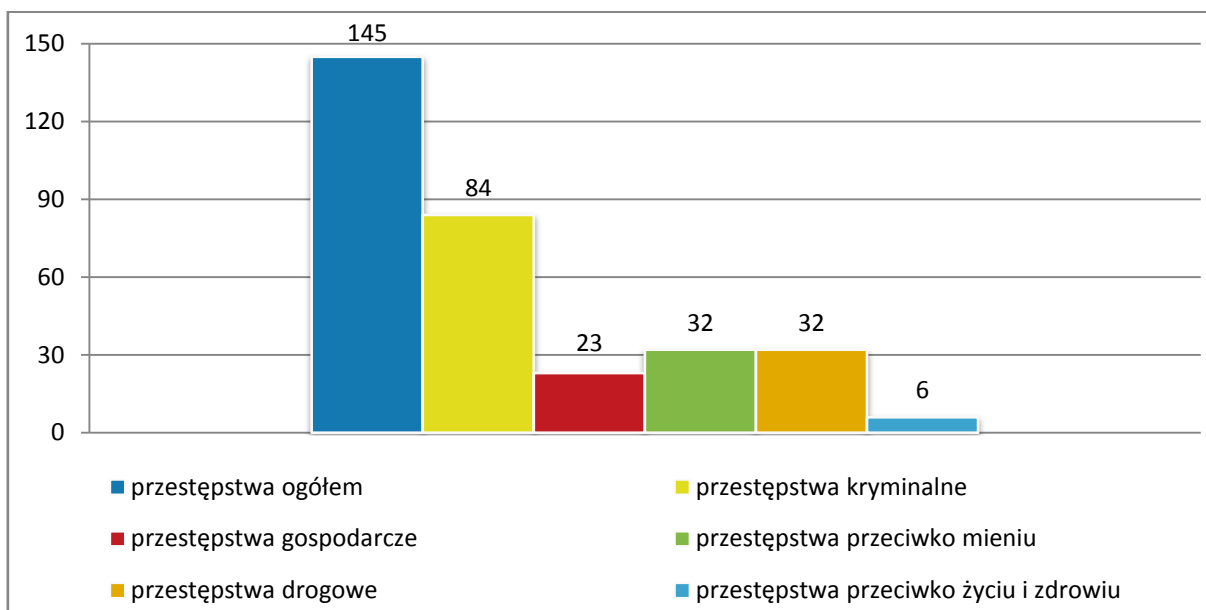
Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Za ochronę mieszkańców oraz utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie Przeworsk odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Przeworsku, a bezpośrednio czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Zespołu Dzielnicowych tej Komendy.

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Przeworsku, w 2014 roku na terenie gminy Przeworsk odnotowano 138 przestępstw, dla których ustalono 94 sprawców. Z kolei z danych szacunkowych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w analizowanym roku na terenie gminy stwierdzono ogółem 145 przestępstw, w tym 84 przestępstwa o charakterze kryminalnym i 23 przestępstwa gospodarcze. Dane szczegółowe na temat przestępczości w gminie w 2014 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres 28. Przestępstwa popełnione w gminie w 2014 roku (dane szacunkowe)

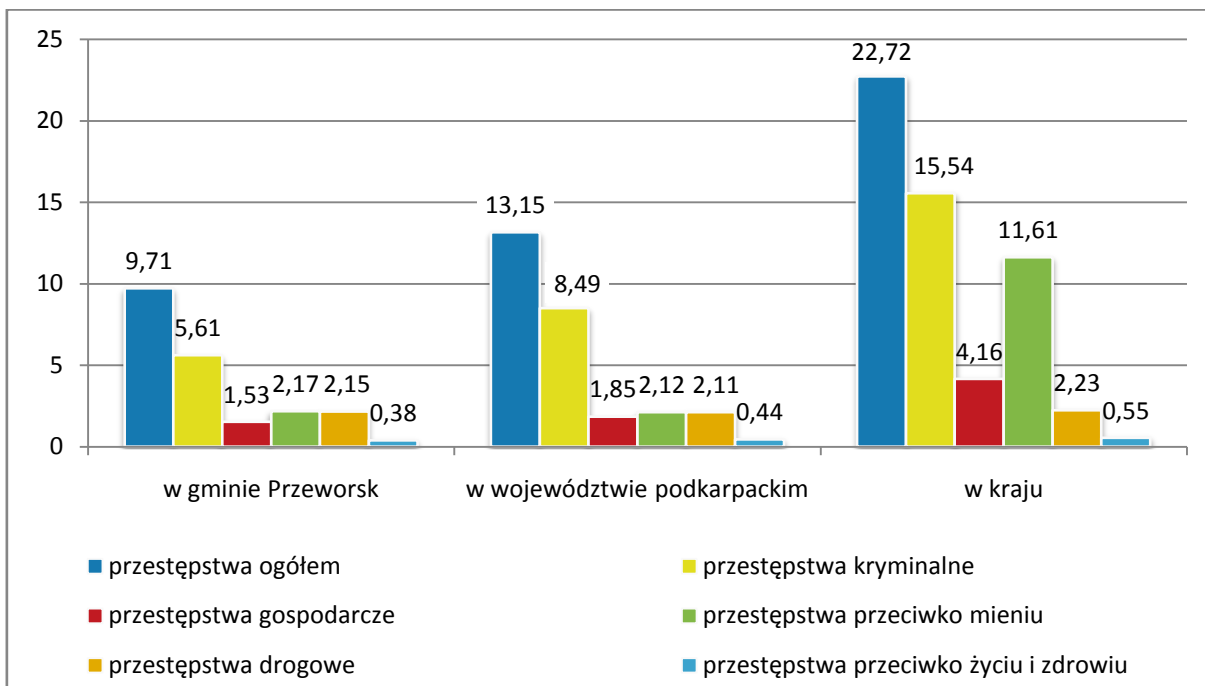

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

W 2014 roku wykrywalność przestępstw w gminie była wyższa niż w województwie podkarpackim (80% do 69%). Wykrywalność przestępstw kryminalnych na jej terenie wyniosła 72%, przestępstw gospodarczych 85%, a przestępstw drogowych 99%.

W 2014 roku gmina charakteryzowała się niższym wskaźnikiem przestępczości w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców niż województwo podkarpackie i kraj. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 29. Przestępstwa popełnione w gminie, województwie podkarpackim i w kraju w 2014 roku w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców (dane szacunkowe)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Przeworsk wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny oraz w oparciu o statut i regulamin Ośrodka.

W 2014 roku Ośrodek zajmował 7 pomieszczeń na I piętrze w budynku Urzędu Gminy Przeworsk. Na jego wyposażeniu znajdowały się m.in. komputery, kserokopiarki oraz samochód służbowy. W strukturach GOPS-u działały 2 świetlice socjoterapeutyczne – w Rozborzu i Urzejowicach. Realizując zadania Ośrodek współpracował m.in. z Urzędem Gminy, radnymi, sołtysami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w Przeworsku, placówkami ochrony zdrowia, Policją, gminnymi placówkami oświatowymi, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Przeworsku, schroniskiem dla bezdomnych, Środowiskowym Domem Samopomocy i Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, kuratorami Sądu Rejonowego i Prokuraturą Rejonową, a także PGE Rejon Energetyczny w Jarosławiu oraz Spółdzielnią Transportu Wiejskiego.

W 2014 roku kadre Ośrodka stanowiło 18 osób, w tym dyrektor, 7 pracowników socjalnych (w tym 2 pracowników zatrudnionych w ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego), główny księgowy, 4 pracowników ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, 1 pracownik ds. świadczeń oraz usług opiekuńczych, oraz 4 pozostałych pracowników, jak również 3 osoby zatrudnione na umowę zlecenie świadczące specjalistyczne usługi opiekuńcze dla 5 dzieci.

W analizowanym roku Ośrodek nie spełniał wynikającego z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązku zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 2.125 mieszkańców gminy.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w GOPS-u i kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2014 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	3
pracownicy socjalni	7
wykształcenie wyższe	7
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	7
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0

pozostali pracownicy	10
wykształcenie wyższe	9
wykształcenie średnie	1
wolontariusze	0
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	16
staże	5

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku.

Ze wsparcia udzielanego przez GOPS mogą korzystać osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 634 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 674 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 764 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W latach 2012-2014 wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie po spadku w 2013 roku, w kolejnym roku uległy zwiększeniu (7.585.375 zł w 2012 r., 7.374.394 zł w 2013 r., 7.844.981 w 2014 r.). Wpływ na to miał wzrost kwot przeznaczonych na przeciwdziałanie uzależnieniom, placówki opiekuńczo-wychowawcze, utrzymanie dzieci z gminy w pieczy zastępczej, świadczenia rodzinne, dodatki mieszkaniowe, zasiłki stałe, specjalistyczne poradnictwo, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dożywianie dzieci. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2012-2014

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	5.724	5.513	7.108
przeciwdziałanie alkoholizmowi	95.237	82.160	93.212
pomoc społeczna			
placówki opiekuńczo-wychowawcze	25.219	36.930	39.364
domy pomocy społecznej	115.821	116.711	148.422
piecza zastępcza	16.029	54.267	93.526
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0	0	0
wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	21.000	25.200	44.100
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	4.781.369	4.539.069	4.648.695
składki na ubezpieczenia zdrowotne	45.377	37.917	39.502
zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	343.682	293.672	283.801
dodatki mieszkaniowe	9.227	9.768	12.018
zasiłki stałe	111.892	123.761	167.268
Ośrodek Pomocy Społecznej	946.419	919.534	1.074.077
specjalistyczne poradnictwo	8.860	12.240	46.267
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	216.352	228.331	263.188
pozostała działalność, w tym program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	719.373	718.280	792.889
pomoc materialna dla uczniów	260.588	312.952	284.066
ogółem	7.722.169	7.516.305	8.037.503
w tym w budżecie GOPS	7.342.560	7.093.672	7.594.832

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku.

W latach 2012-2014 liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminie, ulegała wahaniom (1.479 w 2012 r., 955 w 2013 r., 1.114 w 2014 r.), natomiast liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, po niewielkim spadku w 2013 roku, w kolejnym roku znacznie wzrosła (1.938 w 2012 r., 1.840 w 2013 r., 2.478 w 2014 r.)

W gronie osób odbiorców pomocy społecznej w gminie, największe grupy stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (789 w 2012 r., 762 w 2013 r., 798 w 2014 r.) oraz korzystające ze świadczeń pomocy społecznej długotrwale (655 w 2012 r., 352 w 2013 r., 568 w 2014 r.). Udział osób w wieku produkcyjnym w ogóle beneficjentów, którym przyznano świadczenie, była na zbliżonym poziomie (90,1% w 2012 r., 90,6% w 2013 r. i 90,9% w 2014 r.), natomiast

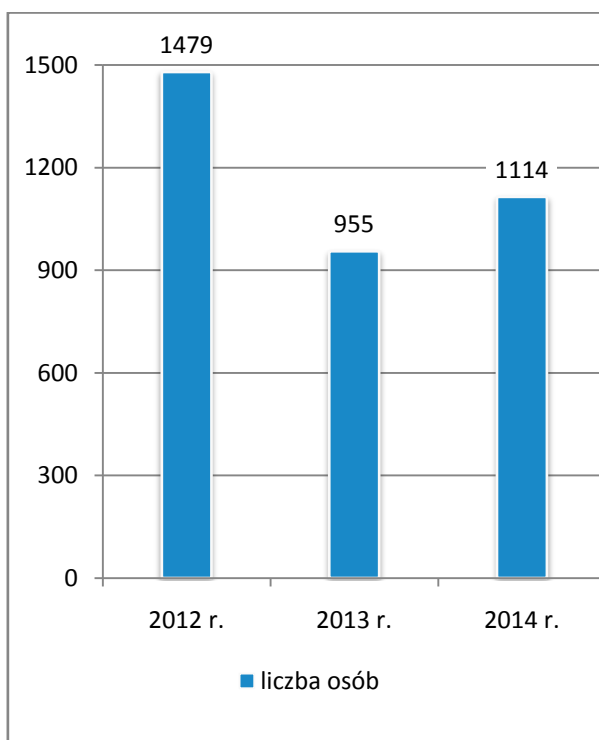
odsetek osób długotrwale korzystających ze wsparcia ulegał wahaniom (74,7% w 2012 r., 41,9% w 2013 r. i 66,7% w 2014 r.).

W analizowanym okresie liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne, po spadku w 2013 roku, w kolejnym roku wzrosła (1.310 w 2012 r., 1.228 w 2013 r., 1.458 w 2014 r.), podobnie jak liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie niepieniężne (1.277 w 2012 r., 612 w 2013 r., 1.020 w 2014 r.).

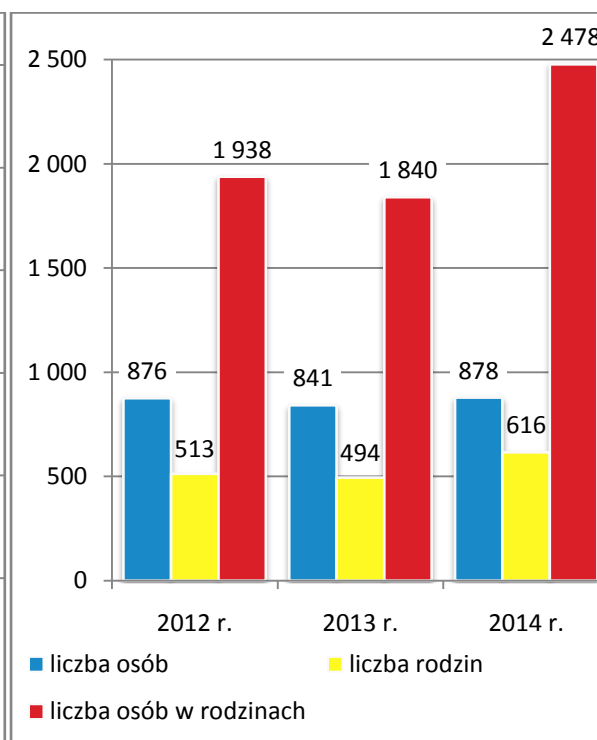
W latach 2012-2014 wahaniom ulegała również liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy (520 w 2012 r., 494 w 2013 r. i 573 w 2014 r.), podobnie jak liczba osób przebywających w tych rodzinach (2.041 w 2012 r., 1.840 w 2013 r. i 2.105 w 2014 r.).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 30. Osoby w gminie, którym w latach 2012-2014 udzielono pomocy i wsparcia

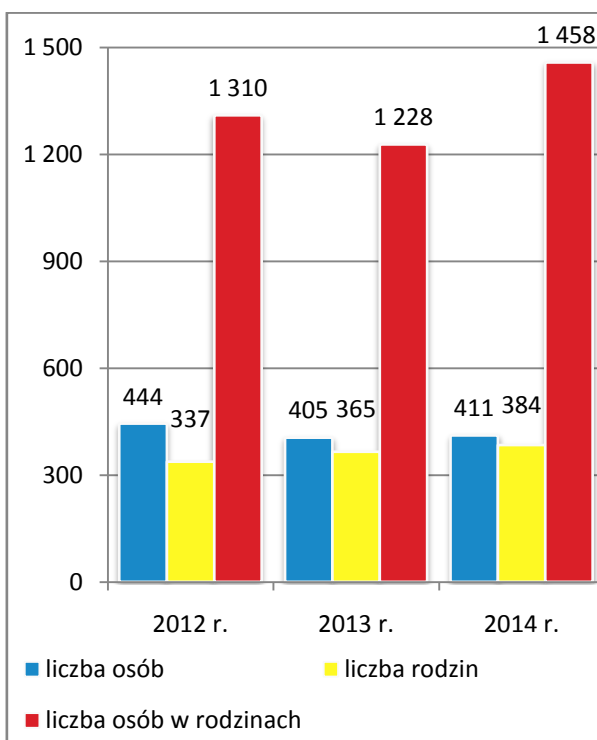

Wykres 31. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie

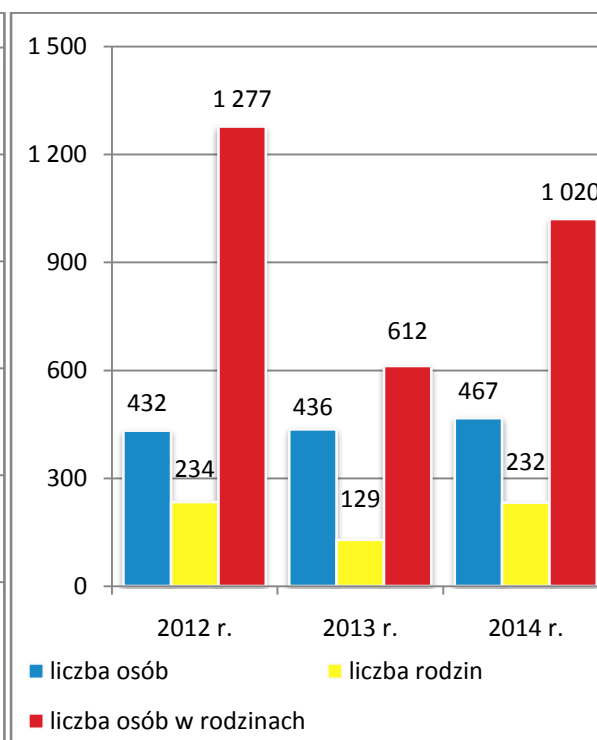

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku.

Wykres 32. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie pieniężne

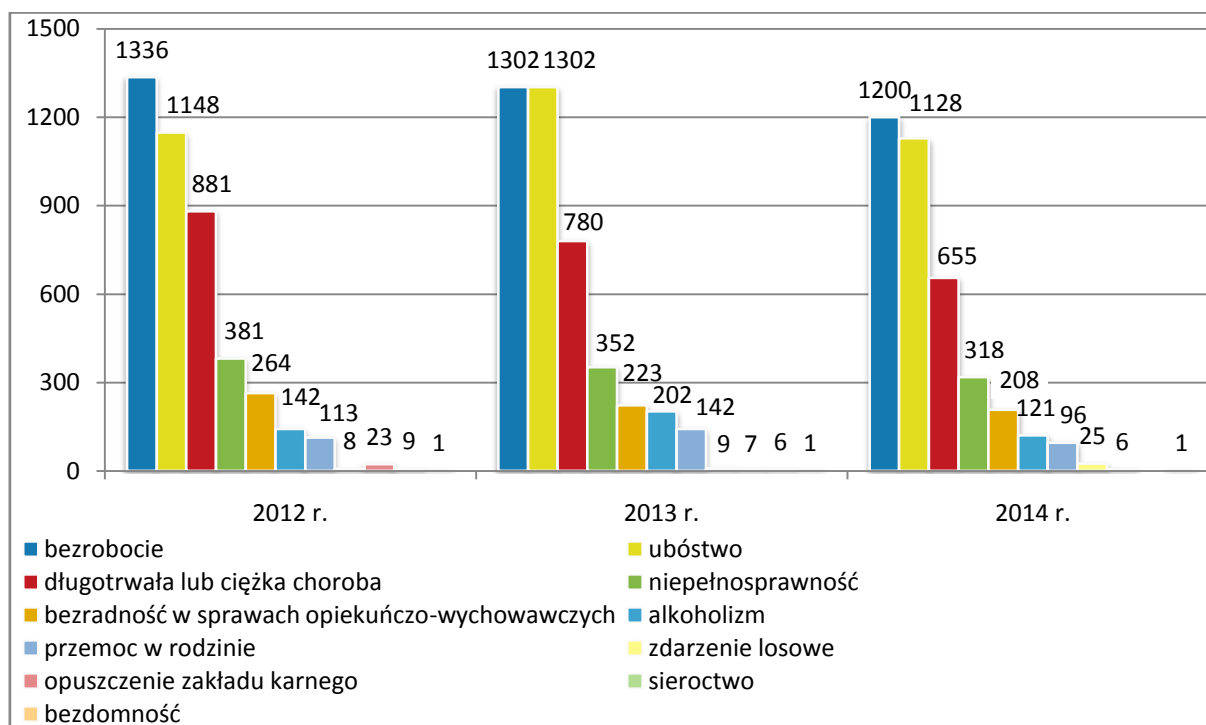

Wykres 33. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w latach 2012-2014 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny dotknięte bezrobociem, ubóstwem oraz długotrwałą lub ciężką chorobą. Dość liczne grono stanowiły również rodziny zmagające się z niepełnosprawnością, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizmem oraz przemocą w rodzinie. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 34. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku.

W latach 2012-2014 z roku na rok zmniejszała się liczba osób w rodzinach objętych wsparciem GOPS-u z większości powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, tj. bezrobocia (z 1.336 w 2012 r. do 1.200 w 2014 r.), długotrwałej lub ciężkiej choroby (z 881 w 2012 r. do 655 w 2014 r.), niepełnosprawności (z 381 w 2012 r. do 318 w 2014 r.), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (z 264 w 2012 r. do 208 w 2014 r.). W 2014 roku, po wzroście w roku poprzednim, zmniejszyła się także liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa (1.148 w 2012 r., 1.302 w 2013 r., 1.128 w 2014 r.), alkoholizmu (142 w 2012 r., 202 w 2013 r., 121 w 2014 r.) i przemocy w rodzinie (113 w 2012 r., 142 w 2013 r., 96 w 2014 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez GOPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2012-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2012-2014

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
pieniężne	zasiłek stały	29	33	40	286	292	360
	zasiłek okresowy	125	104	88	438	369	346
	zasiłek celowy	438	399	368	X	X	X
	w tym: zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	381	353	368	2.037	1.719	1.758
niepieniężne	posiłek	430	418	469	62.410	62.725	59.585
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	430	418	416	62.410	62.725	53.805
	schronienie	0	0	0	0	0	0
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	2	1	2	2	1	2
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	7	5	8	68	60	67
usługi	usługi opiekuńcze	12	16	18	3.853	3.299	5.505
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1	2	5	1.220	1.513	2.119
	poradnictwo specjalistyczne	37*	18*	14*	X	X	X
	praca socjalna	987*	816*	783*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	42	33	32	X	X	X
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	3* (1)	5* (1)	7* (1)	X	X	X
	odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (w zł)	16.029	54.267	93.526	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2012-2014 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. Liczba osób nim objętych zmniejszała się z roku na rok (z 438 w 2012 r. do 368 w 2014 r.).

Ważną formą wsparcia finansowego był także zasiłek okresowy. Przysługuje on w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. W 2012 roku skorzystało z niego 125 osób, rok później 104 osoby, a w 2014 roku 88 osób.

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (obowiązywał on do końca 2013 roku; na lata 2014-2020 Rada Ministrów przyjęła wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2012-2014 liczba osób objętych posiłkiem zmniejszała się z roku na rok (z 430 w 2012 r. do 416 w 2014 r.).

Warto dodać, iż w marcu 2014 roku Rada Gminy Przeworsk podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia wieloletniego programu ośłonowego pn. „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Jest on elementem polityki społecznej gminy w zakresie dożywiania dzieci zamieszkałych na jej terenie.

Ważną formą wsparcia niepieniężnego była również pomoc w pokrywaniu kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. W latach 2012-2014 liczba osób, którym GOPS dopłacał do pobytu w tego typu placówkach, była na zbliżonym poziomie (7 w 2012 r., 5 w 2013 r., 8 w 2014 r.).

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Była ona prowadzona m.in. w oparciu o zawarte kontrakty socjalne (42 w 2012 r., 33 w 2013 r. i 32 w 2014 r.). W latach 2012-2014 liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, zmniejszała się z roku na rok (z 987 w 2012 r. do 783 w 2014 r.).

Istotną formą pomocy usługowej było poradnictwo specjalistyczne udzielane osobom i rodzinom poszukującym pomocy w rozwiązywaniu problemów rodzinnych, wychowawczych, szkolnych, oczekujących wsparcia i wskazówek na temat radzenia sobie z problemami. W analizowanym okresie liczba rodzin, które skorzystały z tej formy pomocy, zmniejszała się z roku na rok (z 37 w 2012 r. do 14 w 2014 r.). Warto dodać, że na terenie gminy działał Punkt Informacyjno-Konsultacyjny (przy Urzędzie Gminy Przeworsk), w którym porad udzielali psycholog i radca prawny, a także 2 Świetlice socjoterapeutyczne w Urzejowicach i Rozborzu, w ramach których opieką obejmowano dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w tym dotkniętych problemem alkoholowym.

W analizowanym okresie Ośrodek świadczył także usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Liczba osób objętych tymi pierwszymi zwiększała się z roku na rok (z 12 w 2012 r. do 18 w 2014 r.), podobnie jak liczba odbiorców tych drugich (1 w 2012 r., 2 w 2013 r., 5 w 2014 r.).

W latach 2012-2014 GOPS realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, zatrudniając od 2012 roku 1 asystenta rodziny, który miał pod swoją opieką 3 rodziny w 2012 roku, 5 rodzin rok później i 7 rodzin w 2014 roku. Ośrodek partycypował także w kosztach utrzymania dzieci z gminy w pieczy zastępczej. Koszty te zwiększały się z roku na rok i wyniosły: 16.029 w 2012 roku, 54.267 zł w 2013 roku i 93.526 zł w 2014 roku.

W analizowanym okresie w gminie wypłacano również stypendia szkolne i zasiłki szkolne. Najczęściej wsparcie te kierowane jest do dzieci pochodzących z rodzin ubogich lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. dotkniętych bezrobociem i służy zmniejszeniu różnic w dostępie do edukacji. Liczba osób nim objętych ulegała wahaniom (351 w 2012 r.,

400 w 2013 r., 366 w 2014 r.), podobnie jak kwota udzielonych świadczeń (260.588 zł w 2012 r., 312.952 zł w 2013 r. i 284.066 zł w 2014 r.).

Od 2014 roku w gminie realizowany jest również rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się GOPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny.

W analizowanym okresie Ośrodek realizował także zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy w rodzinie. W ich ramach przekazywał Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych informacje o osobach nadużywających alkoholu i ich środowisku, udzielał informacji o możliwości złożenia wniosku do GKRPA o wszczęcie postępowania wobec osoby nadużywającej alkoholu, uświadamiał o negatywnych skutkach nadużywania alkoholu, motywował do utrzymania abstynencji lub podjęcia leczenia odwykowego. Był także odpowiedzialny za obsługę organizacyjno-techniczną Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i delegował do niego swoich pracowników. W 2012 roku w ramach Zespołu działało 7 grup roboczych zajmujących się odnotowanymi przypadkami przemocy w rodzinie, w skład których, oprócz pracowników socjalnych, wchodził pedagog szkolni, psycholog, członkowie GKRPA, dzielnicowi oraz kuratorzy sądowi.

Ośrodek współpracował także z Powiatowym Urzędem Pracy w Przeworsku w zakresie upowszechniania ofert zatrudnienia oraz informacji o wolnych miejscach pracy, szkoleniach i usługach poradnictwa zawodowego, wymiany informacji na temat deficytów na lokalnym rynku pracy w celu zorganizowania dla odbiorców pomocy społecznej odpowiednich szkoleń, a także organizacji prac społecznie użytecznych dla mieszkańców gminy. W 2012 roku tymi ostatnimi objęto 30 osób, rok później 20 osób, a w 2014 roku 11 osób. Kwota wydatkowana na ten cel wyniosła 42.856 w 2012 roku, 29.889 zł w 2013 roku i 11.300 zł w 2014 roku.

W latach 2012-2014 GOPS kontynuował realizację (rozpoczętego w 2008 r.) projektu systemowego pn. „Czas na aktywność w gminie Przeworsk”, współfinansowanego ze środków unijnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizacja projektu to koszt w wysokości 2 249 119,04 zł, w tym kwota dofinansowania wyniosła 2 008 847,99 zł, natomiast środki własne przeznaczone na ten cel to kwota 240 271,05 zł. Działaniami projektowymi obejmowano osoby pozostające bez pracy i korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, którym zapewniano poradnictwo prawne i psychologiczne, doradztwo oraz kursy

i szkolenia zawodowe według indywidualnych predyspozycji i potrzeb rynku pracy (np. kurs ochraniarski, gastronomiczny, krawiecki, obsługi koparko-ładowarki, spawania, języka angielskiego). Założeniem projektu był wzrost stopnia samodzielności i aktywności osobistej, społecznej i zawodowej jego uczestników w celu zwiększenia ich mobilności na rynku pracy i poprawy sytuacji materialno-bytowej. Liczba osób, która wzięła udział w projekcie to 166, z czego 157 uczestników ukończyło projekt.

W analizowanym okresie Ośrodek był również realizatorem innych działań środowiskowych i integracyjnych, wśród których wymienić należy organizowanie letniego wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, spotkań opłatkowych dla osób niepełnosprawnych i chorych, Wigilii dla osób samotnych oraz „Mikołajek” dla dzieci z rodzin korzystających z pomocy społecznej.

W ramach realizowanych zadań Ośrodek przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2012-2014 ogólna liczba udzielonych świadczeń spadała z roku na rok (z 33.166 w 2012 r. do 26.641 w 2014 r.), na co zasadniczy wpływ miał systematyczny spadek wypłacanych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków (z 27.739 w 2012 r. do 21.884 w 2014 r.).

W analizowanym okresie systematycznie zwiększała się liczba wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych (z 3.660 w 2012 r. do 3.936 w 2014 r.), natomiast z roku na rok zmniejszała się liczba przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych (z 1.614 w 2012 r. do 627 w 2014 r.). Spadek tych ostatnich był spowodowany zmianą ustawy o świadczeniach rodzinnych; od 1 lipca 2013 roku wygasły wszystkie decyzje dotyczące świadczeń pielęgnacyjnych i wprowadzono nowe warunki otrzymania świadczeń, które spełniało znacznie mniej osób.

W 2014 roku, w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano wzrost liczby wypłaconych specjalnych zasiłków opiekuńczych (z 58 do 68). Był on spowodowany tym, że w 2013 roku świadczenie te wypłacano tylko od lipca do grudnia, natomiast w kolejnym roku przez 12 miesięcy.

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	27.739	24.268	21.884
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	153	127	126
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	1.614	1.129	627
pomoc finansowa dla osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	458	X	X
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	3.660	3.761	3.936
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	X	58	68
zasiłek dla opiekunów			
liczba świadczeń	X	X	974
ogółem			
liczba świadczeń	33.624	29.343	27.615

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku.

Od 2014 roku Ośrodek przyznawał zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W analizowanym roku GOPS przyznał 974 takie zasiłki na kwotę 506.199 zł.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy (od 2013 roku) GOPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. Liczba tych składek i ich wartość ulegały wahaniom (1.692 na kwotę 161.742 zł w 2012 r., 2.152 na kwotę 247.461 zł w 2013 r., 819 na kwotę 121.271 zł w 2014 r.).

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2012-2014 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, zwiększała się z roku na rok (z 45

w 2012 r. do 51 w 2014 r.), a liczba wypłaconych świadczeń ulegała wahaniom (891 w 2012 r., 835 w 2013 r., 929 w 2014 r.). W analizowanym okresie liczba dłużników alimentacyjnych w gminie zwiększała się z roku na rok (z 79 w 2012 r. do 96 w 2014 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	45	46	51
liczba dłużników alimentacyjnych	79	87	96
liczba wypłaconych świadczeń	891	835	929
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	335.556	339.522	389.886

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Przeworsk, obok Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Świetlic socjoterapeutycznych w Rozborzu i Urzejowicach, nie funkcjonują żadne placówki wsparcia. Jej mieszkańcy mają natomiast możliwość korzystania z oferty instytucji działających poza gminą, w tym w mieście Przeworsk. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Instytucje wsparcia spoza gminy, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku, ul. Lwowska 16, 37-200 Przeworsk.	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Warsztat Terapii Zajęciowej w Przeworsku, ul. Kasztanowa 1, 37-200 Przeworsk.	Zakres oferowanych usług: rehabilitacja społeczna i zawodowa zmiierzająca do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do prowadzenia, w miarę indywidualnych możliwości, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia. Kategoria klienta: osoby niepełnosprawne ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

<p>Dom Pomocy Społecznej w Przeworsku, ul. Krakowska 1, 37-200 Przeworsk.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka oraz zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających zgodnie ze standardem określonym dla tego typu domu. Kategoria klienta: kobiety przewlekle somatycznie chore.</p>
<p>Środowiskowy Dom Samopomocy w Przeworsku, ul. Niepodległości 9, 37-200 Przeworsk.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: wsparcie dzienne osób od 18 roku życia, mające na celu ich utrzymanie w środowisku zamieszkania oraz podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych im do możliwie najbardziej samodzielnego życia. Kategoria klienta: osoby z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną.</p>
<p>Środowiskowy Dom Samopomocy w Łopuszce Wielkiej, Łopuszka Wielka 112, 37-220 Kańczuga.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: wsparcie dzienne osób od 18 roku życia, mające na celu ich utrzymanie w środowisku zamieszkania oraz podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych im do możliwie najbardziej samodzielnego życia. Kategoria klienta: osoby niepełnosprawne umysłowo, ruchowo i z zaburzeniami psychicznymi.</p>
<p>Dom dla Dzieci im Ks. Bronisława Markiewicza w Łopuszce Małej, Łopuszka Mała 13, 37-220 Kańczuga.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka i wychowanie oraz zaspokajanie potrzeb życiowych zgodnie z przyjętymi standardami opieki i wychowania oraz usług opiekuńczo-wychowawczych. Kategoria klienta: dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Korytnikach, Korytniki 14, 37-741 Krasieczyn.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa specjalistyczna pomoc, w tym schronienie na okres od 3 do 6 miesięcy, pomoc psychologiczna, pedagogiczna, prawna, socjalna i medyczna. Kategoria klienta: osoby doznające przemocy.</p>
<p>Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie, ul. Łukasiewicza 3, 37-310 Nowa Sarzyna.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: schronienie do 3 miesięcy z możliwością jego przedłużenia, poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne i socjalne, grupy wsparcia i terapeutyczne, terapia indywidualna, rozpoznanie sytuacji ofiary przemocy i opracowanie planu pomocy, diagnoza sytuacji dzieci i udzielanie im wsparcia psychologicznego oraz specjalistycznej pomocy socjoterapeutycznej i terapeutycznej, konsultacje wychowawcze. Kategoria klienta: osoby doznające przemocy.</p>
<p>Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie, ul. Skubisza 4, 35-020 Rzeszów.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: pomoc psychologiczna w formie konsultacji indywidualnych i grup wsparcia, poradnictwo prawne, pedagogiczne i socjalne, pomoc w formie schronienia dla osób, które z powodu przemocy stosowanej przez członka rodziny nie mogą przebywać w domu, mieszkanie chronione dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych oczekujących na własne mieszkanie. Kategoria klienta: osoby dotknięte przemocą w rodzinie oraz wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych.</p>

<p>Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górnio, ul. Rzeszowska 5 (pawilon nr 7), 36-051 Górno.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: poradnictwo specjalistyczne, w tym prawne, psychologiczne, socjalne i rodzinne, schronienie, działania interdyscyplinarne w celu przywrócenia równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie. Kategoria klienta: osób i rodziny w sytuacji kryzysowej spowodowanej m.in. przemocą i handlem ludźmi.</p>
<p>Schronisko dla Bezdomnych Kobiet w Przeworsku, ul. Kasztanowa 1, 37-200 Przeworsk.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: nocleg, całodobowa opieka, usługi opiekuńcze, wyżywienie, odzież, obuwie, pościel, koce. Kategoria klienta: bezdomne kobiety.</p>
<p>Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Jarosławiu, ul. Sanowa 11, 37-500 Jarosław.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: nocleg, całodobowa opieka, usługi opiekuńcze, wyżywienie, odzież, obuwie, pościel, koce. Kategoria klienta: bezdomni mężczyźni.</p>
<p>Schronisko im. Brata Alberta dla Bezdomnych i Samotnych Kobiet w Jarosławiu, ul. Jasna 4, 37-500 Jarosław.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: nocleg, całodobowa opieka, usługi opiekuńcze, wyżywienie, odzież, obuwie, pościel, koce. Kategoria klienta: osoby bezdomne i ubogie.</p>
<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przeworsku, ul. Lwowska 16, 37-200 Przeworsk.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: pomoc psychologiczno-pedagogiczna i logopedyczna i w formie poradnictwa zawodowego dzieciom i młodzieży w wieku 0-19 lat w zakresie optymalnego rozwoju oraz rodzicom i nauczycielom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i edukacyjnych. Kategoria klienta: dzieci i młodzież oraz ich rodzice, nauczyciele.</p>

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Przeworsk funkcjonuje kilkanaście organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada „Program współpracy gminy Przeworsk z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy w następujących formach:

- powierzenie lub wspieranie wykonania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie lub dofinansowanie ich realizacji,
- tworzenie zespołów konsultacyjno-opiniujących,
- konsultowanie z organizacjami aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- zamieszczanie na stronach internetowych gminy informacji związanych ze współpracą gminy z organizacjami,
- prowadzenie konsultacji, doradztwa i upowszechnianie informacji o funkcjonowaniu organizacji,
- współpraca w gromadzeniu środków z innych źródeł finansowych,
- organizowanie konferencji i szkoleń,
- promowanie działalności organizacji,
- udzielanie organizacjom pomocy w nawiązywaniu przez kontaktów międzynarodowych,
- udostępnianie organizacjom pomieszczeń, urządzeń i sprzętu na warunkach preferencyjnych,
- współorganizowanie przedsięwzięć objętych listą zadań wyznaczonych na dany rok.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 14. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Nowosieleckiej , Nowosielce 561, 37-200 Przeworsk.	Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej.
2.	Stowarzyszenie „Aktywna Gorliczyna” , Gorliczyna 176, 37-200 Przeworsk.	Wspieranie inicjatyw, służących rozwojowi miejscowości i poprawie jakości życia jej mieszkańców.
3.	Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich Gminy Przeworsk , ul. Bernardyńska 1a, 37-200 Przeworsk.	Aktywizacja i promowanie kobiet w życiu społecznym, gospodarczym, kulturalnym, podejmowanie działań na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej wsi, współdziałanie w tworzeniu miejsc pracy i przeciwdziałanie bezrobociu, podejmowanie i wspieranie działań na rzecz rozwoju powszechnie dostępnej oświaty na wsi dla dzieci i młodzieży, popularyzowanie zdrowego stylu życia i racjonalnego odżywiania.
4.	Stowarzyszenie „Urzejowice” , Urzejowice 204, 37-200 Przeworsk.	Wspieranie działalności oświatowej, kulturalnej i sportowej mieszkańców wsi Urzejowice, integrowanie środowiska (w tym osób niepełnosprawnych), udzielanie pomocy osobom potrzebującym, przeciwdziałanie i zapobieganie wszelkim patologiom społecznym.
5.	Stowarzyszenie „Razem Możemy Więcej” , Nowosielce 247, 37-200 Przeworsk.	
6.	Stowarzyszenie Miłośników Szkoły w Świętoniowej , Świętoniowa 100, 37-200 Przeworsk.	Działalność na rzecz szkoły oraz regionu w zakresie oświaty i wychowania, edukacji i nauki, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, promowanie i prowadzenia działalności kulturalnej.
7.	Ludowy Klub Sportowy „Promyk” w Urzejowicach , Urzejowice 132, 37-200 Przeworsk.	
8.	Ludowy Klub Sportowy „Sokół” Studzian , Studzian, 37-200 Przeworsk.	Organizowanie sportu masowego, ćwiczeń fizycznych i zajęć w zakresie sportu i rekreacji, organizowanie zawodów, imprez sportowych i rekreacyjnych, organizowanie sportu wyczynowego w wybranych dyscyplinach, udział w rozgrywkach i współzawodnictwie sportowym.
9.	Ludowy Klub Sportowy „Piast” Nowosielce , Nowosielce, 37-200 Przeworsk	
10.	Ludowy Klub Sportowy „Błękitni” Grzęska , Grzęska 1, 37-200 Przeworsk.	

11.	Ludowy Klub Sportowy „Wisłok” w Świętoniowej , Świętoniowa 196, 37-200 Przeworsk.	
12.	Rozborski Klub Sportowy „1944 Błyskawica” w Rozborzu , Rozbórz 1, 37-200 Przeworsk.	
13.	Ludowy Klub Sportowy „Tęcza” w Ujeznej , Ujezna 1, 37-200 Przeworsk.	
14.	Ludowy Klub Sportowy „Start” w Mirocinie , Mirocin 259, 37-200 Przeworsk.	
15.	Ludowy Klub Sportowy „Gorliczanka” w Gorliczynie , ul. I. Solarza 3, 37-200 Przeworsk.	
16.	Uczniowski Klub Sportowy „Gwinio” w Gwizdaju , Al. Jana Pawła II, 37-200 Gwizdaj.	Planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów, angażowanie do różnorodnych form aktywności ruchowej, uczestnictwo w imprezach i zajęciach sportowych.
17.	Stowarzyszenie Miłośników Siatkówki „Sokół” , ul. Bernardyńska 1a, 37-200 Przeworsk.	Propagowanie zdrowego stylu życia, zachęcanie do aktywnego spędzania wolnego czasu, popularyzacja piłki siatkowej.
18.	Ochotnicza Straż Pożarna w Urzejowicach , Urzejowice 484, 37-200 Przeworsk.	
19.	Ochotnicza Straż Pożarna w Studzianie , Studzian 302, 37-200 Przeworsk.	
20.	Ochotnicza Straż Pożarna w Nowosielcach , Nowosielce 565, 37-200 Przeworsk.	
21.	Ochotnicza Straż Pożarna w Grzędzie , Grzędzka 509, 37-200 Przeworsk.	
22.	Ochotnicza Straż Pożarna w Świętoniowej , Świętoniowa 229, 37-200 Przeworsk.	
23.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rozborzu , Rozbórz 583, 37-200 Przeworsk.	

24.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ujeznej , Ujezna 223, 37-200 Przeworsk.	
25.	Ochotnicza Straż Pożarna w Mirocinie , Mirocin 386, 37-200 Mirocin.	
26.	Ochotnicza Straż Pożarna w Gorliczynie , Gorliczyna, 37-200 Przeworsk.	
27.	Ochotnicza Straż Pożarna w Chałupkach , Chałupki 111, 37-200 Przeworsk.	

Źródło danych: Urząd Gminy Przeworsk oraz www.bazy.ngo.pl

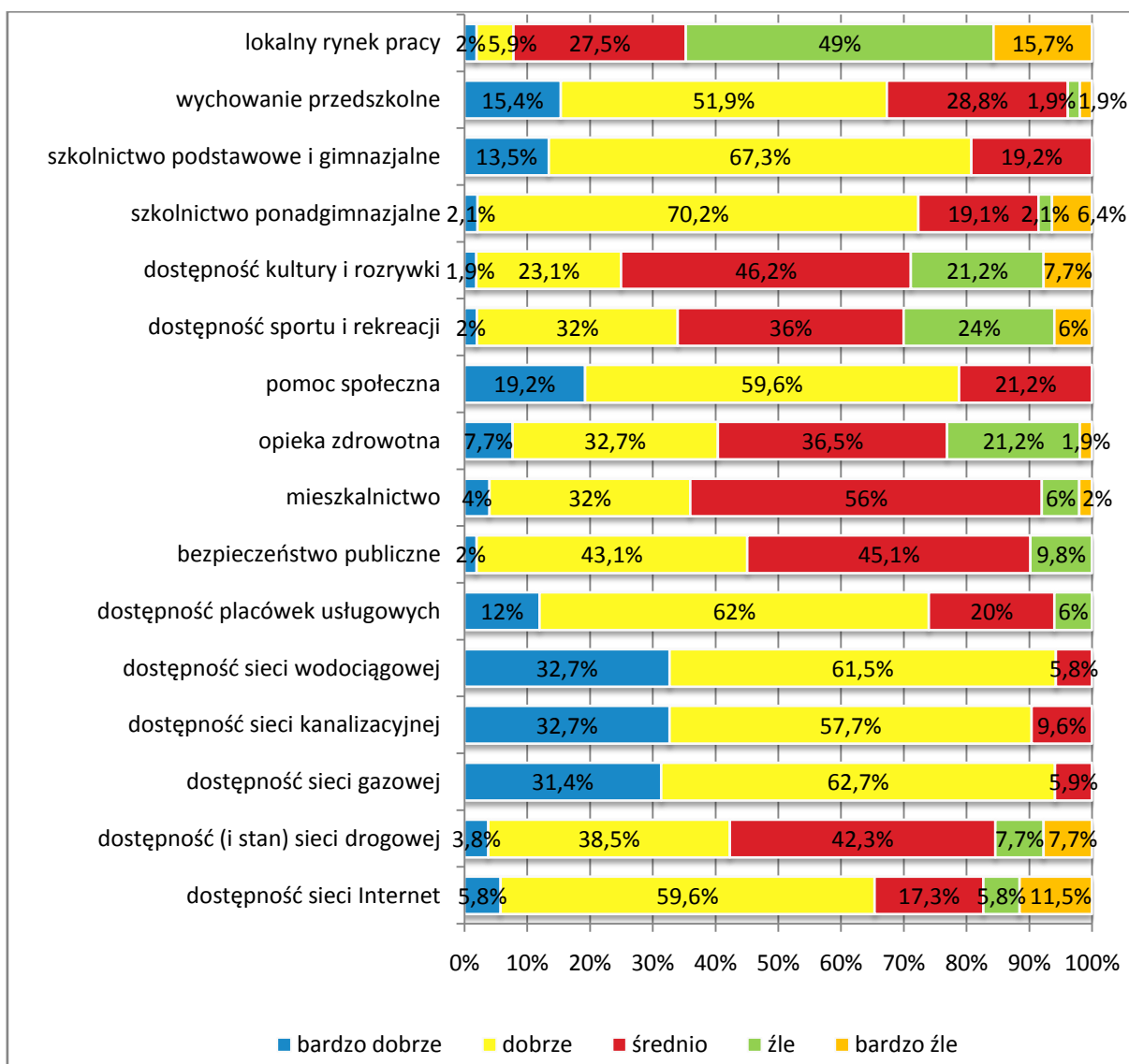
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Przeworsk posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy, Zastępcy Wójta Gminy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 52 wypełnione anonimowo ankiety.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 35. Warunki życia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

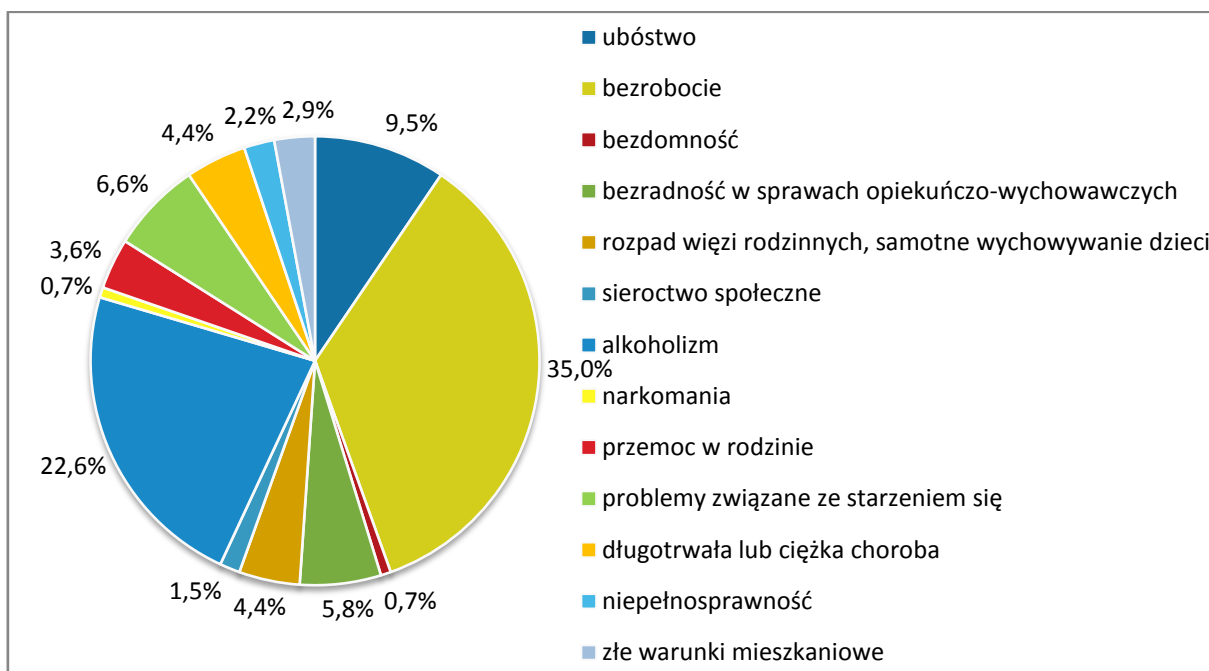
Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najwyżej ocenili dostęp do sieci wodociągowej (łącznie 94,2% ocen dobrych i bardzo dobrych), gazowej (w sumie 94,1% ocen dobrych i bardzo dobrych) i kanalizacyjnej (łącznie 90,4% ocen dobrych i bardzo dobrych). Z wysokimi ocenami spotkała się również dostępność szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (w sumie 80,8% ocen dobrych i bardzo dobrych), pomoc społeczna (łącznie 78,8% ocen dobrych i bardzo dobrych), dostęp do placówek usługowych (w sumie 74% ocen dobrych i bardzo dobrych), szkolnictwa ponadgimnazjalnego (łącznie

72,3% ocen dobrych i bardzo dobrych), wychowania przedszkolnego (w sumie 67,3% ocen dobrych i bardzo dobrych) i sieci Internet (łącznie 65,4% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najniżej ankietowani ocenili lokalny rynek pracy (w sumie 64,7% ocen złych i bardzo złych). Z niskimi ocenami spotkały się również dostępność sportu i rekreacji (łącznie 30% ocen złych i bardzo złych), kultury i rozrywki (w sumie 28,9% ocen złych i bardzo złych) oraz opieki zdrowotnej (łącznie 23,1% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 36. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

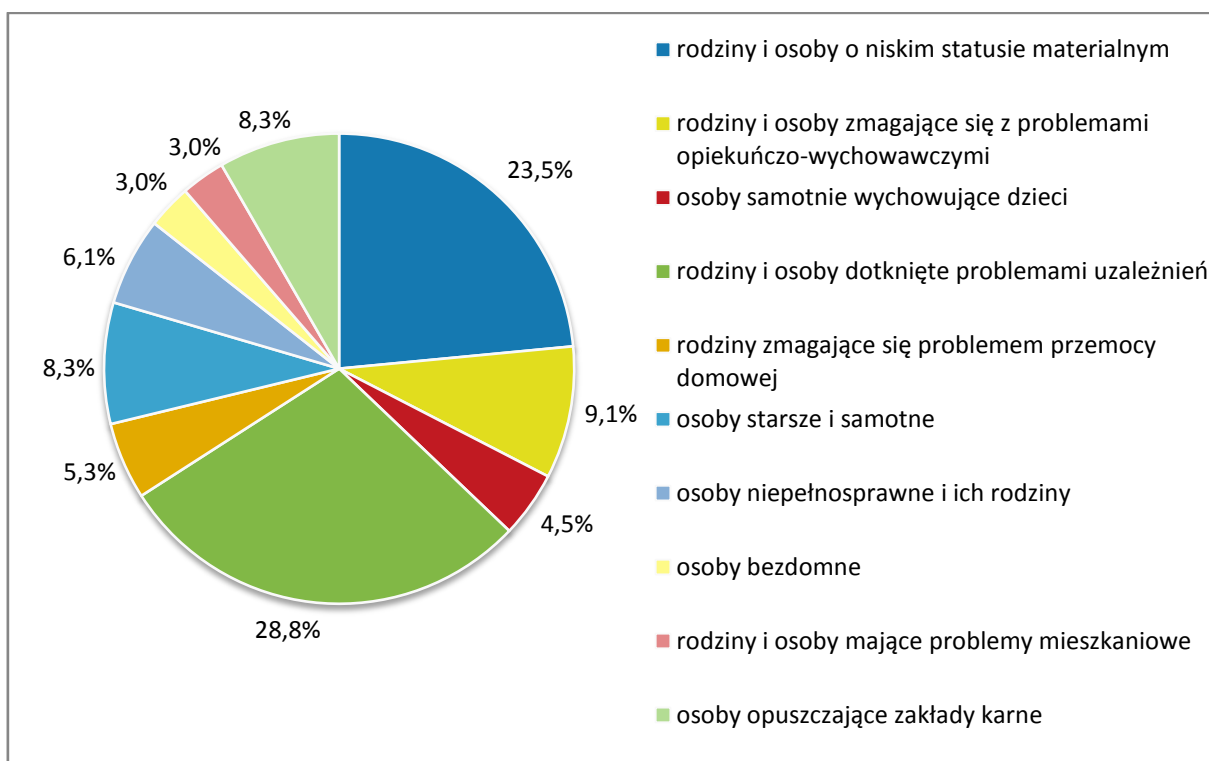

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie (35%) i alkoholizm (22,6%), a następnie ubóstwo (9,5%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 37. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

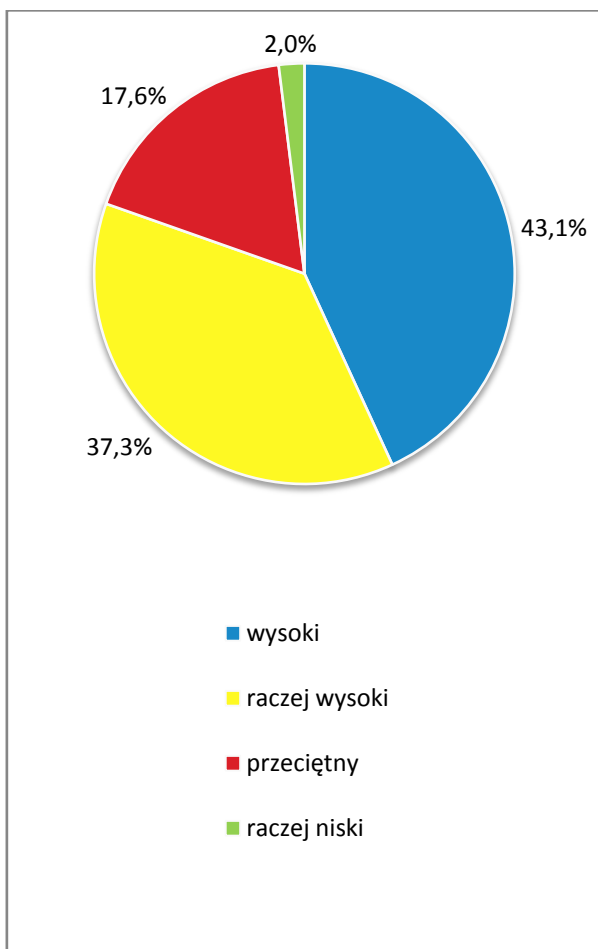
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (28,8%) oraz o niskim statusie materialnym (23,5%).

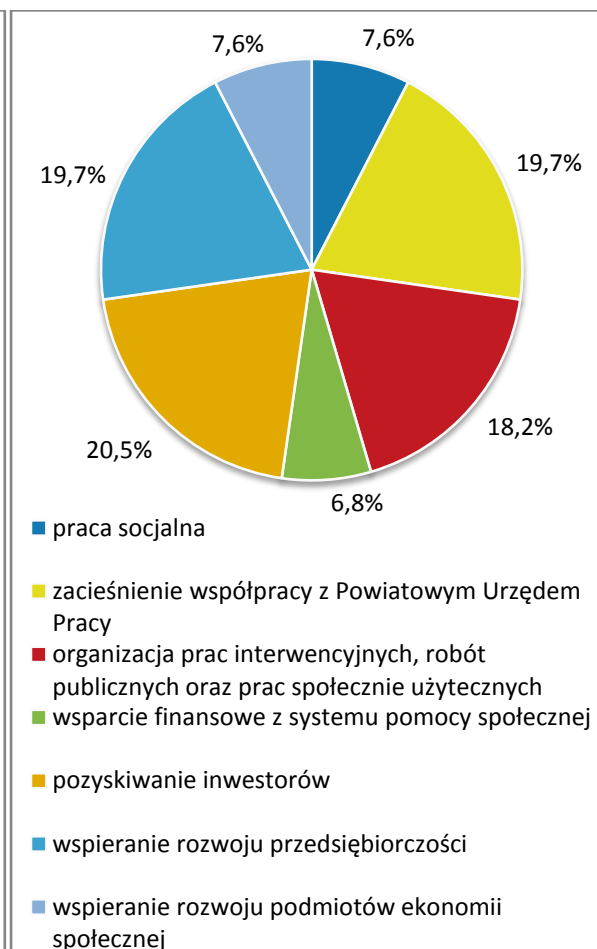
Zdaniem respondentów wykluczeniem społecznym zagrożone są także rodziny i osoby zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym rodziny wielodzietne i niepełne (9,1%), osoby starsze i samotne oraz osoby opuszczające zakłady karne (po 8,3%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 38. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 39. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

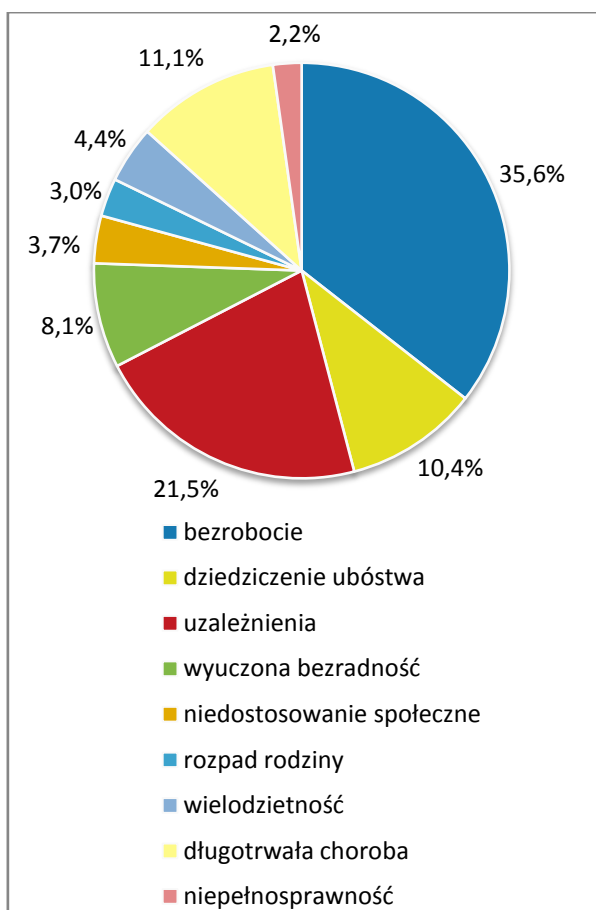
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii ponad 80% ankietowanych (łącznie 80,4%), poziom bezrobocia w gminie jest wysoki lub raczej wysoki, a zdaniem 17,6% badanych jest on przeciętny.

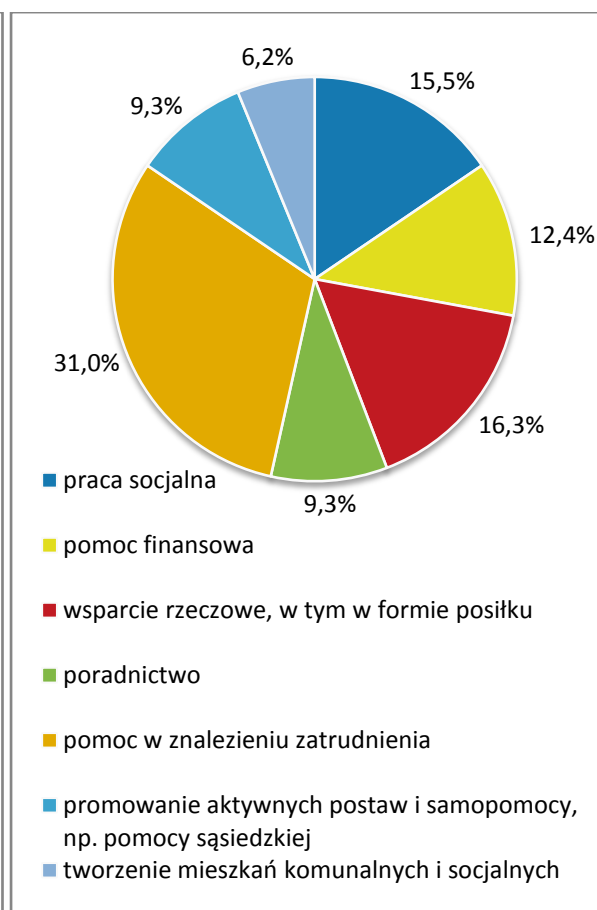
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: pozyskiwanie inwestorów (20,5%), zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (po 19,7%) oraz organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (18,2%).

W odpowiedzi na następujące pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 40. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 41. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

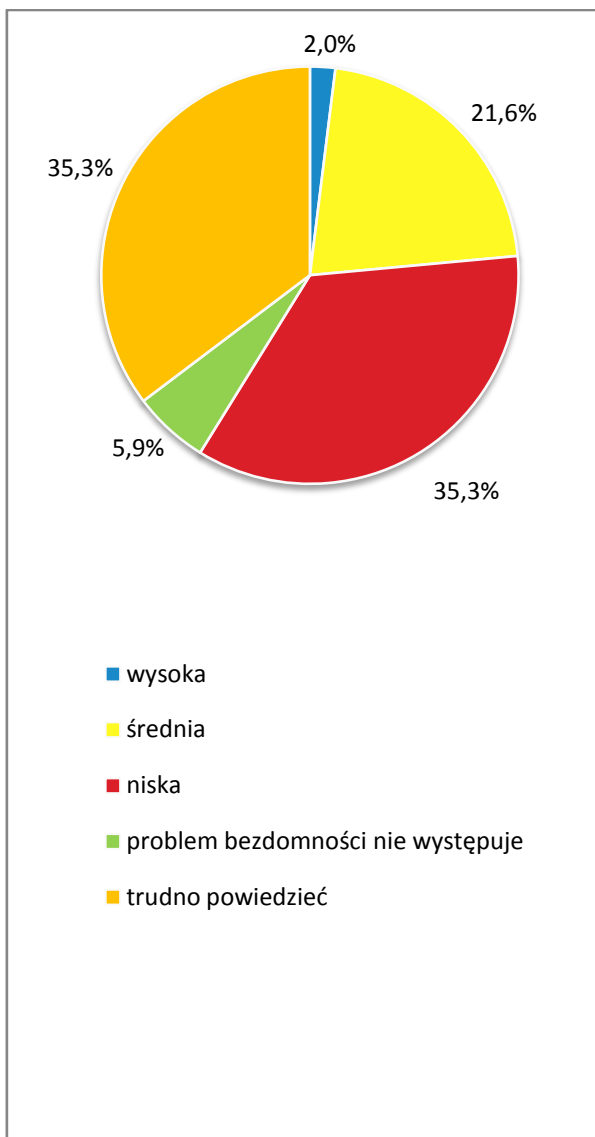
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali bezrobocie (35,6%) i uzależnienia (21,5%). Do ważnych powodów ubożenia ludności badani zaliczyli także długotrwałą chorobę (11,1%), dziedziczenie ubóstwa (10,4%) oraz wyuczoną bezradność (8,1%).

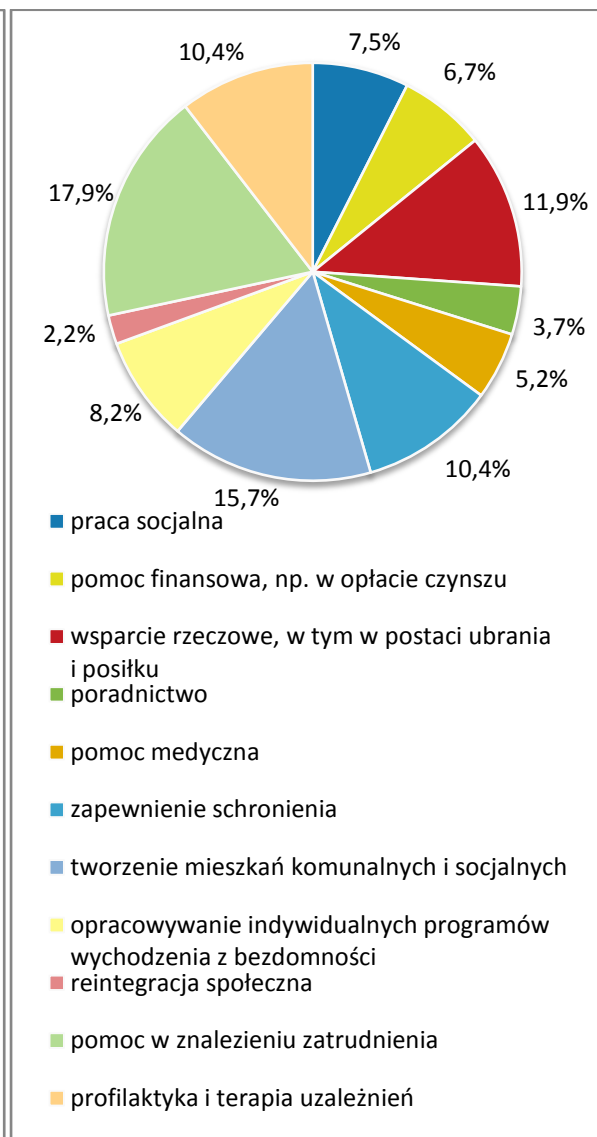
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (31%). Duże znaczenie przywiązywali również do udzielania wsparcia rzeczowego, w tym w formie posiłku (16,3%), prowadzenia pracy socjalnej (15,5%) i świadczenia pomocy finansowej (12,4%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 42. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 43. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

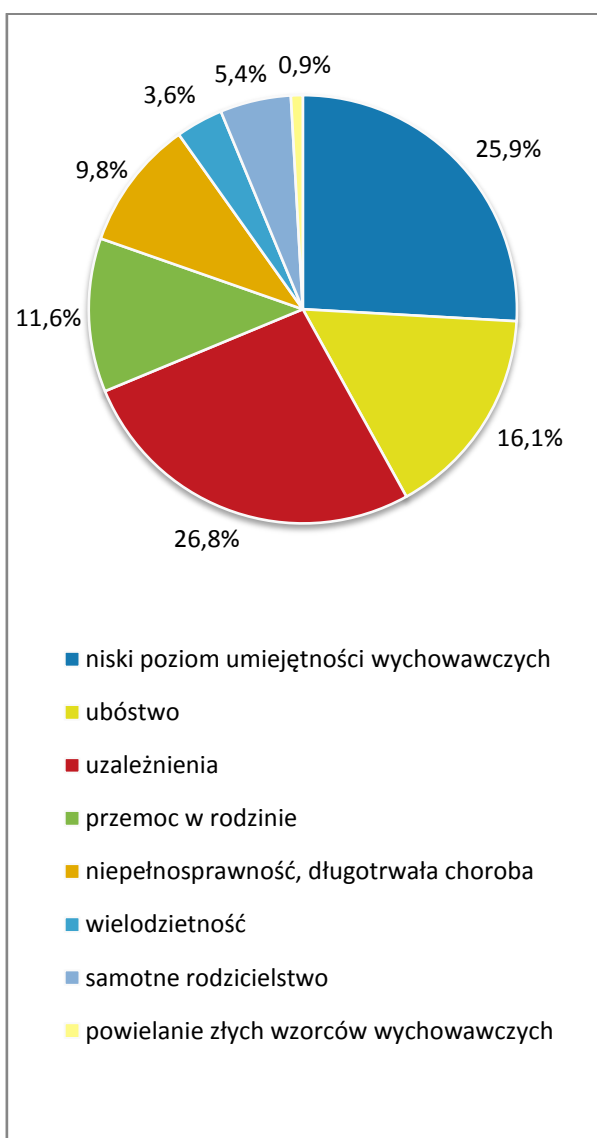
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (35,3%) stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska i tylu samo nie miało zdania w tej sprawie. Jednocześnie 21,6% badanych uznało, że skala tego problemu w gminie jest średnia.

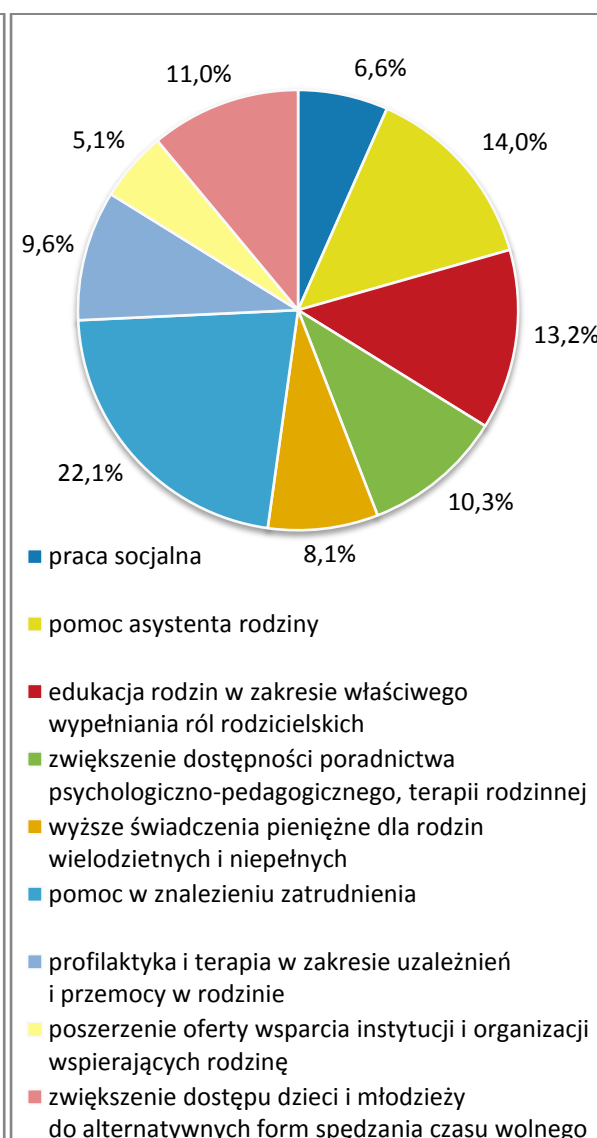
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (17,9%) oraz tworzenie mieszkań komunalnych i socjalnych (15,7%), a także świadczenie wsparcia rzeczowego, w tym w postaci ubrania i posiłku (11,9%), zapewnienie schronienia oraz prowadzenie profilaktyki i terapii uzależnień (po 10,4%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 44. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 45. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

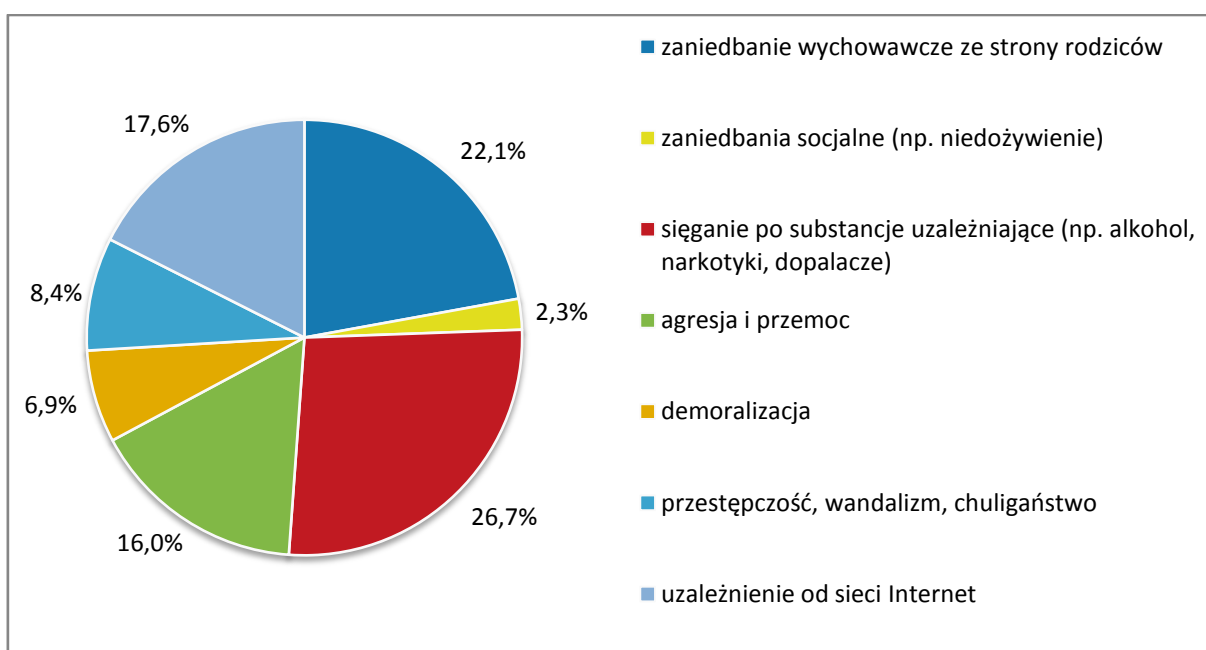
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (26,8%) i niski poziom umiejętności wychowawczych (25,9%). Zdaniem respondentów duży wpływ na występowanie tego problemu mają również ubóstwo (16,1%) oraz przemoc w rodzinie (11,6%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (22,1%), a także zapewnienie pomocy ze strony asystenta rodziny (14%), edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (13,2%), zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (11%) oraz poprawę dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej (10,3%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 46. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

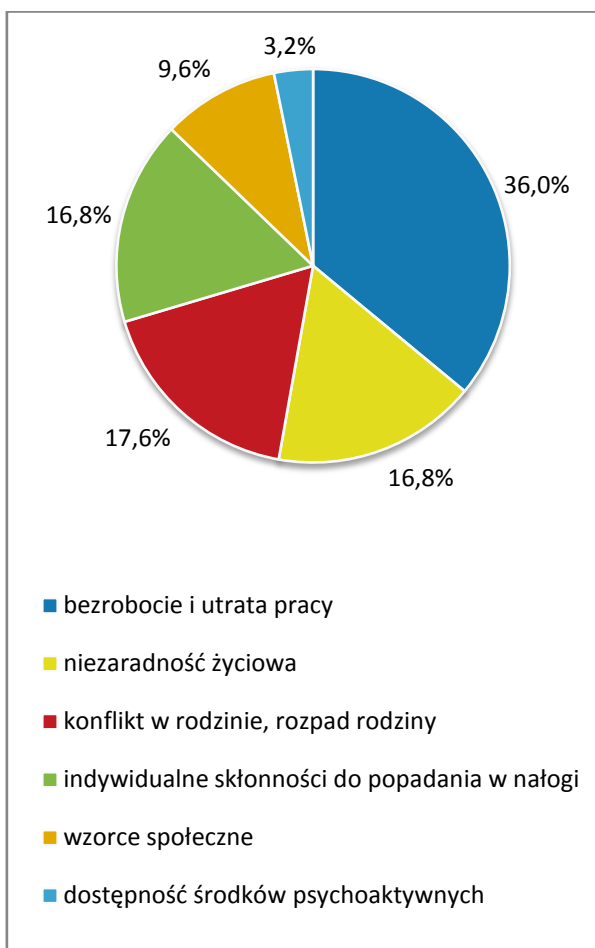

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

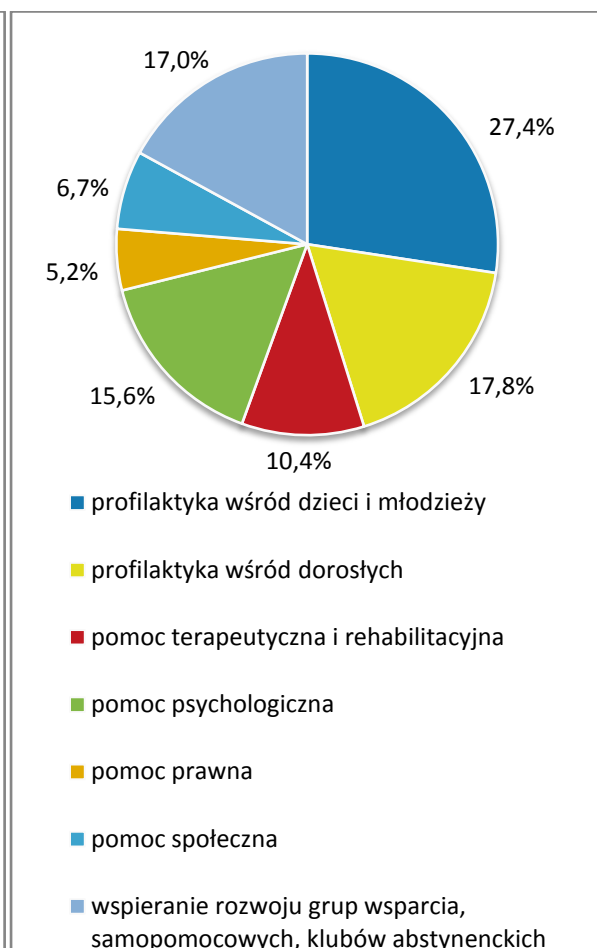
Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (26,7%), zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców (22,1%), uzależnienie od sieci Internet (17,6%) oraz agresja i przemoc (16%).

W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 47. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 48. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

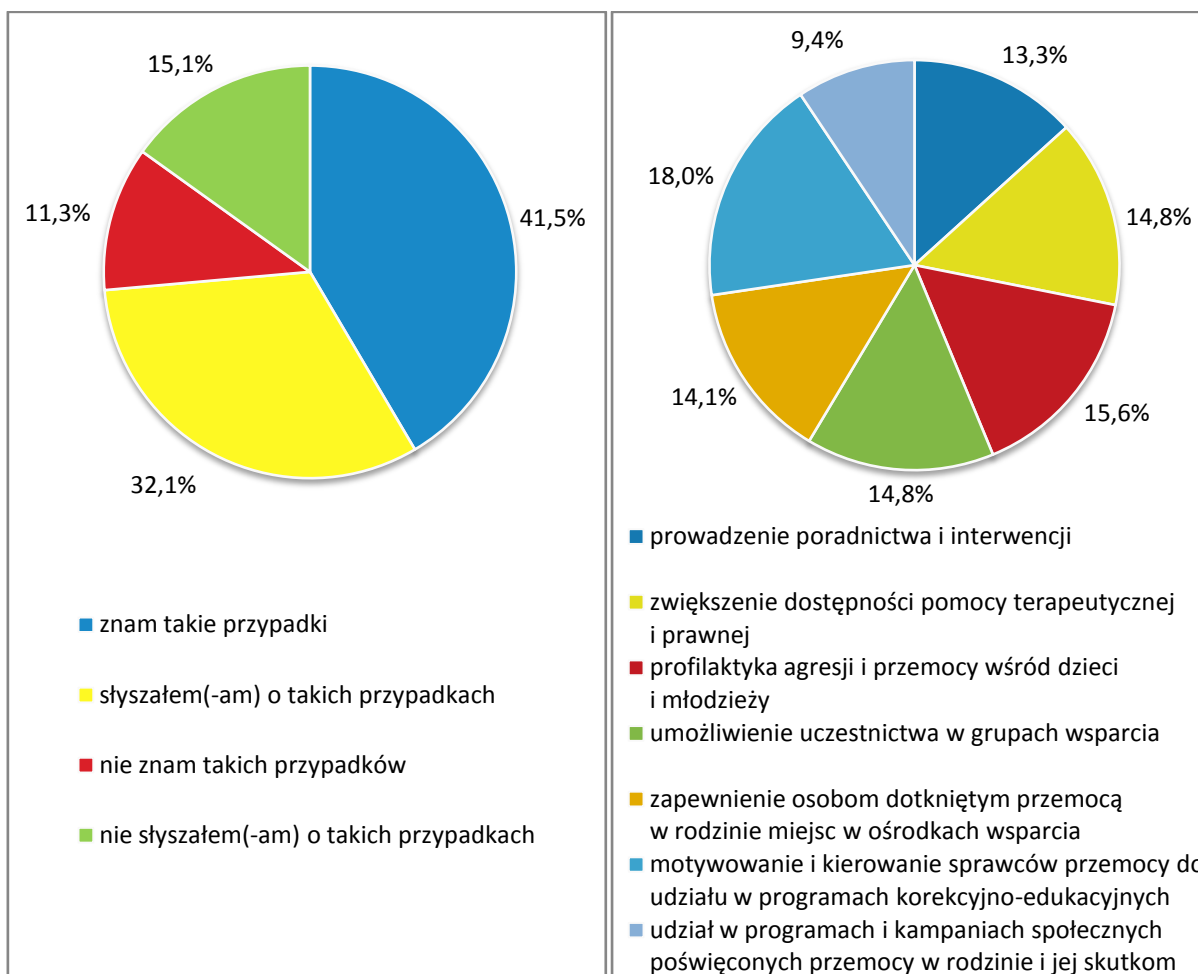
Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli bezrobocie i utratę pracy (36%), a także konflikt w rodzinie i jej rozpad (17,6%), niezaradność życiową oraz indywidualne skłonności do popadania w nałogi (po 16,8%).

Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (27,4%) oraz dorosłych (17,8%), wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych (np. AA, Al-Anon) i klubów abstynenckich (17%) oraz zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (15,6%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 49. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 50. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

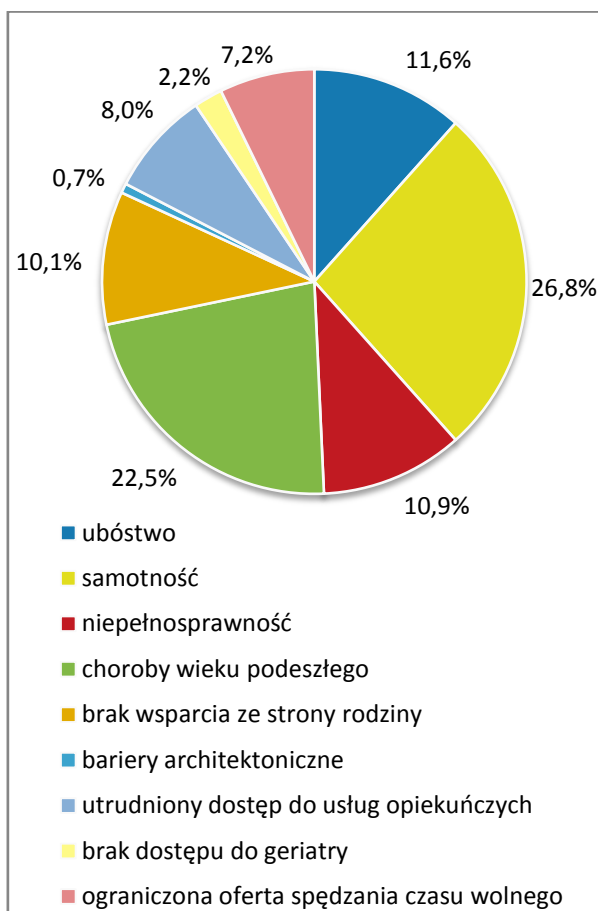
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 73,6%) stwierdziła, że zna przypadki występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź o nich słyszała. Odmiennego zdania było w sumie 26,4% badanych.

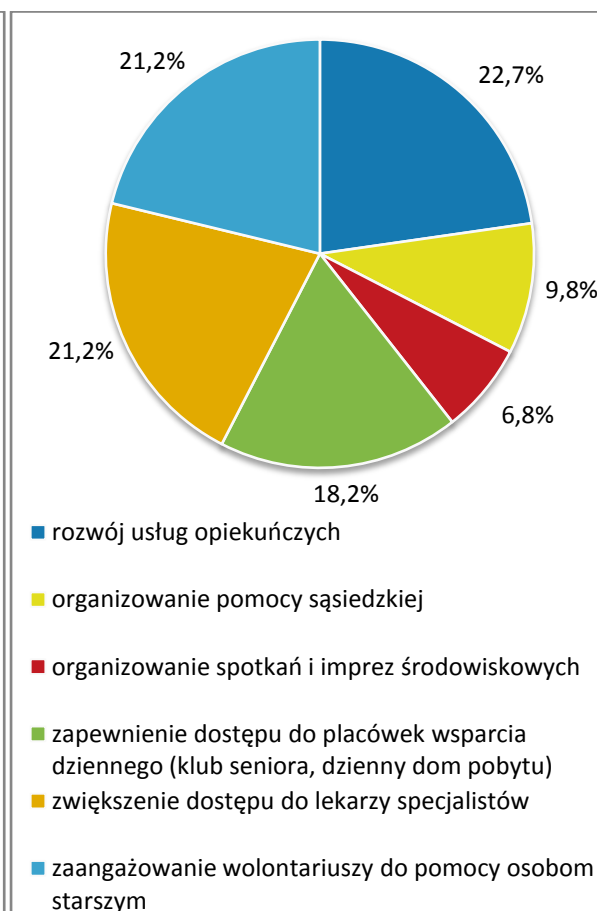
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (18%), prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (15,6%), zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej oraz umożliwić udział w grupach wsparcia (po 14,8%), zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsca w ośrodkach wsparcia (14,1%) oraz prowadzić poradnictwo i podejmować interwencje (13,3%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 51. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 52. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

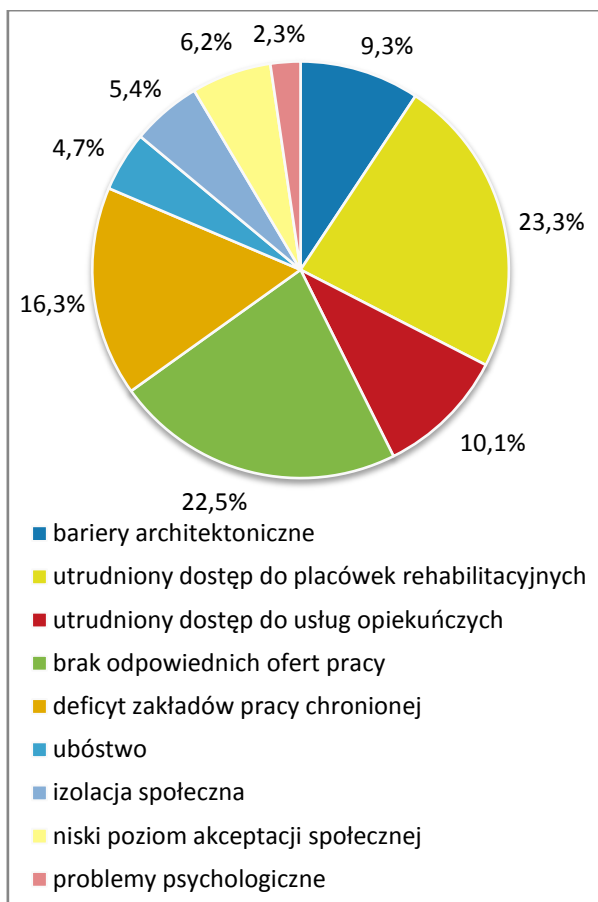
W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są: samotność (26,8%) i choroby wieku podeszłego (22,5%), a także ubóstwo (11,6%), niepełnosprawność (10,9%) oraz brak wsparcia ze strony rodziny (10,1%).

Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: rozwijanie usług opiekuńczych (22,7%), zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów, zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (po 21,2%) oraz zapewnienie szerszego dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 18,2%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania,

których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszych ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 53. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 54. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

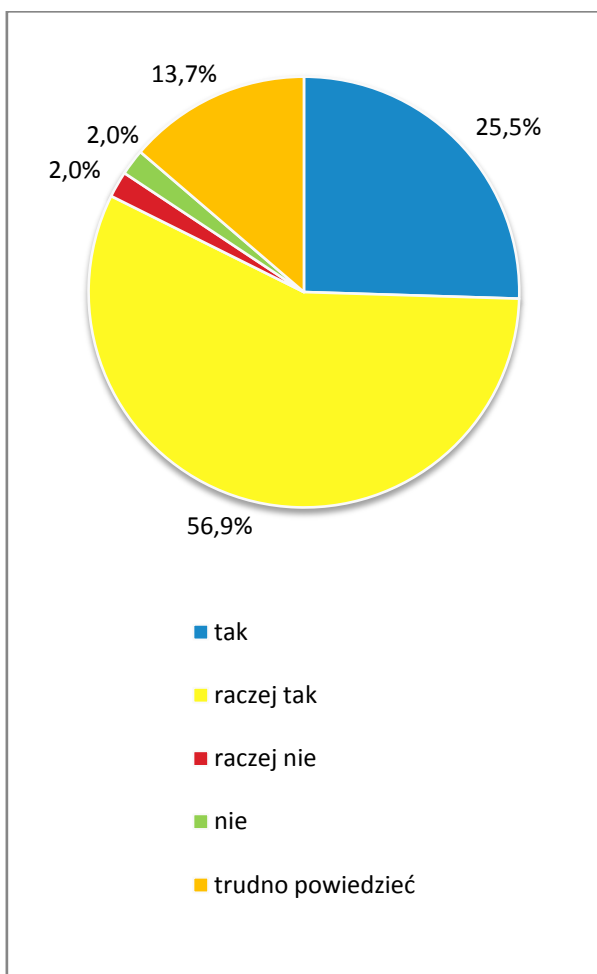
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (23,3%), brak odpowiednich ofert pracy (22,5%) oraz deficyt zakładów pracy chronionej (16,3%).

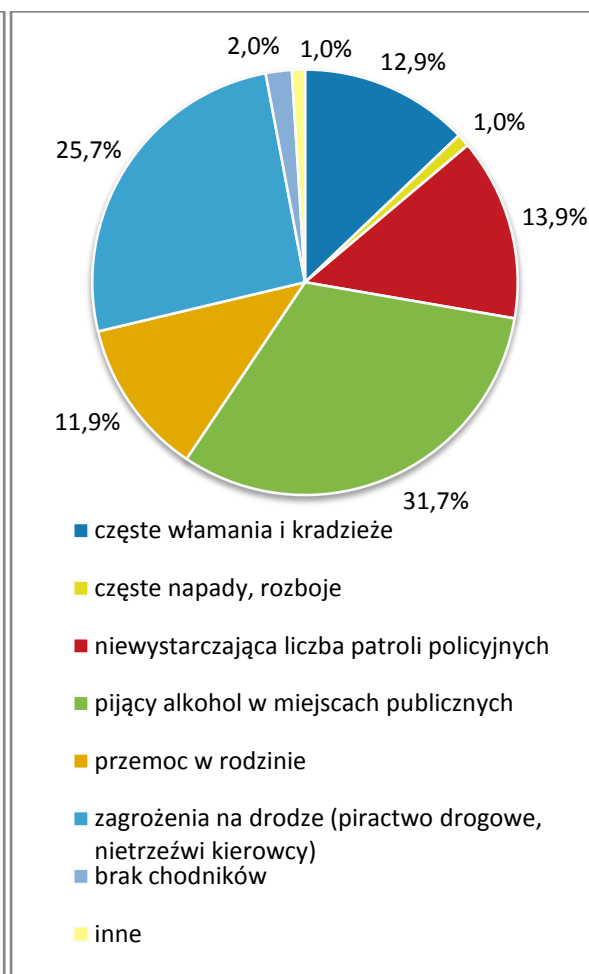
W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na tworzeniu stanowisk pracy (25,4%) oraz zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (23,8%), a także zapewnieniu dostępu do wczesnej diagnostyki medycznej (12,7%), likwidowaniu barier architektonicznych (11,9%) oraz zwiększeniu dostępu do kształcenia integracyjnego (11,1%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 55. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

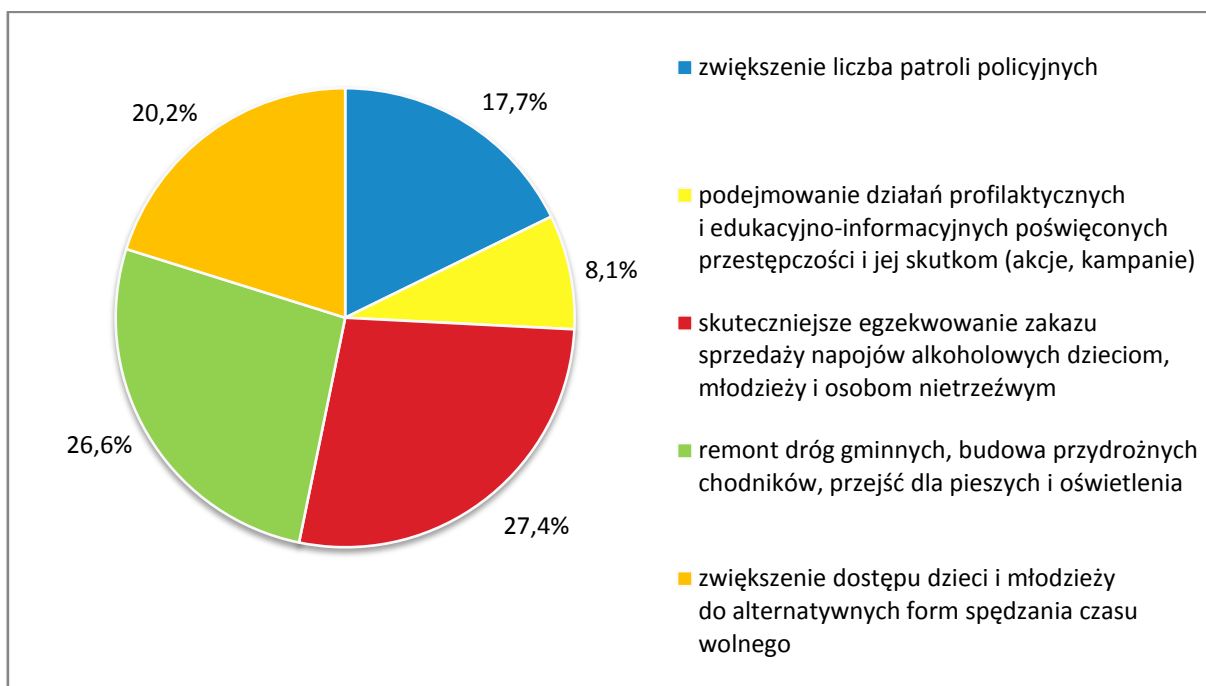

Wykres 56. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 57. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Ponad 80% badanych (łącznie 82,4%) stwierdziło, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było 4% ankietowanych.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (31,7%) oraz zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 25,7%),

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby: skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (27,4%), remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (26,6%), poprawa dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (20,2%) oraz zwiększenie liczby patroli policyjnych (17,7%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, wymiany informacji na temat deficytów na lokalnym rynku pracy oraz organizowania szkoleń i prac społecznie użytecznych ▪ pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ duża liczba osób chętnych do podjęcia pracy ▪ duże zasoby ziemi uprawnej w gminie ▪ diagnozowanie problemu bezdomności w gminie, informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mała liczba miejsc pracy w gminie oraz likwidacja zakładów pracy ▪ duża liczba bezrobotnych, w tym bezrobotnych długotrwale ▪ słabo rozwinięty przemysł ▪ niska skuteczność działań podejmowanych na rzecz osób bezrobotnych ▪ niewystarczające działania zachęcające inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ rozdrobienie gospodarstw rolnych w gminie ▪ niewystarczające zasoby mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie ▪ deficyt podmiotów ekonomii społecznej w gminie ▪ niestandardyzowane usługi świadczone osobom bezdomnym oraz brak odpowiedniego wsparcia dla osób wychodzących z bezdomności

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywne poszukiwanie pracy przez osoby bezrobotne ▪ rozwój małej i średniej przedsiębiorczości ▪ rozwój turystyki (w tym agroturystyki), dzięki walorom przyrodniczo-krajobrazowym oraz kulturowym gminy ▪ dostępność środków zewnętrznych na finansowanie inwestycji ▪ dostępność środków unijnych dla przedsiębiorców ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych na przeciwdziałanie bezrobociu z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy; rozwój szkolnictwa zawodowego ▪ rosnący poziom wykształcenia i coraz wyższe kwalifikacje zawodowe młodego pokolenia mieszkańców gminy ▪ dostępność schronisk dla bezdomnych w Przeworsku i Jarosławiu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postępujące zjawisko ubóstwa wśród mieszkańców gminy ▪ występowanie w gminie zjawiska dziedziczenia bezrobocia ▪ utrzymujący się poziom bezrobocia ▪ ograniczony potencjał inwestorów w regionie ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ spadek opłacalności produkcji rolnej ▪ niedostosowane kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych do potrzeb lokalnego rynku pracy oraz brak środków finansowych na samokształcenie ▪ podejmowanie nauki i zatrudnienia poza miejscem zamieszkania (emigracja zarobkowa) ▪ rosnące zagrożenie bezdomnością ▪ niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ niezaburzona struktura rodzin w gminie (rodziny pełne) oraz silne więzi rodzinne ▪ bardzo dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostateczny dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ niewystarczająca liczba asystentów rodziny

<ul style="list-style-type: none"> ▪ bliska odległość szkół podstawowych i gimnazjów od miejsca zamieszkania uczniów ▪ funkcjonowanie w gminie Biblioteki Publicznej posiadającej 6 filii oraz 2 świetlic socjoterapeutycznych ▪ działalność klubów sportowych ▪ funkcjonowanie grup zabawowych ▪ istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży i podejmowanie z nimi współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ zbyt mała liczba miejsc w przedszkolach oraz zbyt krótki czas ich pracy ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadgimnazjalnym ▪ nieodpowiedni dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży w gminie ▪ niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego, w tym oferta zajęć pozaszkolnych ▪ niski poziom koordynacji działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież ▪ nieodpowiednia dostępność opieki medycznej w gminie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego i wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ zwiększenie dostępności oferty spędzania czasu wolnego ▪ rozwijanie sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ udział w programach i projektach skierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży; możliwość pozyskania na nie środków zewnętrznych ▪ pozyskanie sponsorów ▪ zwiększenie dostępności opieki medycznej w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ spadek dzietności i migracja zarobkowa rodziców (zjawisko „eurosieroctwa) ▪ coraz mniejsze zainteresowanie dziećmi ze strony rodziców ▪ ograniczenia finansowe rodzin; spadek dochodów i ich ubożenie ▪ utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych ▪ postępujące zmiany modelu rodziny; rozluźnienie więzi rodzinnych i społecznych ▪ brak warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ wzrost zachowań patologicznych ▪ dalszy odpływ ludzi młodych, wykształconych do jednostek miejskich ▪ niewielka liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ posiadanie wykwalifikowanej i zaangażowanej kadry do pracy z osobami dotkniętymi uzależnieniami i przemocą w rodzinie ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ realizowanie wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ wdrażanie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie, w tym organizowanie spotkań profilaktyczno-kulturalnych oraz wypoczynku ▪ funkcjonowanie GKRPA, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego przy Urzędzie Gminy oraz Świetlic socjoterapeutycznych w Rozborzu i Urzejowicach ▪ podejmowanie działań w ramach Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ▪ dobra współpraca podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostateczny dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz wsparcia psychospołecznego i prawnego ▪ niewystarczająca skala działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjno-szkoleniowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ brak aktualnych danych na temat problemu nadużywania substancji psychoaktywnych w gminie ▪ brak w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie ▪ niewystarczająca liczba świetlic socjoterapeutycznych w gminie ▪ brak w gminie miejsc pobytu dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie ▪ brak w gminie „niebieskiego pokoju” oraz możliwości lokalowych jego wydzielenia ▪ brak telefonu zaufania w gminie

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli, na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ organizowanie kampanii społecznych poświęconych problematyce uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ dostępność placówek leczenia uzależnień w Przeworsku, Jarosławiu, Żurawicy i Leżajsku ▪ możliwość skorzystania z oferty grup samopomocowych w Przeworsku (AA, Al-Anon) ▪ funkcjonowanie ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w Korytnikach, Górnem, Nowej Sarzynie i Rzeszowie ▪ niezwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień w gminie ▪ wysokie koszty diagnozy i leczenia osób uzależnionych i współuzależnionych ▪ zbyt łatwa dostępność alkoholu, coraz bardziej powszechna moda na stosowanie używek wśród dzieci i młodzieży oraz zagrożenie cyberprzemocą ▪ pogorszenie warunków egzystencji rodzin i zagrożenie wykluczeniem społecznym ▪ zwiększająca się liczba rodzin wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie ▪ rosnąca liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych oraz objęcia działaniami korekcyjno-edukacyjnymi ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych form pomocy ▪ różnorodność form wsparcia świadczonego przez GOPS osobom starszym i niepełnosprawnym (pomoc finansowa i rzeczowa, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczająca liczba pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym, w tym usługi opiekuńcze ▪ brak w gminie grup i instytucji działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych (np. klubu seniora, domu dziennego pobytu, środowiskowego domu samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej, klubu integracji społecznej)

<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykwalifikowana kadra świadcząca wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym w gminie ▪ organizowanie w gminie imprez okolicznościowo-integracyjnych dla seniorów i osób niepełnosprawnych ▪ upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy ▪ zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie; dowożenie dzieci niepełnosprawnych samochodem specjalistycznym do szkół ▪ dożywianie dzieci niepełnosprawnych z gminy przebywających w ośrodkach specjalistycznych ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrudniony dostęp do opieki geriatrycznej oraz bazy rehabilitacyjnej ▪ niewielka skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ brak w gminie zakładów pracy chronionej ▪ ograniczone możliwości kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej ▪ istnienie w gminie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie ▪ deficyt w gminie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny ▪ dobra dostępność domów pomocy społecznej, w tym DPS-u w Przeworsku, ▪ funkcjonowanie Warsztatu Terapii Zajęciowej w Przeworsku oraz Środowiskowych Domów Samopomocy w Przeworsku i Łopuszce Wielkiej ▪ zwiększenie świadomości społecznej na temat potrzeb osób starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorych ▪ pozyskiwanie środków finansowych na wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych z funduszy zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie ▪ niezadowalający poziom życia seniorów; wzrost skali ich ubóstwa i samotność ▪ marginalizowanie problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ▪ konieczność zapewnienia odpowiedniej infrastruktury technicznej i społecznej coraz większej liczbie starszych mieszkańców gminy ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych ▪ skromny potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych
- rozwój wolontariatu

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobrze wykwalifikowana, stale podnosząca kwalifikacje, kadra zatrudniona w GOPS-ie ▪ posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej oraz z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nieodpowiednia liczba pracowników socjalnych ▪ niewystarczająca liczba asystentów rodziny ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie ▪ niewielka liczba organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej ▪ brak wolontariatu w gminie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostępność szkoleń i doskonalenia zawodowego dla kadry GOPS-u ▪ możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych, na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu ▪ zmieniający się na korzyść wizerunek pomocy społecznej ▪ rosnący kapitał intelektualny; wzrost poziomu wykształcenia i coraz większe aspiracje edukacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przeciążenie pracowników socjalnych różnorodnymi zadaniami oraz nadmierna biurokracja ▪ zwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego ▪ demotywujące wynagrodzenia pracowników pomocy społecznej ▪ popadanie pracowników pomocy społecznej w rutynę i doznawanie

<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost świadomości społeczeństwa ▪ szeroki dostęp do informacji i zasobów sieciowych ▪ rozwój społeczeństwa informacyjnego oraz postępująca cyfryzacja ▪ duża otwartość ludzi młodych na nowe techniki przekazu medialnego ▪ rosnąca mobilność w sferze edukacji, kultury i nauki ▪ rosnąca świadomość roli kultury w życiu społeczno-gospodarczym ▪ rozwijanie i wspieranie w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej oraz zacieśnianie z nimi współpracy ▪ włączanie się mieszkańców gminy oraz przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe; chęć działania dla dobra wspólnego 	<p>przez nich syndromu wypalenia zawodowego</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej ▪ rozwój patologii społecznych i wykluczenia społecznego ▪ niewystarczająca świadomość roli i potrzeb sektora pomocy społecznej wśród władz gminy ▪ niski poziom zaufania społecznego ▪ nieumiejętność współpracy pomiędzy przedstawicielami podmiotów z różnych sektorów ▪ niski poziom dialogu obywatelskiego i debaty publicznej ▪ niewystarczająca świadomość znaczenia kapitału społecznego ▪ negatywnie wpływające na rozwój kapitału społecznego skutki kryzysu gospodarczego
--	---

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Przeworsk pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- prowadzące do ubóstwa i zwiększające zagrożenie bezdomnością bezrobocie, które mimo spadku w 2014 roku, wciąż należy do najważniejszych problemów społecznych występujących w gminie. Problem ten wymaga kontynuowania działań na rzecz tworzenia w gminie nowych miejsc pracy (m.in. poprzez pozyskiwanie nowych inwestorów, rozwijanie małej i średniej przedsiębiorczości oraz wspieranie już istniejących podmiotów gospodarczych), lepszego wykorzystania posiadanych przez gminę walorów turystycznych, wspierania działalności rolniczej, udzielania pomocy w znalezieniu zatrudnienia przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy (m.in. kursy, szkolenia, poradnictwo zawodowe, prace interwencyjne i społecznie użyteczne, roboty

- publiczne, staże), dalszego wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudniej sytuacji bytowej, m.in. poprzez zachęcanie ich do aktywnych postaw (praca socjalna, poradnictwo), oraz powiększenia zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie;
- niekorzystne, mimo rosnącej nieznacznie liczby ludności, zmiany demograficzne – spadek liczby dzieci i młodzieży oraz stały wzrost liczby osób starszych. Zmiany te wskazują na postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, zwiększają tym samym ryzyko chorób i niepełnosprawności, powodując m.in. potrzebę poszerzenia dostępu do usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz opieki medycznej, podjęcia działań w kierunku utworzenia w gminie klubu seniora, a w sprzyjających okolicznościach dziennego domu pobytu, rozwijania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych, dalszego likwidowania występujących barier oraz udzielania wsparcia osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia;
 - trudności w wypełnianiu przez rodziny funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Problem ten wymaga m.in. udzielenia odpowiedniej pomocy w wychowaniu i opiece, m.in. poprzez dalsze edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, wsparcia ze strony asystenta rodziny i opieki przedszkolnej oraz zwiększenia dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym do placówek wsparcia dziennego;
 - problemy alkoholizmu i przemocy domowej, które powodują m.in. konieczność zintensyfikowania prowadzonej w gminie działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, psychospołecznej i prawnej oraz wspierania ruchu samopomocowego, w tym działań mających na celu utworzenie w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, w razie potrzeby zapewnienia tym ostatnim miejsc w ośrodkach wsparcia oraz kierowania sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych;
 - zaspokojenie w większym stopniu potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia, m.in. poprzez kontynuowanie działalności prozdrowotnej oraz zwiększenie dostępu do usług medycznych, w tym specjalistycznych (m.in. opieki geriatrycznej i rehabilitacji);

- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez zwiększenie liczby patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych oraz kontynuowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
- rozwijanie kapitału społecznego i ludzkiego poprzez profesjonalizację i rozwijanie lokalnych służb społecznych, rozwijanie i wspieranie sektora obywatelskiego oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami, a także propagowanie idei wolontariatu.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2016-2022. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

- 1. Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym:** tworzenie w gminie nowych miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i bezdomności oraz wspieranie osób dotkniętych bezrobociem i poszukujących pracy, a także zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
- 2. Wzmacnianie rodzin oraz stwarzanie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju:** wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia, opieki i oferty spędzania czasu wolnego.
- 3. Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz utrzymanie bezpieczeństwa publicznego:** zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia, udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.

- 4. Rozwijanie kapitału społecznego i ludzkiego:** profesjonalizacja i rozwijanie lokalnych służb społecznych, a także wspieranie i rozwijanie sektora obywatelskiego oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu Gminy Przeworsk w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2022 jest *stwarzanie mieszkańcom dobrych warunków do życia, skuteczne aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, wzmacnianie rodzin oraz dążenie do integracji społecznej*. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i bezdomności oraz wspieranie osób dotkniętych bezrobociem i poszukujących pracy. 2. Zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych. 2. Wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości oraz tworzenie warunków do rozwoju przemysłu rolno-spożywczego, rynku usług i handlu. 3. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, w tym agroturystyki oraz turystyki weekendowej. 4. Wspieranie w gminie rolnictwa, zatrudnienia i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności, w tym gospodarstw wiejskich prowadzących kwatery agroturystyczne lub inne formy turystyki wiejskiej, a także edukowanie i informowanie rolników o możliwościach podniesienia kwalifikacji, wyspecjalizowania produkcji rolnej i pozyskania środków finansowych z funduszy unijnych. 5. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej.

6. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, np. spółdzielni socjalnych, klubu integracji społecznej.
7. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.
8. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.
9. Udzielanie przez GOPS i Urząd Gminy pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznego.
10. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek odzieży, żywności, środków czystości, sprzętu gospodarstwa domowego).
11. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku letniego i zimowego oraz czasu wolnego.
12. Poszerzenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym socjalnych.
13. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością – prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, w tym w postaci gorącego posiłku, a w razie potrzeby opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy ze schroniskami dla bezdomnych w Przeworsku i Jarosławiu.
14. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
15. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także z Kościołem.

<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 3. Rozwijanie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 4. Prowadzenie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych. 5. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie przy współpracy z sektorem pozarządowym i kołami gospodyń wiejskich imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych; podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie klubu seniora, a w sprzyjających okolicznościach domu dziennego pobytu. 6. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał. 7. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia. 8. Zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych w gminie oraz podejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi w tym zakresie, m.in. z Warsztatem Terapii Zajęciowej w Przeworsku. 9. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, w tym ze Środowiskowymi Domami Samopomocy w Przeworsku i Łopuszce Wielkiej, domami pomocy społecznej, w tym z Domem Pomocy Społecznej w Przeworsku, Stowarzyszeniem „Urzejowice”, Stowarzyszeniem „Aktywna Gorliczyna”, Stowarzyszeniem Kobiet Wiejskich Gminy Przeworsk, a także z Kościołem. 10. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.
<p>Czas realizacji</p>	<p>Lata 2016-2022.</p>
<p>Realizatorzy</p>	<p>Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym Świetlice socjoterapeutyczne w Rozborzu i Urzejowicach.</p>

Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy i zakłady pracy chronionej, schroniska i noclegownie spoza gminy, w tym Schronisko dla Bezdomnych Kobiet w Przeworsku, Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Jarosławiu, Schronisko im. Brata Alberta dla Bezdomnych i Samotnych Kobiet w Jarosławiu, instytucje rządowe, placówki ochrony zdrowia, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, w tym Warsztat Terapii Zajęciowej w Przeworsku, ośrodki wsparcia, w tym Środowiskowe Domy Samopomocy w Przeworsku i Łopuszce Wielkiej, domy pomocy społecznej, w tym Dom Pomocy Społecznej w Przeworsku, organizacje pozarządowe, w tym Stowarzyszenie „Urzejowice”, Stowarzyszenie „Aktywna Gorliczyna”, Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich Gminy Przeworsk, Koła Gospodyń Wiejskich w Gorliczynie, Grzęsce, Mirocinie, Nowosielcach, Rozborzu i Studzianie, a także organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ wzrost aktywności gospodarczej w gminie, ▪ większa aktywność zawodowa mieszkańców gminy, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, ▪ lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, ▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ wzrost liczby osób usprawionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 2.	Wzmacnianie rodzin oraz stwarzanie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia, opieki i oferty spędzania czasu wolnego.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz umiejętnego gospodarowania budżetem domowym, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego), m.in. poprzez zacieśnianie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi w tym zakresie w Przeworsku. 5. Tworzenie grup wsparcia dla rodziców zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, rodziców samotnych oraz wychowujących dzieci niepełnosprawne. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających pogodzenie pracy z wychowaniem dzieci. 7. Zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej w gminie. 8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy oraz zacieśnianie współpracy z podmiotami działającymi w tym zakresie w Przeworsku; rozwijanie w gminie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego (miejsca spotkań, kluby młodzieżowe, place zabaw, ścieżki rowerowe), organizowanie wypoczynku letniego i zimowego. 9. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlic wiejskich i socjoterapeutycznych. 10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych. 11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka (np. Karty Dużej Rodziny), w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych

	<p>Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów), podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi, np. z klubami sportowymi.</p> <p>12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.</p>
Czas realizacji	Lata 2016-2022.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlice wiejskie i Świetlice socjoterapeutyczne w Rozborzu i Urzejowicach.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Przeworsku, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury fizycznej, sportu i rekreacji (m.in. kluby sportowe), jednostki ochotniczej straży pożarnej, Kościoł, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ spadek liczby rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ▪ poszerzenie wiedzy na temat właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, ▪ łatwiejszy dostęp do opieki w wieku przedszkolnym, ▪ różnicowanie form spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających, ▪ zwiększenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ wyższy poziom koordynacji działań podmiotów wspierających rodziny, dzieci i młodzież.

Cel strategiczny 3.	Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz utrzymanie bezpieczeństwa publicznego
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 2. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie. 3. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym opieki geriatrycznej i rehabilitacji. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami. 5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych. 6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, m.in. poprzez rozszerzenie oferty działającego przy Urzędzie Gminy Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego oraz zacieśnienie współpracy z placówkami leczenia uzależnień funkcjonującymi poza gminą, np. w Przeworsku, Jarosławiu, Żurawicy i Leżajsku. 2. Poprawa dostępności wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, m.in. w ramach działającego przy Urzędzie Gminy Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego. 3. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży. 4. Wspieranie ruchu samopomocowego, w tym wspieranie działań mających na celu utworzenie w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie oraz kontynuowanie współpracy grupami wsparcia AA i Al-Anon w Przeworsku. 5. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 6. Zintensyfikowanie działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 7. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz kierowanie sprawców przemocy do

	<p>udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz ośrodkami wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w Korytnikach, Górnem, Nowej Sarzynie i Rzeszowie.</p> <p>8. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie, w tym świetlic wiejskich i socjoterapeutycznych.</p> <p>9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.</p>
Kierunki działań do celu operacyjnego 3.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów. 2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.
Czas realizacji	Lata 2016-2022.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlice wiejskie oraz Świetlice socjoterapeutyczne w Rozborzu i Urzejowicach.
Partnerzy w realizacji	Placówki ochrony zdrowia, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, placówki leczenia uzależnień, w tym Specjalistyczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Jarosławiu – Ośrodek Leczenia Uzależnień (Oddział Terapii Uzależnienia od Alkohol, Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkohol i Współuzależnienia, Poradnia Leczenia Uzależnień) w Jarosławiu, Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny w Żurawicy – Oddział Terapii Uzależnienia od Alkohol i Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych, Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Leżajsku – Oddział

	Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych (Detoksykacji), ośrodki wsparcia, w tym Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Korytnikach, Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górnem, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie, specjaliści, grupy samopomocowe, w tym grupy AA i Al-Anon „Nadzieja” w Przeworsku, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, ▪ lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współ-uzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie. ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 4.	Rozwijanie kapitału społecznego i ludzkiego
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Profesjonalizacja i rozwijanie lokalnych służb społecznych. 2. Wspieranie i rozwijanie sektora obywatelskiego oraz podejmowanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadre GOPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach, zapewnienie dostępu do superwizji oraz warsztatów profilaktycznych dotyczących wypalenia zawodowego. 2. W razie potrzeby i możliwości poszerzenie kadry GOPS-u o specjalistów oraz zwiększenie liczby asystentów rodziny i opiekunek środowiskowych. 3. W razie potrzeby i możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 5. Kontynuowanie współpracy z przedstawicielami innych dyscyplin w celu skuteczniejszego reagowania na występujące problemy społeczne, w tym przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

	<p>6. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez utworzenie strony internetowej GOPS-u.</p> <p>7. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).</p>
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<p>1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.</p> <p>2. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania.</p> <p>3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych – samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej.</p> <p>4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych.</p> <p>5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.</p>
Czas realizacji	Lata 2016-2022.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Rzeszowie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ rozwój aktywności mieszkańców, ▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przeworsk na lata 2016-2022 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program współpracy gminy Przeworsk z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów (poniżej zaprezentowano propozycję projektów przygotowanych przez samorząd gminy), które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Projekt 1.

nazwa projektu	„Uśmiech dziecka”
wnioskodawca projektu	Gmina Przeworsk.
partnerzy w realizacji projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przeworsku, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ gminy ościenne i samorząd powiatowy.
cele projektu	Zwiększenie dostępności usług opiekuńczo-edukacyjnych dla rodzin z dziećmi poniżej 5 roku życia (ośrodek wczesnej interwencji dla dzieci niepełnosprawnych).
beneficjenci projektu	Rodziny z dziećmi poniżej 5 roku życia.

Projekt 2.

nazwa projektu	„Aktywny Senior”
wnioskodawca projektu	Gmina Przeworsk.
partnerzy w realizacji projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prywatni inwestorzy, ▪ organizacje pozarządowe.
cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywne spędzanie czasu wolnego, ▪ ułatwienie dostępu do rehabilitacji, ▪ nauka prowadzenia aktywnego trybu życia i zdrowego odżywiania się, ▪ zapewnienie dostępu do pomocy prawnej i psychologicznej.
beneficjenci projektu	Osoby w wieku 65 lat i więcej.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przeworsk na lata 2016-2022 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony

o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba gospodarstw agroturystycznych,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób z gminy korzystających z klubu seniora,

- liczba osób z gminy objętych wsparciem w ramach domu dziennego pobytu,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi, w tym liczba osób z gminy korzystających z warsztatu terapii zajęciowej,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą, w tym ze środowiskowych domów samopomocy,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba grup wsparcia oraz liczba osób objętych w ich ramach pomocą,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba uczniów objętych stypendiami socjalnymi i zasiłkami szkolnymi,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przyznanych Kart Dużej Rodziny.

Cel strategiczny 3.:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjno-informacyjnego,

- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba osób z gminy objętych wsparciem w ramach grup AA i Al-Anon,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego.
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 4.:

- liczba pracowników GOPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba opiekunek środowiskowych oraz liczba osób objętych przez nie wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba opracowywanych i realizowanych projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2012-2014	22
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2014/2015	32
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie w 2014 roku	34
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie w 2014 roku	35
Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2014 roku.....	36
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych ..	43
Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz liczba osób z gminy objętych przez nie wsparciem w 2014 roku	47
Tabela 8. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2014 roku	53
Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2012-2014.....	55
Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2012-2014.....	59
Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014	64
Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2012-2014	65
Tabela 13. Instytucje wsparcia spoza gminy, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy.....	65
Tabela 14. Organizacje pozarządowe w gminie	69

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2012-2014	18
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2012-2014	19
Wykres 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2012-2014 według typu i kierunku migracji	19
Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2012-2014	21

Wykres 7. Mieszkania nowo oddane w gminie oraz pozostające w zasobach gminy w latach 2012-2014.....	21
Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie w 2014 roku	23
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2012-2014.....	24
Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2014 roku	24
Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2012-2014*	26
Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2012-2014	26
Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie przeworskim, w województwie podkarpackim i w kraju w latach 2012-2014 (w %).....	28
Wykresy 14-17. Bezrobotni w gminie na koniec 2014 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia	29
Wykres 18. Bezrobotni w gminie w 2014 roku według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy	30
Wykres 19. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2014 roku	38
Wykres 20. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2014 roku	38
Wykres 21. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2014 roku	39
Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.....	40
Wykres 23. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	40
Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku.....	41
Wykres 25. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	41
Wykres 26. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2012-2014	44
Wykres 27. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2012-2014.....	45
Wykres 28. Przepięstwa popełnione w gminie w 2014 roku (dane szacunkowe)	51
Wykres 29. Przepięstwa popełnione w gminie, województwie podkarpackim i w kraju w 2014 roku w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców (dane szacunkowe)	52

Wykres 30. Osoby w gminie, którym w latach 2012-2014 udzielono pomocy i wsparcia	56
Wykres 31. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie ..	56
Wykres 32. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie pieniężne	57
Wykres 33. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie niepieniężne	57
Wykres 34. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014 (liczba osób w rodzinach)	58
Wykres 35. Warunki życia w gminie	72
Wykres 36. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	73
Wykres 37. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	74
Wykres 38. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	75
Wykres 39. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	75
Wykres 40. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	76
Wykres 41. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	76
Wykres 42. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	77
Wykres 43. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	77
Wykres 44. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	78
Wykres 45. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	78
Wykres 46. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	79
Wykres 47. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	80
Wykres 48. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	80
Wykres 49. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie	81
Wykres 50. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	81

Wykres 51. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy.....	83
Wykres 52. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	83
Wykres 53. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy....	84
Wykres 54. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	84
Wykres 55. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	85
Wykres 56. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie.....	85
Wykres 57. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?.....	85